



**YUMUŞAK GÜÇ KAVRAMI VE AMERİKA
BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NİN YUMUŞAK GÜÇ
UNSURU OLARAK HOLLYWOOD SİNEMASI**

**2021
YÜKSEK LİSANS TEZİ
ULUSLARARASI POLİTİK EKONOMİ**

Betül ERDOĞAN USLU

**Danışman
Doç. Dr. Latif PINAR**

**YUMUŞAK GÜÇ KAVRAMI VE AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NİN
YUMUŞAK GÜÇ UNSURU OLARAK HOLLYWOOD SİNEMASI**

Betül ERDOĞAN USLU

Doç. Dr. Latif PINAR

T.C.

Karabük Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Uluslararası Politik Ekonomi Anabilim Dalında

Yüksek Lisans Tezi

Olarak Hazırlanmıştır

KARABÜK

Ocak 2021

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	1
TEZ ONAY SAYFASI.....	4
DOĞRULUK BEYANI	5
ÖNSÖZ	6
ÖZ.....	7
ABSTRACT.....	8
ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ.....	9
ARCHIVE RECORD INFORMATION	10
KISALTMALAR	11
ARAŞTIRMANIN KONUSU	13
ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	13
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	13
ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ / PROBLEM	14
KAPSAM VE SINIRLILIKLAR/KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER	14
GİRİŞ	15
BİRİNCİ BÖLÜM	17
ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE YUMUŞAK GÜÇ KAVRAMI.....	17
1.1. Güç Kavramı ve Tarihsel Süreçte Değişimi.....	17
1.1.1. Uluslararası İlişkilerde Gücün Unsurları.....	23
1.1.1.1. Nicel Unsurlar	23
1.1.1.2. Nitel Unsurlar	24
1.2. Yumuşak Güç Kavramı	25
1.2.1. Yumuşak Gücün Kaynakları ve Sınırları.....	31
1.2.2. Yumuşak Güç Kullanımı ve Kamu Diplomasisi	36

1.3. Akıllı Güç	40
İKİNCİ BÖLÜM.....	42
AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ’NİN YUMUŞAK GÜÇ UNSURLARI VE HOLLYWOOD.....	42
2.1. ABD Yumuşak Güç Kaynakları	42
2.1.1. Soğuk Savaş Döneminde ABD Yumuşak Gücü	46
2.1.2. 21. Yüzyılda ABD Yumuşak Gücü	48
2.2. Medya ve Sinemanın Yumuşak Güç Etkisi	50
2.2.1. Medyanın Yumuşak Güç Etkisi.....	50
2.2.2. Sinemanın Yumuşak Güç Etkisi.....	52
2.3. Hollywood Sinema Sektörü ve ABD Dış Politikası	55
2.3.1. Amerikan Rüyası ve Semboller	56
2.3.2. Washington Pentagon ve Hollywood İlişkileri	57
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	60
HOLLYWOOD SİNEMASI ÖRNEK FİLM ANALİZLERİ.....	60
3.1. Sinemada Savaş ve Kahramanlık	60
3.1.1. Saving Private Ryan Filminde Normandiya Çıkartması	60
3.1.2. Fury Filminde II. Dünya Savaşı Sonlarındaki Almanya.....	63
3.1.3. Full Metal Jacket Filminde Vietnam Savaşı.....	65
3.1.4. American Sniper Filminde Kahraman Nişancı ve Irak Savaşı	66
3.2. İslamofobi ve Oryantalizm İçeren Film Örnekleri	69
3.2.1. Zero Dark Thirty Filminde 11 Eylül Sonrası Çalışmalar	70
3.2.2. The Hurt Locker Filminde Irak Savaşı’nda İslamofobi	71
3.2.3. Argo Filmi ve ABD – İran Düşmanlığı	72
3.3. ABD Yönetim Sistemi ve Başkanlık Öven Filmler.....	74
3.3.1. Lincoln Filminde Demokrasi ve Başkanlık	74
3.3.2. Olympus Has Fallen Filminde ABD Ulusal Güvenliği	75
3.3.3. London Has Fallen Filminde Başkanın Güvenliği.....	77
3.3.4. The Sum of All Fears Filminde ABD Yönetimi	78
3.4. Filmlerde Amerikan Popüler Kültür Empozesi ve Felaket Senaryoları. 80	
3.4.1. The Wolf of Wall Street Filminde Amerikan Popüler Kültürü	80
3.4.2. The Pursuit of Happyness Filminde Fırsatlar Ülkesi Amerika	81
3.4.3. I’m Legend Filminde Salgın Hastalık Felaketi	82

3.4.4. The Martian Filminde Amerikan Uzay Çalışmaları	83
SONUÇ	86
KAYNAKÇA	89
TABLolar LİSTESİ	97
EKLER	98
Ek 1: Saving Private Ryan Film Afiş i	98
Ek 2: Fury Film Afiş i	99
Ek 3: Full Metal Jacket Film Afiş i.....	100
Ek 4: American Sniper Film Afiş i	101
Ek 5: Zero Dark Thirty Film Afiş i	102
Ek 6: The Hurt Locker Film Afiş i	103
Ek 7: Argo Film Afiş i.....	104
Ek 8: Lincoln Film Afiş i	105
Ek 9: Olympus Has Fallen Film Afiş i.....	106
Ek 10: London Has Fallen Film Afiş i.....	107
Ek 11: The Sum of All Fears Film Afiş i	108
Ek 12: The Wolf of Wall Street Film Afiş i.....	109
Ek 13: The Pursuit of Happyness Film Afiş i	110
Ek 14: I'm Legend Film Afiş i.....	111
Ek 15: The Martian Film Afiş i.....	112
ÖZGEÇMİŞ	113

TEZ ONAY SAYFASI

Betül ERDOĞAN USLU tarafından hazırlanan “YUMUŞAK GÜÇ KAVRAMI VE AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ’NİN YUMUŞAK GÜÇ UNSURU OLARAK HOLLYWOOD SİNEMASI” başlıklı bu tezin Yüksek Lisans Tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. Latif PINAR

.....

Tez Danışmanı, Uluslararası Siyaset Anabilim Dalı

Bu çalışma, jürimiz tarafından Oy Birliği ile Uluslararası Politik Ekonomi Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir. 15/01/2021

Ünvanı, Adı SOYADI (Kurumu)

İmzası

Başkan : Doç. Dr. Ali ASKER (KBÜ)

.....

Üye : Doç. Dr. Latif PINAR (KBÜ)

.....

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Emre KALAY (TÜ)

.....

KBÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu, bu tez ile, Yüksek Lisans Tezi derecesini onamıştır.

Prof. Dr. Hasan SOLMAZ

.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı herhangi bir yola tevessül etmeden yazdığımı, araştırmamı yaparken hangi tür alıntılarım intihal kusuru sayılacağını bildiğimi, intihal kusuru sayılabilecek herhangi bir bölüme araştırmamda yer vermediğimi, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserlere metin içerisinde uygun şekilde atıf yapıldığını beyan ederim.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak ahlaki ve hukuki tüm sonuçlara katlanmayı kabul ederim.

Adı Soyadı: Betül ERDOĞAN USLU

İmza :

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasının planlanması, araştırılması ve hazırlanması sürecinde emeği geçen, ihtiyacım olan her zaman yardımlarını esirgemeyen ve bana yol gösteren sayın hocam Doç. Dr. Latif Pınar'a teşekkür ediyorum. Tez hazırlanmasında elzem nitelikte olan bilimsel araştırma yöntemlerini ayrıntılı bir şekilde öğreten ve bu konulara hâkim olmamı sağlayan, ihtiyacım olan her zaman bana inanan, yol gösteren ve destek olan sayın hocam Doç. Dr. Ali Asker'e teşekkür ediyorum.

Ayrıca hayatım boyunca ve bu araştırma sürecinde maddi ve manevi desteklerini her an hissettiğim kıymetli anneme, babama ve ağabeyime, tez yazım sürecinde bana sabırla destek olan eşime teşekkürlerimi bir borç bilirim.

ÖZ

Uluslararası ilişkilerde devletlerin siyasi ve ekonomik davranışlarını anlamak için öncelikle güç kavramının iyi anlaşılması gerekmektedir. Güç kavramıyla beraber uluslararası ilişkilerin bir güç mücadelesi olduğu, devletlerin birbirleri üzerinde üstünlük ve etkinlik kurma çabası anlaşılmalıdır. Güç tek başına anlaşılması ve tanımlanması zor bir kavramdır. Gücü anlayabilmek için onu etkileyen faktörlerin ayrıntılı bir şekilde analiz edilip anlaşılması gerekmektedir. Tarihsel süreçte gücü etkileyen faktörlerin sayısı oldukça artmış ve güç tanımında geleneksel olarak akla gelen sert gücün yanında farklı güç türleri de ortaya çıkmıştır. Zor kullanımı ve tehdit gerektiren sert güç uygulamaları ekonominin en önemli faktörlerden biri olduğu modern devletlerarası siyasette çok pahalıya mal olabilmekte veya istenilen sonuçları elde etmemektedir.

Bu çalışmada gücü etkileyen unsurlar ve gücün türleri işlenmiş, ikna ve cezbetme temellerinde geliştirilmiş yumuşak güç kavramı üzerinde durulmuştur. Yumuşak gücün şekillenmesinde etkili olan unsurlar ve yumuşak güç kaynakları belirtilmiştir. Tarihinde sert güç kaynakları açısından uzun zamandır dünya lideri olan Amerika Birleşik Devletleri'nin aslında yumuşak güç kaynaklarını da etkili bir şekilde kullandığı, bu kaynaklar arasında en etkili araçlardan birinin dünyada sektörünün en büyük ve güçlü örneği olan Hollywood sinema sektörü olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgulara ulaşırken ABD'nin sinemayı, filmleri ve medyayı II. Dünya Savaşı'ndan itibaren propaganda amacıyla devlet destekli bir şekilde kullandığı, günümüzde de bunu modern medya ve Hollywood ile desteklediği bulgularına film örnekleri incelenerek ve yazılı kaynaklar taranarak ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Güç; Yumuşak Güç; Hollywood; Sinema; Medya.

ABSTRACT

First of all, the concept of power should be understood well in order to understand the political and economic behavior of states in international relations. Along with the concept of power, it should be understood that international relations are a power struggle and the efforts of states to establish superiority and effectiveness over each other. The power is a difficult concept to be understood and defined when you use it alone. The factors affecting it must be analyzed and understood in detail to understand the power clearly. During the historical period, the number of factors affecting power has increased day by day and different types of power have emerged in addition to the traditional hard power in the definition of power. Hard power actions that require usage of force and threat can be very expensive or don't achieve the desired results in modern international politics that the economy is one of the most important factors.

In this study, the factors affecting power and types of power are studied, and the concept of soft power developed on the basis of persuasion and attraction is focused on. It is mentioned about soft power sources and factors affecting in shaping soft power. It has been determined that the United States, the world leader in terms of hard power sources in its history, actually uses soft power sources effectively and one of the most effective tools among these resources is the Hollywood cinema sector, which is the largest and most powerful example of its sector in the world. While reaching these findings it has been reached that the USA has been using cinema, movies and media in a state-sponsored manner for propaganda since World War II. These findings, supported by modern media and Hollywood today, have been reached by examining film samples and scanning written sources.

Keywords: Power; Soft Power; Hollywood; Cinema; Media.

ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ

Tezin Adı	Yumuşak Güç Kavramı ve Amerika Birleşik Devletleri'nin Yumuşak Güç Unsuru Olarak Hollywood Sineması
Tezin Yazarı	Betül ERDOĞAN USLU
Tezin Danışmanı	Doç. Dr. Latif PINAR
Tezin Derecesi	Yüksek Lisans
Tezin Tarihi	15/01/2021
Tezin Alanı	Uluslararası Politik Ekonomi
Tezin Yeri	KBÜ/LEE
Tezin Sayfa Sayısı	113
Anahtar Kelimeler	Güç; Yumuşak Güç; Hollywood; Sinema; Medya.

ARCHIVE RECORD INFORMATION

Name of the Thesis	Soft Power and the Hollywood Cinema as a Soft Power Element of the United States of America
Author of the Thesis	Betül ERDOĞAN USLU
Advisor of the Thesis	Assoc. Prof. Dr. Latif PINAR
Status of the Thesis	Master's Degree
Date of the Thesis	15/01/2021
Field of the Thesis	International Political Economy
Place of the Thesis	KBU/LEE
Total Page Number	113
Keywords	Power; Soft Power; Hollywood; Cinema; Media

KISALTMALAR

- A.g.e** : Adı Geçen Eser
- ABC** : American Broadcasting Company
- ABD** : Amerika Birleşik Devletleri
- AOL** : America Online
- BAE** : Birleşik Arap Emirlikleri
- BFI** : British Film Institute
- BM** : Birleşmiş Milletler
- CIA** : Central Intelligent Agency
- CNBC** : Consumer News and Business Channel
- CNN** : Cable News Network
- Çev.** : Çeviren
- Dr.** : Doktora
- Ed.** : Editörler
- IMDb** : Internet Movie Database
- Is.** : Issue
- NASA** : National Aeronautics and Space Administration (Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi)
- NBC** : National Broadcasting Company
- PNAC** : The Project For The New American Century (Yeni Amerikan Yüzyılı Projesi)
- RFE** : Radio Free Europe
- RL** : Radio Liberty

SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
SEAL	: Sea Air Land
SS	: Schutzstaffel (Koruma Timi)
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TRT	: Türkiye Radyo ve Televizyonu
U.S.	: United States
USA	: United States of America
USIA	: United States Information Agency
USIS	: United States Information Services
v.d.	: ve diğerleri
VOA	: Voice of America
Vol.	: Volume
Y.L.	: Yüksek Lisans

ARAŞTIRMANIN KONUSU

Bu çalışmada 1990'lı yıllarda tartışılmaya başlanan “Yumuşak Güç” kavramı ele alınmıştır. Uluslararası ilişkilerde devletlerin güç uygulama şekillerinin tarihsel süreçteki dönüşümüne değinilmiştir. Bu doğrultuda ortaya çıkan güç türlerinden yumuşak gücün unsurları, kaynakları ve uygulama şekilleri açıklanmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nin yumuşak güç unsurlarından, kaynaklarından ve bu unsurlar arasında önemli bir yere sahip olan Hollywood sinema sektöründen bahsedilmiştir.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Araştırmanın amacı “Yumuşak Güç” kavramının açıklanması ve Amerika Birleşik Devletleri'nin dış politikada yumuşak güç kullanımının Hollywood filmleri üzerinden tespit ve analiz edilmesidir. Güç ve güç kullanımı siyasi tarih boyunca tartışılmıştır. Bu tartışmalara yeni bir boyut kazandıran yumuşak güç ve yumuşak gücün kullanımı konusu ise uluslararası ilişkilerde devletler için önem arz etmektedir. Amerika Birleşik Devletleri sert gücü açısından dikkat çeken ve dış politikasında buna önem veren bir devlettir. Araştırma, etki alanı oldukça geniş olan ve olanaklarını her zaman kendi çıkarları için kullanmayı tercih eden Amerika Birleşik Devletleri'nin yumuşak güç unsurlarının ve en önemlisi dünyada alanında en iyisi olan Hollywood film sektörünü dış politikada bir yumuşak güç unsuru olarak nasıl kullanıldığının tespiti ve analizi açısından önem arz etmektedir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırmanın oluşturulması sırasında ayrıntılı bir literatür taraması yapılmıştır. Güç, sert güç, yumuşak güç, politika, medya, sinema gibi konuları ele alan kitaplar, dergiler, bilimsel makaleler, raporlar, internet kaynakları analiz edilip incelenmiştir. Yumuşak güç ve sinema arasındaki bağlantıyı temellendirmek amacıyla özellikle Hollywood yapımı belgeseller ve filmler seyredilip analiz edilmiştir. İncelenen kitap ve makalelerde esas kaynaklara ulaşmaya çalışılmıştır. Asıl kaynakların yanında farklı yorumlara sahip eserler de incelenmiş ve tezin oluşmasında bu kaynaklardan yararlanılmıştır.

ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ / PROBLEM

Bu alıŐmada Amerika Birleşik Devletleri'nin yumuşak gücünü ve küresel etki unsurlarını popüler kültürü aracılığıyla güçlendirip glendirmediği, bu konuda Hollywood film sektöründen planlı ve etkili bir Şekilde yararlanıp yararlanmadığı sorusuna cevap aranmaktadır. Çalışmanın hipotezi ise ABD'nin yumuşak gücünü popüler kültürü ile güçlendirdiği ve bu amaçla Washington yönetiminin Hollywood film sektöründen planlı olarak yararlandığı Şeklinde formüle edilmiştir.

KAPSAM VE SINIRLILIKLAR/KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER

G kavramı uluslararası ilişkilerde net bir tanımı yapılmamış kavramlardan biridir. Gücün belirsizliği içinde gücü etkileyen unsurların ve gücün türlerinin net bir Şekilde anlaŐılabilmesi için farklı görüşlere sahip kaynaklar bulunup incelenmiş ve ortak bir tanıma ulaŐılmaya çalışılmıştır. Araştırmada yumuşak g kavramı uluslararası ilişkiler açısından Joseph S. Nye Jr.'ın tanımları temelinde ele alınmış ve Amerika Birleşik Devletleri'nin dış politikada yumuşak güç kullanımı Hollywood filmleri ile analiz edilmiştir. Siyasi tarih kadar eski olan g tanımı net bir Şekilde ortaya konamazken daha çok yeni bir kavram olan yumuşak güç için farklı temel kaynaklar ve farklı görüşler bulmakta zorlanılmıŐtır. Joseph Nye'in tanımı çerçevesinde Şekillenmiş görüşler araştırılıp analiz edilmiştir. Bu konuda orijinal olarak Türkçe dilinde yazılmış bilimsel kaynak bulmakta sıkıntı yaşanmış kaynak olarak genellikle İngilizce dilinde veya eviri eserler kullanılmıştır.

GİRİŞ

“Güç, sevgi gibidir, onu deneyimlemek, tanımlamak ya da ölçmekten daha kolaydır.”¹

Joseph S. Nye, Jr.

Uluslararası ilişkilerde güç kavramı hep tartışılmış ve araştırılmıştır. Güç kavramı birçok tanımı olan ve her bir tanımının farklı bakış açılarıyla ve düşünce tarzlarıyla şekillendiği bir kavramdır. Yöneticilerin kendi halkları üzerinde uyguladıkları güç yöntemleri, tarih süresince gelişen ve değişen konjonktürlere bağlı olarak önce devletlerarası daha sonra da devletlerin yabancı halklar üzerinde uyguladığı şekillerde değişiklikler göstermiştir. Bu değişikliklerin sonucunda oluşan farklı güç türlerini anlayabilmek için tarihsel süreçte devletlerin güç uygulama alışkanlıklarına etki eden bir takım olayları ve gelişmeleri incelemek gerekmektedir.

Değişen ve gelişen dünya siyasetinde yaşanan olaylar karşısında bilim insanlarının ürettikleri farklı bakış açılarıyla terimlerin, tanımların ve devletler düzeyinde atılan adımların şekillendiği görülmüştür. Güç, en eski uygarlıklardan itibaren ona sahip olmak için ya da ne kadar sahip olduğunu kanıtlamak için uğruna savaş verilen bir unsur olmuştur. Temelinde karşındakine istediğini yaptırabilmek becerisine dayanan gücün farklı türlerinin oluşması gücün kullanım şekilleriyle doğru orantılıdır. Gücün kullanım şekillerinin farklılık gösterme sebepleri ise birçok unsuru kapsamaktadır. Bunlardan en etkili olanları tarih içinde gelişen teknolojik imkânlar, bilimsel araştırmalar, ekonomik gelişmeler ve güç uygulayan ya da uygulanan unsurun coğrafi konumlarıdır. Değişen dünya siyasetinde gelişen imkânlarla devletlerarası rekabette en güçlü olmak için verilen mücadele içinde geleneksel yöntemler yetersiz kalabilmektedir. Askeri güç uygulamalarında karşılaşılan ufak engeller hem ekonomik hem de siyasi açıdan pahalıya mal olmaktadır.

Yabancı devletler ve halklar üzerinde oluşturulmak istenen etki sadece sert güç unsurlarına bağlı değildir. İnsanları etkilemek ve ikna etmek temellerinde şekillenmiş yumuşak güç uygulamaları günümüzde oldukça fazla görülmektedir. Yumuşak güç, uluslararası sistemde yeni bir kavram olarak karşımıza çıkmış olsa da

¹ Joseph S. Nye Jr, *Bound to Lead: The Changing Nature of Amerikan Power*, (New York: Basic Books, 1990), 25.

tanımlanmasından uzun zaman önce de devletler tarafından bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde uygulanmıştır. Joseph Nye, yumuşak güç kavramını ilk kez 1990 yılında yayımlanan ve ABD'nin düşüşte olduğu yönündeki yaygın görüşü reddeden "*Bound to Lead: The Changing Nature of American Power*" kitabında geliştirmiştir. ABD'nin sadece askeri ve ekonomik güç açısından değil yumuşak güç boyutunda da en güçlü ülke olduğunu savunmuştur.² ABD'nin sahip olduğu birçok yumuşak güç kaynağı içinde şüphesiz ki en etkili olanlarından biri popüler kültürünü çok hızlı bir şekilde dünyaya yaymasına yardım eden Hollywood sinema sektörüdür.

Hollywood dünyada zirvede olan dev bir sektördür. Böyle dev bir sektörde farklı tarihi geçmişleri ve finansal ortakları olan yapım şirketlerinin çatıları altında üretilen filmlerin sadece eğlence amacı taşımadığı, verilmek istenilen hep başka mesajlar olduğu filmlerdeki alt metinler incelenerek tespit edilmiştir. Hollywood filmleri ABD hükümetinin dünyaya kendi değerlerini servis edebilmesi ve bu değerleri küresel genel geçer değerlere dönüştürme hevesi için son derece önemli bir unsurdur. ABD'nin filmleri ve medyayı etki amaçlı kullanmasının temeli II. Dünya Savaşı dönemine dayanmaktadır. Öncelikle siyasi ideolojilerini yaymak ve savaş gidişatında halk üzerinde ABD adına olumlu bir imaj oluşturmak için kullanılmıştır.

Günümüzde Hollywood filmleri Amerikan kültürünü, Amerikalıların hayata bakış açılarını ve bu şekilde nasıl refah içinde yaşadıklarını abartı unsurları içererek seyirciye aktarmaktadır. Ayrıca filmlerde ABD hükümetlerinin politikaları, dünya için neyin iyi neyin kötü, kimlerin dost ve kimlerin düşman sayılması gerektiği açık veya dolaylı anlatımlarla sunulmaktadır. Bu çalışmada ele alınan örnek filmler teorik kaynaklardan elde edilen bilgiler ışığında analiz edilmiştir.

² Nye Jr, *a.g.e.*, xvi.

BİRİNCİ BÖLÜM

ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE YUMUŞAK GÜÇ KAVRAMI

1.1. Güç Kavramı ve Tarihsel Süreçte Değişimi

Siyaset, insanların hayatlarını belli bir düzende tutmak için genel kurallar koymak gibi bu kuralları korumak ve değiştirmek için gerçekleştirdikleri faaliyetleri de içerir. Akademik bir araştırma konusu olarak siyaset “çatışma” ve “işbirliği” konularıyla karşılıklı bir bağlantı içindedir. Siyaset, çatışma içeriğiyle bir yandan rakip görüşler ve farklı isteklerin rekabeti bir yandan da düzenin devamı için insanların zorunlu ya da gönüllü olarak işbirliği içinde olmalarını gerektirir. Siyaset kelime anlamıyla devlete bağlı, devletle ilgili bir kavram olsa da günümüzde bu tanımından çok daha geniş alanlarda etkisini göstermektedir. Gelişen ulus üstü teknolojilerin yardımı ve çok uluslu şirketler aracılığıyla siyasetin uluslararası ve küresel etkileri daha çok önem kazanmıştır. Bu durum ulus devletlerin tek aktör olduğu zamanlarda sadece “hükümet işi olan siyaset” terimi, daha sonra çok kültürlü, karmaşık toplumların çoğaldığı modern zamanda yerini “yönetişim” terimine bırakmıştır. Yönetişim, tanımı içinde yönetme işinin sadece hükümet tarafından yürütülemeyeceği, özel sektör veya kamu sektörleriyle en geniş ölçüde buna dâhil olunması gerektiği ifade edilir. Bu ifadeyle uluslararası ilişkilerde “siyasi alan” ve “siyaset dışı alan” ayrımı büyük ölçüde kalkmıştır.³

David Baldwin’in yaptığı sınıflandırmaya göre devlet idaresinde kullanılan teknikler, propaganda, diplomasi, ekonomik idare ve askeri idareyi kapsamaktadır. Bu tekniklerin tümü “etkileme teknikleri” olarak tanımlanmıştır. Uluslararası ilişkilerde devletler etkiyi otorite yerine kullanırlar. Çünkü realist açıdan bakıldığında devletlerin istedikleri şey, buldukları sistemi kontrol etmektir. Fakat uygulamada, bir devletin bütün sistemi kontrol edebileceği durumda diğer devletlerin devlet tanımından çıkacağı ve geçerli uluslararası sistemin bir imparatorluk sistemine dönüşebileceği

³ Andrew Heywood, *Siyaset*, Çev: B.B Özipek, B.Şahin vd., (Ankara: Adres Yayınları, 2007), 2-5.

düşünülmektedir. Bu durumda incelenmesi gereken devletlerarası ilişkilerin tipik bir yöntemi olarak “etki kullanımı” yanında “etki ve güç” arasındaki karmaşık ilişkidir.⁴

Hans Morgenthau’ya göre uluslararası ilişkiler de bütün politikalar gibi güç mücadelesi üzerine kurulmuştur. Her ne kadar uluslararası politikaların nihai amaçları olsa da esas ve öncelikli olan her zaman güce sahip olma amacıdır. Tarih boyunca devlet adamları ve halklar siyasi mücadelelerde özgürlük, güvenlik, ekonomik refah gibi unsurları yani aslında gücün kendisini aramışlardır. Bu arayıştaki hedefleri dini, ekonomik, felsefi veya sosyal açıdan ideal olanı bulmaktır. Devlet adamları uluslararası politika yoluyla hedeflerini gerçekleştirmeye çabaladıklarında esas olarak güce sahip olmak için çabalamışlardır. Woodrow Wilson’ın dünyayı demokrasi için güvenli bir yer yapmaya çalışması, nasyonal sosyalistlerin ise Almanya sınırlarını Doğu Avrupa’da genişletmek istemeleri güç mücadelelerine örnek oluşturmaktadır. Bu sonuçlara ulaşmak için hedeflerine ilerlerken güç kullanımını seçtikleri için uluslararası politikada bir aktör olabilmişlerdir. Aynı zamanda güçten bahsederken insanoğlundan, insanoğlunun doğada üstün gelmek ve hayatını devam ettirebilmek için gösterdiği çabadan bahsedip bunu anlamak gerekmektedir. Güçlü kişi karşısındakinin düşüncelerini ve hareketlerini kontrol edebilen kişi olmuştur. Siyasi güç ise kamu otoritesi sahipleri arasında ve karşılıklı olarak halk ve otorite arasındaki denetim ilişkilerine atıf yaparak açıklanmaktadır.⁵

Herhangi bir devletin hükümeti vasıtasıyla uluslararası ilişkilerde etkin bir rol oynayabilmesi için tek araç güç kullanımınıdır. Devletler bu araçlarını sürekli geliştirmek ve verimliliğini artırmak için çalışmışlardır. Güç, fiziksel olarak sahip olunan kuvvetlerle elde edilen verimliliklerdir. Davranışsal olarak güç, istenilen sonucu elde edebilmek için başkalarının kararlarını ve hareketlerini değiştirme yeteneğidir. Uluslararası ilişkilerde güç ise bir devletin başka bir devlet üzerinde uyguladığı o devletin normal şartlarda yapmak istemeyeceği bir şeyi yapmasını sağlamaya yöneliktir. Devletlerin siyasetleri ise bu etkiyi ulusal çıkarları için kullanabilmesiyle şekillenmektedir.⁶ Gücü bir nitelik, bir ilişki ya da bir yapının özelliği olarak kabul

⁴ Chris Brown ve Kristen Ainley, *Uluslararası İlişkileri Anlamak*, Çev: Mehtap Gün Ayrıl, (İstanbul: Sümer Kitapevi, 2013), 106-107.

⁵ Hans J. Morgenthau, *Politics Among Nations: The Struggle For Power and Peace*, (New York: Alfred A. Knopf, 1948), 13

⁶ Sait Yılmaz, “Yumuşak Güç ve Evrimi”, *Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi*, cilt 3, sayı 12, (Sonbahar, 2011), 31.

eden görüşler mevcuttur.⁷ Uluslararası ilişkileri belirleyen faktörlerin, sistemde etkileşim içinde olan aktörlerin hangi güçlerini nasıl kullandıkları önem arz etmektedir. Bir aktör veya devlet uluslararası sistemi etkileyebilmekte, mevcut politikaları değiştirebilmektedir. Uluslararası ilişkiler analizleri yapılırken farklı yaklaşımlar tarafından da olsa her zaman başvurulan kavramlar güç ve çıkar olmuştur.⁸

Tablo 1. Lider Ülkeler ve Asıl Güç Kaynakları, 1500ler – 1900ler

Dönem	Lider Devlet	Asıl kaynak
On Altıncı Yüzyıl	İspanya	Külçe altın, sömürge ticareti, paralı ordular, hanedan bağları.
On Yedinci Yüzyıl	Hollanda	Ticaret, sermaye piyasaları, donanma.
On Sekizinci Yüzyıl	Fransa	Nüfus, kırsal endüstri, kamu yönetimi, ordu.
On Dokuzuncu Yüzyıl	İngiltere	Sanayi, siyasi uyum, finans ve kredi, savunması kolay coğrafi ada konumu.
Yirminci Yüzyıl	Amerika Birleşik Devletleri	Ekonomik ölçek, bilimsel ve teknik liderlik evrensel kültür, askeri güçler ve ittifaklar, liberal uluslararası rejimler, işlemsel iletişim merkezi.

Kaynak: Joseph S. Nye Jr, *Bound to Lead: The Changing Nature of Amerikan Power*, (New York: Basic Books, 1990), 34

Tablo1. Joseph Nye’ın *Bound to Lead* kitabında paylaştığı “Leading States and Major Power Resources 1500s-1900s” tablosuna göre oluşturulmuştur.⁹

Uluslararası siyasetin oluşumu daimi olarak güç mücadelesi ve güç ilişkileri ile şekillendirildiği düşüncesi realist kuramın en belirgin özellikleri arasında sayılır.

⁷ Brown ve Ainley, *a.g.e.*, 108.

⁸ Aytekin Yılmaz, *Küresel Dünyada Uluslararası İlişkiler*, (Ankara: Kadim Yayınları, 2012), 237.

⁹ Nye Jr, *a.g.e.*, 34.

Ancak bu durum sadece realistlere ait bir iddia olamaz.¹⁰ Tablo 1’de görüldüğü üzere 21. yüzyılda bilgi ve kurumların güçlenmesi uluslararası siyasette daha büyük bir rol oynamaktadır. Ekonomilerin gelişmişliğinin bilgiye dayalı olduğu ve uluslararası karşılıklı bağımlılığın geliştiği bu çağda güç daha az zorlayıcı, daha soyut ve daha aktarılabılır bir özellik kazanmıştır.¹¹ Güç, uluslararası ilişkilerde en sık başvurulan en temel açıklayıcı kavram olmasına karşın genellikle realist yaklaşımla ve yüzeysel bir şekilde ele alınmıştır. Oysa güç kavramı idealist yaklaşımlarda da önemli bir yere sahiptir. Realist yaklaşımlar gücü somut uygulamalarla ele alırken idealist yaklaşımlarda daha çok ekonomik yöntemlerle uygulanabileceği savunulmuştur. Küresel siyasette güvenliği sağlamak için en kesin yol güçlü olmaktır. Bütün kuramlarda merkezi bir yere sahip olan son derece önemli bir kavram olmasına karşın yapılan çalışmalar güç kavramını net bir şekilde tanımlamak için yeterli olmamıştır. Bunun bir sebebi güç kavramının çok anlamlı karmaşık bir kavram olması ve basit teorik açıklamaların yetersiz kalmasıdır. Açıklamak için yeterli derinliğe inen çalışmalarda ise anlaşılması güç tanımlar oluşturulmuştur. Diğer bir sebebi ise sıklıkla başvurulan güç kavramının açıklanması için yeterince çalışma yapılmamış olmasıdır.¹²

Sosyal bilimlerdeki diğer birçok kavram gibi güç de farklı tanımları yapılan ve değişik alanlarda farklı bağlamlarda kullanılan bir kavramdır. Bazı yazarlara göre gerçek güç, kullanılabilen ve bu kullanımı diğer devletler üzerinde etki oluşturmak amacıyla gerçekleştirebilen devletlerin sahip olduğu bir olgudur. Gücün istenilen etkiyi oluşturması için öncelikle kullanılması ve planlanması gerekmektedir. Bazı yazarlara göre ise güç kavramı görelidir, mutlak değildir. İki devlet birbirlerine karşı aynı ölçüde etkilerini gösterebiliyorlarsa birbirlerine karşı sahip oldukları güçlerinin pek bir anlamı olmamaktadır. Bu durumda güç kavramının etki, kapasite ve ilişki unsurları öne çıkmaktadır. Kapasite içerisine maddi olan ve maddi olmayan kavramlar dâhil edilmiştir. Bunun yanında bir devletin diğer devlete bir şey yaptırması değil ayrıca onun bir şeyi yapmaya devam etmesini veya yapmamasını sağlayabilmesi de gerekmektedir. Bu unsurda süreklilik ve etkileşim önem taşımaktadır. Gücün bir diğer unsuru algılamadır. Bu unsurda ise gerçek olan ve bunun yanında abartılan rakamlar,

¹⁰ Alexander Wendt, *Uluslararası Siyasetin Sosyal Teorisi*, Çev: Helin Sarı Ertem, Suna Gülfer İhlamur Öner, (İstanbul: Küre Yayınları, 2012), 128.

¹¹ Nye Jr, *a.g.e.*, 33-34.

¹² Haluk Özdemir, “Uluslararası İlişkilerde Güç: Çok Boyutlu Bir Değerlendirme”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, cilt 63, sayı 3, (Sonbahar, 2008), 114.

mevcut olan güç kapasitesinin ne kadarının kullanılıp kullanılmayacağı gibi sorular diğerleri üzerinde gerçek olduğundan daha büyük bir etki yaratabilir.¹³

Carr, “ütopyacılar” olarak tanımladığı idealist yaklaşım savunucularına karşı kendi zaferini kazandığından beri uluslararası ilişkilerde büyük ölçüde “güç” kavramı realizmin ayrıcalıklı bölgesi olarak kabul edilmiştir. Bu yaklaşıma göre uluslararası siyasette güç ile ilgili bir endişe duyulduğunda realizm disiplini içinde bir bağlılık olarak yorumlama eğilimindedirler. Bu eğilimin sonucunda güç tanımıyla ilgili yaygın kabul edilen bir kavramsallaştırma olarak, bir devletin başka bir devletin yapmak istemediği bir şeyi yapmaya zorlamak için maddi kaynaklarını nasıl kullandığı, şeklinde kabul edilir. Birçok uluslararası ilişkilere giriş metinleri bu şekilde ayrılmıştır ve araştırmacıların güç kavramını davranışsal, kullanıma yönelik hale getirmeleri bu tanımı takip etmektedir.¹⁴

En temel anlamıyla güç, bir şeyi yapabilme kapasitesi, bir aktörün istediği sonuçları elde edebilme becerisidir. Daha açık bir şekilde istediği sonuçları elde edebilmek için başkalarının hareketlerini etkileyebilme becerisidir. Fakat başkalarının hareketlerini etkileyebilmek pek çok şekilde yapılabilir. Davranışları etkilenmek istenilen aktör tehdit edilip zorlanabilir, rüşvet verilerek vazgeçmesi sağlanabilir ya da ikna ve cezbetme yoluyla istekli bir şekilde kendi davranışını değiştirebilir. Gücü ölçerken başkalarının değişen davranışları temel alındığında atlanmaması gereken bir husus ise tercihlerdir. Davranışı değiştirilmek istenilen aktör bu konuda zaten gönüllüyse ona uygulanan herhangi bir zorlama, ikna ya da rüşvet yolunun başarısından söz etmek mümkün değildir. Joseph Nye, verdiği örneklerle bunu açık bir şekilde ifade etmiştir. Zaten zıplamayı seven çocuklara “zıpla” komutu verip zıplamalarını sağlasanız bile bu sizin güçlü olduğunuzu göstermez. Bir diktatör kendisine muhalif birini idam etse bile muhalif kişi şehit olmaya gönüllüyse bu olay diktatörün gücünü ispatlamamaktadır.¹⁵

Robert Dahl, güç tanımını, aksi takdirde yapmayacakları şeyleri başkalarına yaptırma kabiliyeti olarak oluşturmuştur. Bu tanıma güç uygulanan tarafın değişen

¹³ Tayyar Arı, *Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika*, (İstanbul: Alfa Basım, 2006), 134-136.

¹⁴ Michael Barnett and Raymond Duvall, “Power In International Politics” *International Organization*, Vol.59, No. 1, (Winter, 2005), 40.

¹⁵ Joseph S. Nye, Jr., *Yumuşak Güç Dünya Siyasetinde Başarının Araçları*, Çev.: Rayhan İnan Aydın, (Ankara: BB101 Yayınları, 2. Baskı, 2017), 20.

davranışları eklendiğinde tercihlerin tahmin edilebilmesi gerekliliği de eklenmiş olmaktadır. Siyasi liderler ise gücü başkalarını sahip olunan kaynaklar aracılığıyla etkileyebilme becerisi şeklinde tanımlamışlardır. Bu kaynaklar arasında nüfus, doğal kaynaklar, toprak büyüklüğü, ekonomik güç, siyasi istikrar ve silahlı kuvvetler gibi unsurlar yer almaktadır. Davranışsal tanımın aksine bu tanıma göre güç, daha somut, öngörülebilir ve ölçülebilir bir kavram olarak gösterilmiştir. Fakat bazen hatalı öngörüler yapılabilmektedir. 1940'ta İngiltere'nin ve Fransa'nın tankları Almanya'nın sahip olduğuna göre daha fazla sayıdaydı lakin Hitler'in emriyle Almanya'nın tankları coğrafyaya uygun şekilde çok daha iyi tasarlanmıştı ve bu sebeple Alman generaller tankları daha etkili bir şekilde kullanmışlardır. 1941'de Japonya'da ve 1990'da Irak'ta görülen örneklerde ise yanlış tahminler sonucu savaşları başlatan taraflar mağlup olmuşlardır. Kullanılacak güç kaynağının ve niteliğinin belirlenmesi oldukça önemlidir.¹⁶

Güç göreceli bir kavramdır ve bir ülkenin gücü ancak başka ülkelerle karşılaştırıldığında anlam kazanabilmektedir. Bu sebeple gücü oluşturan unsurların incelenmesi gerekmektedir. Güç oluşturabilmesi için sahip olunan unsurların istenilen amaca yönelik kullanılabilmesi gerekmektedir. Politik amaçla kullanılmayan fakat potansiyel olarak varlığını koruyan unsurların ulusal güç olarak tanımlanıp tanımlanmaması bir tartışma konusu olmuştur. Devletin sahip olduğu unsurları güce dönüştürebilmesi gerekmektedir. Bu dönüşüm sürecinde önemli faktörler ise ticari yapılar, pazarlık yeteneği ve verilen kararlarla şekillenen siyasi süreçlerdir.¹⁷ Uluslararası güç dengesi sisteminin gerçek anlamda özelliklerinin gelişmesinde 1789-1945 yılları arasındaki tarihi gelişmeler etkili olmuştur. Uluslararası sistemde milliyetçiliğin gelişmesiyle devlet sayısının artması ve ideolojilerin ve devlet dışı aktörlerin gelişmesi, askeri ve teknolojik gelişmelerin savaşlara yansması, diplomatik yöntemlerin gelişmesi güç uygulama yöntemlerinin de değişmesinde etkili olan faktörler arasında sayılabilmektedir.¹⁸

Değişen ve gelişen uluslararası siyasette bir devletin diğer bir devletin kararlarını ve davranışlarını etkileme becerisi olan güç, farklı şekillerde ve yöntemlerle

¹⁶ Joseph S. Nye, Jr, ve David A. Welch, *Küresel Çatışmayı ve İşbirliğini Anlamak Kurama ve Tarihe Giriş*, Çeviren: Renan Akman, (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 5. Baskı, 2018), 62-63.

¹⁷ Özdemir, a.g.e., 117.

¹⁸ Sait Yılmaz, "Uluslararası İlişkilerde Güç ve Güç Dengesinin Evrimi", *Stratejik Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 1, (2008), 30.

kullanılabilmektedir. Sert güç olarak, tehdit, cezalandırma ve ödüllendirme kavramlarıyla uygulanabildiği gibi yumuşak güç olarak ikna ve cezbetme kavramlarıyla da gerçekleşen güç uygulamaları bunlara örnek teşkil etmektedir.¹⁹

1.1.1. Uluslararası İlişkilerde Gücün Unsurları

Morgenthau'ya göre bir devletin başka bir devlet üzerinde sahip olduğu kuvveti oluşturan unsurlar nicel ve nitel unsurlar olarak ayrılmıştır. Bu unsurların tamamı o devletin kapasitesi olarak da tanımlanmıştır. Nicel unsurlar coğrafya, doğal kaynaklar, endüstriyel kapasite, askeri hazırlık ve nüfus gibi unsurlardır. Nitel unsurlar ise ulusal moral, ulusal karakter, diplomasinin ve hükümetin nitelikleridir.²⁰

1.1.1.1. Nicel Unsurlar

Coğrafya bir milletin gücünü ifade ederken en az değişkenlik gösteren unsurlardan biridir. Napolyon milletin dış politikasını coğrafyasının sonucu olarak belirtmiştir. Bu unsurda milletin yaşadığı coğrafya, iklim özelliklerinin yaşam şartlarına ve insan psikolojisine etkisi incelenmektedir. Coğrafi şartlar sonucunda yapılan bazı ittifaklarda ideoloji göz ardı edilebilmektedir.²¹ Fakat coğrafyanın ulaşım, haberleşme ve savaş teknolojilerindeki gelişmelerden sonra eski önemini koruyamadığı savunulmaktadır. Fakat Amerika Birleşik Devletleri gibi dünyadaki konumunu ilk olarak ve büyük ölçüde coğrafyasının belirlediği örnekler bugün de geçerliliğini korumaktadır. ABD kıtasının okyanuslarla çevrili topraklarının Asya ve Avrupa'dan ayrılmış haliyle örneğin Çin veya Fransa ile kara sınırına sahip bir ABD arasında fark olacağı kabul edilmelidir.²²

Bir ülkenin zengin ve verimli doğal kaynaklara sahip olması da coğrafya gibi önemli bir unsurdur. Bu kaynakların en önemlisi gıda ihtiyacını karşılamaya yönelik olanlardır. Diğer yandan bir ülkenin hammadde kaynaklarına sahip olması da önemli bir güç faktörüdür. Günümüzde petrol ve doğalgaz kaynaklarına sahip coğrafyaların

¹⁹ Burak Kadercan, "Güç", içinde *Uluslararası İlişkilere Giriş: Tarih, Teori, Kavram ve Konular*, ed. Şaban Kardaş ve Ali Balcı, (İstanbul: Küre Yayınları, 2014), 313.

²⁰ Arı, *a.g.e.*, 137.

²¹ Türkkaya Ataöv, "Milli Gücü Meydana Getiren Unsurlar", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, sayı 1, cilt 16, (Ankara: 1961), 186.

²² Arı, *a.g.e.*, 139.

uluslararası politikada oldukça önemli bir konumda oldukları görülmektedir. Buna örnek olarak Orta Doğu bölgesi gösterilmektedir. Bu bölgedeki küresel çatışmaların başlıca nedeni sahip olduğu doğal kaynaklar olmuştur. Ekonomik kapasite ve ülkenin endüstriyel durumu paralel ilerlemektedir. Yani bir ülke ne kadar çok doğal kaynaklara sahip olsa da o kaynakları işleyecek endüstriyel gelişmişliği olmadığı zaman bu kaynaklarını uluslararası politikada güç unsuru haline getirmesi çok zor olmaktadır. Ekonomik kapasite unsuru içerisinde üretim, ihracat kapasitesi, iç talep miktarı, gayrisafi milli hasıla ve kişi başına düşen milli hasıla gibi faktörleri kapsamaktadır.²³

Askeri güç ise büyük ölçüde realist yaklaşımda direk olarak devletin gücüyle özdeşleşmiştir. Bu yaklaşıma göre esas amaç devletin hayatta kalması ve bu amaçla gücünü artırıp üstünlük sağlamaktır. En temel sorun ise güvenlik sorunudur. Güvenliğin temini için ise askeri güç vazgeçilmez bir unsur olmuştur. Öncelikle hava, kara ve deniz üzerinde yeterli askeri güce sahip olmak önemlidir. Daha sonra büyük devlet olmanın bir koşulu olan nükleer güce sahip olmak gelmektedir. Devletlerin ekonomik, askeri ve endüstriyel kapasitelerini artırabilmeleri için de yeterli nüfus büyüklüğünde olmaları gerekir. Nüfus ile ulusal güç arasında tam olarak doğru orantı kurulmasa da insan kaynağı bakımından önemi göz ardı edilememektedir.²⁴

Gücün bazı unsurları sabitken bazıları daha yavaş bir şekilde bazıları ise hızla değişebilmektedir. Coğrafi konum ve yüzölçümü genelde sabitken coğrafi özellikler zaman içinde değişebilmektedir. Nüfus, ekonomik büyüme oranları ise daha yavaş değişime uğrarken silahlı kuvvetlerin büyüklüğü askeri potansiyel hızla değişebilmektedir. Bu kavramlar çerçevesinde bir ülkenin gerçek gücü, potansiyel ve gizli gücü hakkında hangi unsurların değiştiği ve değişebileceği incelenerek yorumlanabilmektedir.²⁵

1.1.1.2. Nitel Unsurlar

Ulusal karakter ve ulusal moral, ulusal gücün anlaşılması zor unsurlarındandır. Bir devlet diğer bir devletin ulusal gücünü hesaplarken karakter özelliklerini de

²³ Arı, *a.g.e.*, 142-143.

²⁴ Arı, *a.g.e.*, 144-145.

²⁵ Brown ve Ainley, *a.g.e.*, 108.

unutmamalıdır. Liderlerin bu unsurları hesaplarına dâhil etmeden aldıkları kararlar sonucunda hatalar oluşabilmektedir. Uluslararası politikada devlet adına karar alanlar, onları seçenler, üreticiler, tüketiciler, bütün nüfus ulusal karakterin ve moralin durumuna etki etmektedirler. Ulusal moral halkın, dış politikada devlet kararlarını nasıl ve ne sürede desteklediği ile ilgilidir. Ulusal moralin önemi bunalımlı ve kritik anlarda öne çıkmaktadır.²⁶

İstenilen sonuçlara ulaşmak amacıyla sahip olunan kaynakları uluslararası politikada etkili olabilecek bir güce dönüştürebilmek için çok iyi oluşturulmuş stratejiler ve kabiliyetli liderler gereklidir.²⁷ Diplomasinin ve hükümetin niteliği ulusal gücü meydana getiren ve diğer faktörlerin verimli kullanılmasını sağlayan bir unsurdur. Diplomasi ulusal gücün beyni konumundadır yani diplomasi, ulusal gücü oluşturan diğer farklı öğeleri ulusal çıkarlar doğrultusunda en iyi etkiyi yapabilecek derecede bir yapıya dönüştürebilmektir. Bütün bu kaynakların ve diplomasinin kullanılabilmesi için ise nitelikli bir hükümet gereklidir. İyi ve nitelikli bir hükümet sahip olunan kaynaklara ve güce göre bu unsurları destekleyecek bir dış politika uygulamasıyla hedef seçimine, yöntemlerine dikkat ederek ilerler.²⁸ Buna örnek olarak Güney Afrika Delegasyonunun 1995 yılında düzenlenen Nükleer Silahların Yayılmasını Önleme Anlaşmasında başarılı bir rolü olmuştur. Bunu başarılı bir diplomasi uygulayarak yapmışlardır. Büyük saygınlık sahibi bir lider olan Nelson Mandela yönetimine diğer delegeler karşı bir duruş sergilemek istememişlerdir.²⁹

1.2. Yumuşak Güç Kavramı

Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle devletlerarası ilişkilerde bazı yöntem değişiklikleri olmuştur. Yeni bir dünya düzenine geçilmesi, algıların tekrar şekillenmesi ve yeni rekabet alanlarının oluşmasıyla uluslararası ilişkilerin temelindeki değişimler güç kavramına da farklı boyutlar kazandırmıştır. Devletler güç kavramına sadece maddi ve somut kaynaklara dayanan bir olgu olarak bakmaktan vazgeçmiş ve

²⁶ Arı, *a.g.e.*, 147-148.

²⁷ Nye, Jr, *a.g.e.*, 22.

²⁸ Arı, *a.g.e.*, 149-150.

²⁹ Brown ve Ainley, *a.g.e.*, 113.

diğer devletlerin davranışlarını etkileme konusunda yeni yöntemlerin varlığını kabul etmişlerdir. Bu bağlamda soyut güç şekilleri daha çok önem kazanmıştır.³⁰

Soyut olarak kendini gösteren yumuşak güç kavramı kökeninde 1980lerde uluslararası ilişkilerde askeri ve ekonomik güce karşı alternatif bir güç oluşturma fikri vardır. Bir ülkenin yumuşak güç kapasitesi bütünsel, etkin politika ve kamu diplomasisi uygulamalarının aynı oranda gelişmişliği ve başarılı olmasıyla ilişkilidir. Yumuşak güç, birçok faktörün birleşmesiyle ortaya çıkmaktadır ve o ülkenin kültürel zenginliğini, sosyal kapasitesini göstermektedir. Bu faktörler, eğitim, kültür, sanat, yazılı ve görsel medya, film endüstrisi, edebiyat, sivil toplum örgütleri, ülkede yapılan bilim ve teknoloji çalışmaları, turizm, diplomasi, ekonomik işbirliği platformları ve yenilik üretebilme kapasitesidir.³¹

Tablo 2. Güç

	Sert Güç	Yumuşak Güç
Davranış Çeşitleri	Zorlama Teşvik Emir ← ● ●	Gündem Cazibe ● ● → İşbirliği
Kaynaklar	Baskı Ödemeler Yaptırım Rüşvet	Kurumlar Değerler Kültür Politikalar

Kaynak: Joseph S. Nye Jr., *Soft Power The Means to Success in World Politics*, (New York: Public Affairs, 2004), 8.

Tablo 2. Joseph Nye'in oluşturduğu tabloya göre güç uygulama şekilleri ve kaynaklarına göre sert güç ve yumuşak güce dönüşümü görülmektedir.³²

Tablo 2'de görüldüğü üzere güç uygulama şekilleri sert güçten yumuşak güç uygulamalarına doğru komut vermektan başlayıp şiddeti azalarak zorlamak, teşvik etmek, gündem belirlemek, cazibe kullanmak ve ikna edip işbirliği yapmak unsurlarıyla devam etmektedir. Bu davranış çeşitlerine kaynak olarak ise “zorlamak”

³⁰ Abdullah Yeğın, “İran’ın Yumuşak Gücü”, *SETA Analiz*, sayı 118, (Şubat 2015), 8.

³¹ İbrahim Kalın, “Soft Power and Public Diplomacy in Turkey”, *Perceptions Journal of International Affairs*, Vol. 6, No.3, (Autumn, 2011), 8-9.

³² Joseph S. Nye Jr., *Soft Power The Means to Success in World Politics*, (New York: Public Affairs, 2004), 8.

için baskı ve yaptırımlar, “teşvik etmek” için rüşvet ve ödemeler, “gündem belirlemek” için kurum ve kuruluşlar, “cazibe oluşturmak” için ise kültür, değerler ve politikalar kullanılmaktadır.³³

Günümüzde büyük güçlerin iktidar olma isteklerinin temelleri askeri güç ve fetih kavramları üzerine yapılan vurgudan uzaklaşmıştır. Bu yöntem değişikliğinin birkaç sebebi vardır. Bu sebeplerin biri çelişkili ve tartışmalı olarak nükleer silahlardır. Soğuk Savaş sırasında nükleer silahlar çok yıkıcı bir güç ağı olarak yaygın bir şekilde kullanılmış fakat fazla maliyetli olması ve her koşulda kullanılamaması devletleri başka güç kaynakları aramaya yönlendirmiştir. Bir başka sebebi ise milliyetçiliğin emperyalist güçlerin kontrol edemeyeceği kadar yükselmesidir. Özellikle 19. yüzyılda sömürge toplumların kontrol altında tutulabilmesi için az sayıda asker ve güç gösterisi yeterken bugün sömürgecilik küresel kamuoyu tarafından kınanan bir yöntem olmakla beraber ve çok daha masraflı ve zor bir hale gelmiştir. Buna örnek olarak İngiltere’nin Hindistan’ı nüfusuna oranla çok az sayıda askerle yönetmiş olması ve Soğuk Savaş’tan çıkmış güçlü devletlerin Afganistan ve Vietnam’da aynı başarıya ulaşamaması verilebilir. Üçüncü önemli sebep ise büyük güçlerin yönetim anlayışındaki ve zihniyetlerindeki değişikliklerdir. Sanayileşmiş toplumlar kaliteli ve refah seviyesi yüksek hayat tarzını zaferle, fetihle süslenmiş devlet yönetimlerine tercih etmektedirler.³⁴

Bilişim sistemindeki teknolojik gelişmelerin uluslararası aktörler arası iletişimin ve karşılıklı bağlılığı ve etkileşimi artırdığı özellikle plüralist yaklaşımıcılar tarafından dile getirilmiştir. Bu bağlamda işbirliği, uzlaşma ve karşılıklı bağlılık zeminine dayalı güvenlik stratejileri çatışma riskini azaltacağı savunulmuştur. Nye, yaptığı sert güç, yumuşak güç ayrımıyla bu tezi güçlendiren bir kaynak sağlamaktadır. Askeri, ekonomik güç kadar liberal kurumlar, siyasal ve sosyal değerler, kültürel ve tarihsel zenginlik gibi unsurlardan beslenen yumuşak güç kullanımı güvenlik politikalarına başka bir boyut kazandırmıştır.³⁵

³³ Nye Jr., *a.g.e.*, 8-9.

³⁴ Joseph S. Nye Jr., *The Paradox of American Power: Why The World’s Superpower Can’t Go It Alone*, (New York: Oxford University Press, 2002), 5-6.

³⁵ Atilla Sandıklı ve Bilgehan Emekler, “21. Yüzyılda Yeni Güvenlik Anlayışları ve Yaklaşımları”, *Uluslararası Balkan Kongresi: 21’inci Yüzyılda Uluslararası Örgütlerin Güvelik Yaklaşımları ve Balkanların Güvenliği*, ed. Hasret Çomak ve Caner Sancaktar, (Kocaeli: Nisan 2011), 27.

Tablo 3. Gücün Üç Biçimi

	Davranışlar	Birincil Değerler/Araçlar	Hükümet Politikaları
Askeri Güç	Zorlama Caydırıcılık Koruma	Tehditler Baskı/Güç	Zorlayıcı diplomasi Savaş İttifak
Ekonomik Güç	Teşvik Zorlama	Ödemeler/Karşılıklar Yaptırımlar	Yardımlar Rüşvet Yaptırımlar
Yumuşak Güç	Cazibe Gündem belirleme	Değerler Kültür Politikalar Kurumlar	Kamu diplomasisi İki taraflı ve çok taraflı diplomasi

Kaynak: Joseph Nye Jr., *Soft Power The Means to Success in World Politics*, 31.

Tablo 3. Joseph Nye'in oluşturduğu bu tabloda güç türleri, güç uygulamalarında kullanılan araçlar ve hükümetlerin güç uygulama araçlarını kullanırken uyguladıkları politikalar belirtilmiştir.³⁶

Tablo 3'te gösterildiği üzere askeri güç, ekonomik güç ve yumuşak güç uygulamalarının hükümet politikalarında ayrı ayrı yerleri vardır. Askeri güç uygulamalarında hükümetler, zorlayıcı diplomasi ile savaş çağrılarını ve ittifak arayışlarını tehdit etmek, baskı uygulamak gibi araçları kullanmaktadırlar ve bunun sonucunda güç uygulanan unsur üzerinde zorlama, caydırıcılık ya da koruma davranışları oluşturulmaktadır. Hükümetlerin ekonomik güç uygulama politikaları ise rüşvet, yardım ve yaptırımlar yoluyla güç uygulanan aktör üzerinde ödemeler ve karşılıklı yaptırımlar araçlarını kullanarak teşvik etmektir.³⁷ Günümüzde çoğunlukla büyük devletler için sert güç kullanımı ekonomik hedeflerini tehlikeye atmaktadır. Fakat bu husus askeri gücün uluslararası politikada tamamen etkisiz olduğunu göstermemektedir. Nye, kuvvet kullanmayı göz ardı edilemeyecek bir husus olarak belirtmiştir çünkü günümüzde uluslararası ilişkilerde hala jeopolitik güç ekonomik güçten daha önemli bir etkidir. Nye, kuvvet kullanımını göz ardı etmeyi oksijeni göz ardı etmeye benzetmiştir. Normal şartlarda da oksijen fark edilmez fakat oksijen miktarı azalıp zor durumda kaldığımızda yaşamsal faaliyetler için ne kadar elzem bir

³⁶ Nye Jr., *Soft Power The Means to Success in World Politics*, 31.

³⁷ Nye, Jr., *a.g.e.*, 30-31.

ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır. Askeri olarak çok güçlü olmasalar bile teknolojik ve entelektüel gelişmede dünyadan geri kalmış birçok topluluk vardır. Bu topluluklar için askeri güç hala en önemli etki kaynağıdır. Kuveyt, Irak gibi demokratik olmayan ülkeler, terörist gruplar buna örnek olarak gösterilebilir.³⁸

Yumuşak güç temelinde büyük ölçüde karşındakinin tercihlerini şekillendirme becerisine ve ikna kabiliyetine dayanmaktadır. Herkesin bildiği ve aşına olduğu sert güç uygulamalarının aksine tehdit ya da ödül faktörlerini kullanmayı gerektirmez. Askeri ve ekonomik güce sahip olmak çoğu zaman diğer devletlerin adımlarını değiştirebilmenizi sağlamaktadır. Fakat yumuşak güç uygulamalarıyla bu somut fakat masraflı ödül ya da tehdit kullanımına gerek kalmamaktadır. Yumuşak güç sizin istediğiniz sonuçları diğerlerinin de istemesini sağlamaktır. Bu noktada yalnızca ikna etmek yeterli değildir. Yumuşak güç kullanımının aynı zamanda cezbetme becerisi de gerektirdiği belirtilmiştir. Özellikle cezbetmek gibi yöntemleri demokratik ülkelerde siyasi liderler uzun süredir kullanmaktadırlar.³⁹ Yine Tablo 3’te de görüldüğü gibi hükümetlerin yumuşak güç politikaları için kamu diplomasisi uyguladığı ve bunu değerler, kültür ve çeşitli kurumlar aracılığı ile yaptığı görülmektedir. Küresel bilgi çağında devletler, yumuşak güç uygularken cazibe kullanma ve kamu gündemi belirleme, bilgi paylaşma ve inanılır olma gibi davranışlar geliştirmektedirler.⁴⁰

Başka devletleri değiştirmeye zorlayabilmek, doğrudan bir güç kullanma yöntemiyle olabilmektedir. Bu yöntem sert güç gibi “havuç” ve “sopa” benzetmesiyle teşviklere ve tehditlere dayanabilmektedir. Ayrıca güç kullanımının dolaylı bir yöntemi olarak bir ülkenin dünya politikasında istediği sonuçlara diğer ülkeler ona ulaşmak istedikleri için ve onun gibi davrandıkları için ulaşabilmektedir. Uluslararası gündemi belirlemek ve diğer ülkeleri kendi belirlediği politikaya çekmek de çoğu durumda onları zorlamak kadar etkili bir yöntem olmuştur. Güç kullanımının bu tarafı başkalarını sizin istediğinizi isteme noktasına çekmektir. Tercihleri şekillendirmek, yön vermek, gündem belirlemek, çekici veya yumuşak gücü kullanabilme becerisine ve cazibeye dayanmaktadır.⁴¹

³⁸ Nye Jr., *The Paradox of American Power: Why The World's Superpower Can't Go It Alone*, 7.

³⁹ Nye, Jr, *Yumuşak Güç Dünya Siyasetinde Başarının Araçları*, 24-25.

⁴⁰ Nye Jr., *a.g.e.*,57.

⁴¹ Nye, Jr, ve David A. Welch, *Küresel Çatışmayı Ve İşbirliğini Anlamak Kurama ve Tarihe Giriş*, 64-65.

Sert güç cezalandırma tehditleriyle veya ödül vaatleriyle karşı tarafın yapmak istemeyecekleri şeyleri yapmalarını sağlamaktır. Yumuşak güç kullanımında ise karşı taraf da sizin istediğiniz şeyi artık kendi istediği için lehinize davranış sergilemektedir. Yumuşak güç, karşı tarafa istediğiniz şeyi zorlama yerine çekicilik kullanarak yaptırabilme becerisidir. Yumuşak güç uygulamalarında ikna edebilme yeteneği çok önemli olduğu gibi bir başka yöntem ise karşı tarafın davranışını değiştirebilecek ve onların kabul edebileceği normları ve kurumları oluşturmaktır. Bu hususta fikirlerin ve kültürün çekiciliği, oluşturulan bu kurumların ve standartların meşruluğu önemli unsurlardır. Eğer bir devlet bu şekilde gücünü başkalarının gözünde meşru hale getirip kendi çıkarlarını takip etmelerini sağlayabilirse masraflı sert güç gösterilerine çok gerek kalmamaktadır. Bunun yanında Samuel P. Huntington etkili yumuşak güç kaynaklarının temelinde sert güce dayanan ekonomik ve askeri başarılarla dayandığını söylemektedir. Fakat sert güç ve yumuşak güç bağlantılı olsalar da aynı şeyler değildir. Nye bu konuda Huntington'a hak verse de yumuşak gücü sadece maddi kaynaklara dayandırmanın yanlış olduğunu belirtmiştir.⁴²

Yumuşak güç uluslararası siyasette çok önemli bir gerçek olarak varlığını sürdürmektedir. Temelinde “yapmanı istediğim şeyi yapman için seni ikna edebilirsem yapmak istemediğin bir şey için seni zorlamama gerek kalmaz” mantığına dayanmaktadır. Nye, Amerika için eğer başkalarının takip etmek isteyebilecekleri değerlerin öncüsü ve temsilcisi olursa liderlik etmesinin ne kadar daha az maliyetli olacağını belirtmiştir. Yumuşak güç sadece bir etki kaynağıdır etkilemek demek değildir. Nitekim etkilemek işi ödülle ve tehditle de yapılabilir. Buna karşın çok cazip ve ucuz bir etki kaynağı olarak yumuşak güç içinde karşındakini cezbedebilme ve ona çekici gelebilme yetenekleri barındırmaktadır. Çekicilik ise başarılı uygulamalarda büyük ölçüde karşınızdakinin size boyun eğmesi ya da sizi taklit etmesiyle sonuçlanmaktadır.⁴³

⁴² Robert O. Keohane and Joseph S. Nye Jr., *Power And Interdependence*, (Stoughton: Longman, Forth Edition, 2011), 216.

⁴³ Nye Jr., *The Paradox of American Power: Why The World's Superpower Can't Go It Alone*, 9.

1.2.1. Yumuşak Gücün Kaynakları ve Sınırları

Uluslararası siyasette yumuşak güç sağlayan kaynaklar ülkelerin ya da örgütlerin büyük ölçüde değerlerinden, kültürlerinden, bunları kendi içinde nasıl işlediği ve diğer aktörlerle olan ilişkilerini nasıl yürüttüğü gibi unsurlardan ortaya çıkmaktadır. Tarihsel süreçte hükümetlere bunu kontrol etmek ve uygulamak zor gelse de bu yaklaşım yumuşak güç kullanımının önemini azaltmamıştır. Bir ülkenin yumuşak gücü ise temelde üç kaynağa dayanmaktadır. Başkalarına çekici geldiği ölçüde kültürü, ülkenin içinde ve dışında bağlı kalabildiği siyasi değerleri, meşru ve ahlaki sınırlar içinde kaldığı müddetçe de dış politikasıdır.⁴⁴

Ülkelerin yumuşak gücünü etkileyen bir unsur olarak politik sistemleri ele alındığında adil, şeffaf ve demokratik olması, özgürlükleri birinci sırada tutması onu çekim merkezi haline getiren unsurların başında yer almaktadır.⁴⁵ Ülkeler kendilerine özgü yumuşak güç stratejilerini yine kendi sahip oldukları kaynaklar vasıtasıyla gerçekleştirmektedirler. Kültür, tarih, değerler, ekonomik gelişmişlik ve refah seviyesi, hükümete bağlı veya hükümet dışı örgütler, bilimsel çalışmalarda, sanat ve edebiyatta ilerlemiş çalışmalar, devletlerin izledikleri iç ve dış politikalar gibi unsurlar devletlerin kendilerine özgü önemli yumuşak güç kaynaklarıdır.⁴⁶

Tablo 4. Yumuşak Güç Kültür Alt Ölçütleri

Ölçüt	Tanım	Kaynak
Turizm	1000 kişi başına ülkeyi ziyaret eden turist sayısı.	BM Dünya Turizm Örgütü
Devlet Destekli Medya	Devlet destekli medya organlarının haftalık görüntülenme / dinlenme sayısı.	Çeşitli araştırmalar ve kaynaklar
Yabancı Muhabirler	Ülkedeki toplam yabancı muhabir sayısı.	Basın Derneği ve diğer kaynaklar.

⁴⁴ Nye Jr., *Soft Power The Means To Success In World Politics*, .8-11.

⁴⁵ Kalın, ag.e., 9.

⁴⁶ Tuba Çavuş, "Dış Politikada Yumuşak Güç Kavramı ve Türkiye'nin Yumuşak Güç Kullanımı", *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, (Haziran, 2012), 26.

Dil	Ana dilin, nüfusa, ekonomiye, ikinci dil olarak konuşanlarına göre küresel gücünün ölçütü.	George Weber, “The World’s Ten Most Influential Languages”, <i>Language Monthly</i> , 3: 12-18, 1997.
Spor Başarıları	Bir önceki yaz ve kış Olimpiyat Oyunlarında kazanılan altın madalya sayıları	Uluslararası Olimpiyat Komitesi Veri Tabanı

Kaynak: Jonathan McClory, *The New Persuaders: International Ranking of Soft Power*, (London: Institute For Government, December, 2010), 9.

Tablo 4. Jonathan McClory'nin oluşturduğu bu tablo yumuşak güç ölçümlerinde kültürel faktörleri ele almıştır.⁴⁷

Tablo 4'e göre ülkelerin turizm kapasiteleri, medyanın devlet destekli kısmının görüntülenme oranları, ülkedeki yabancı muhabir sayısı, kullanılan anadilin küresel olarak etki gücü, uluslararası spor başarıları olarak olimpiyatlarda alınan dereceler değerlendirilmiştir.⁴⁸ Bu unsurlar bir araya geldiklerinde ülkenin kültürel yumuşak güç kapasitesini oluşturmaktadır.

Ülkeler arasındaki karşılıklı etkileşimin ve iletişimin gelişmesiyle hükümetler kendi ülkelerinin sınırları ötesindeki problemlerle de karşı karşıya kalmışlardır. Uluslararası güvenlik, ticaret, finans, işçi hakları, çalışma standartları, göç, yoksulluk, açlık, insan hakları, gibi kendi halkını bir ölçüde etkileyen fakat ülke içinden kaynaklanmayan problemler sınırları dışında olsa dahi hükümetleri ulusal ve uluslararası çıkarları içinde ilgilendirmektedir. Hükümetlerin bu problemlerle baş etmek için tam bağımsızlıklarını tehlikeye attıkları düşünülse de uluslararası örgütlere, anlaşmalara ve ittifaklara taraf olmaktadır.⁴⁹ 19. yüzyılda İngiltere ve 20. yüzyıl sonlarına doğru Amerika Birleşik Devletleri güçlerini, İngiliz ve Amerikan kapitalizminin ortak değerlerini uluslararası ekonomik kurallar ve örgütlere liberal bir çerçeve hazırlayarak artırmışlardır. Örnek olarak, Uluslararası Para Fonu, Dünya Ticaret Örgütü ve bunlara benzer Amerika Birleşik Devletleri çatısı altında kurulmuş

⁴⁷ Jonathan McClory, *The New Persuaders: International Ranking of Soft Power*, (London: Institute For Government, December, 2010), 9.

⁴⁸ McClory, *a.g.e.*, 9.

⁴⁹ Robert A. Dahl, *On Political Equality*, (London: Yale University Press, 2006), 91.

diğer kuruluşlar verilebilir. Bir ülke kendi gücünü başkalarının gözünde meşru kılabilirdiği müddetçe uluslararası ilişkilerde isteklerine karşı daha az tepkiyle karşılaşmıştır. Eğer ideolojileri ve kültürü diğerlerine çekici gelirse diğerleri onu daha çok kendi istekleriyle takip etmişlerdir.⁵⁰

Tablo 5. Yumuşak Güç Ölçüm Sonuçları (2010)

Sıra	Ülke	Değer	Sıra	Ülke	Değer
1	Fransa	1.64	14	Norveç	0.99
2	Birleşik Krallık	1.64	15	Japonya	0.97
3	ABD	1.57	16	İtalya	0.81
4	Almanya	1.44	17	Çin	0.80
5	İsviçre	1.39	18	İsrail	0.78
6	İsveç	1.21	19	Kore	0.73
7	Danimarka	1.21	20	Güney Afrika	0.69
8	Avustralya	1.16	21	Brezilya	0.69
9	Finlandiya	1.13	22	Meksika	0.61
10	Hollanda	1.08	23	Hindistan	0.60
11	İspanya	1.05	24	BAE	0.56
12	Kanada	1.04	25	Türkiye	0.50
13	Singapur	1.01	26	Rusya	0.45

Kaynak: Jonathan McClory, *The New Persuaders: International Ranking of Soft Power*, (London: Institute For Government, December, 2010), 5.

Tablo 5. McClory'nin hazırlamış olduğu 2010 yılı için kültürel faktörlere göre ülkelerin yumuşak ölçüm sonuçları ve sıralaması verilmiştir.⁵¹

2010 yılında yapılan Tablo 4'teki ölçütlere göre hesaplanan ülke sıralamaları Tablo 5'te gösterilmiştir. 2011 yılında ise ABD tablonun ilk sırasında yer almaktadır. Son on yılda ABD'nin yumuşak güç değerleri en iyi halinde olmasa da 2008'deki seçimlerde Barack Obama'nın Başkan olarak seçilmesi sonucunda ABD için bir dönüm noktası yaşanmış ve bu durum ABD'nin yurt dışındaki imajına olumlu bir katkı sağlamıştır.⁵² 2012 yılında yapılan sıralamaya göre ise ABD, Birleşik Krallık ardından

⁵⁰ Nye Jr., *The Paradox of American Power: Why The World's Superpower Can't Go It Alone*, 10.

⁵¹ McClory, a.g.e., 5.

⁵² Jonathan McClory, *The New Persuaders II: A 2011 Global Ranking of Soft Power*, (London: Institute For Government, December, 2011), 15.

ikinci sıraya gerilemiştir.⁵³ 2011 ve 2012 yılı ölçümlerine göre ise ülkelerin sıralamalarında dünyadaki değişen ekonomik faktörlerin çok daha etkili olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Yumuşak Güç Ölçüm Sonuçları (2019)

Sıra	Ülke	Değer	Sıra	Ülke	Değer
1	Fransa	80.28	16	Avusturya	67.98
2	Birleşik Krallık	79.47	17	Yeni Zelanda	67.45
3	Almanya	78.62	18	Belçika	67.17
4	İsveç	77.41	19	Güney Kore	63.00
5	ABD	77.40	20	İrlanda	62.91
6	İsviçre	77.04	21	Singapur	61.51
7	Kanada	75.89	22	Portekiz	59.28
8	Japonya	75.71	23	Polonya	55.16
9	Avustralya	73.16	24	Çek Cumhuriyeti	54.35
10	Hollanda	72.03	25	Yunanistan	53.74
11	İtalya	71.58	26	Brezilya	51.34
12	Norveç	71.07	27	Çin	51.25
13	İspanya	71.05	28	Macaristan	50.39
14	Danimarka	68.86	29	Türkiye	49.70
15	Finlandiya	68.35	30	Rusya Federasyonu	48.64.

Kaynak: Jonathan McClory, *The Soft Power 30: A Global Ranking of Soft Power* (California: USC Center of Public Diplomacy, 2019), 37-38.

Tablo 6. Yumuşak güç ölçüm unsurlarına göre McClory'nin *The Soft Power 30: Global Ranking of Soft Power 2019* isimli raporunda paylaşmış olduğu 2019 yılı ülkelerin yumuşak güç sıralamalarına göre hazırlanmıştır.⁵⁴

Tablo 6, bu çalışmanın bir parçası olan ABD hususunda incelendiğinde ABD'nin yumuşak güç ölçüm sıralamasında beşinci sıraya gerilediği görülmektedir. ABD'nin bu sıralamada düşüşe geçişi 2016'dan sonra da devam etmiştir. Bu dönemde ABD'nin yumuşak gücünü aşındıran başlıca sebep 2017'de Başkanlık görevine gelen Donald Trump'ın sert güç unsurlarından biri olan ticaret tarifelerine güvenmesi ve sıfır

⁵³ Jonathan McClory, *The New Persuaders III: A 2012 Global Ranking of Soft Power*, (London: Institute For Government, December, 2012), 11.

⁵⁴ Jonathan McClory, *The Soft Power 30: A Global Ranking of Soft Power* (California: USC Center of Public Diplomacy, 2019), 37-38.

toplamlı dünya görüşüyle söylemlerine devam etmesidir.⁵⁵ Ayrıca ülkelerin yumuşak gücü dış politikalarında kullandıkları sert güç unsurlarının oranlarından etkilenmektedir. Örneğin ABD'nin dış politika tarihinden bir diğer örnek ise Irak ve Afganistan işgallerinden sonra Orta Doğu'daki ve İslam dünyasındaki yumuşak gücünün büyük ölçüde azalmış olmasıdır. Aynı şekilde Rusya'nın Ukrayna ve Gürcistan politikalarının sonucu da Rusya için benzer şekilde olmuştur.⁵⁶

Yumuşak güç fikrine karşı çıkan bazı araştırmacılar cazibe ve taklit edilmeyi güç olarak görmemişler, gücü sadece aktif kontrol etmeye ve komutlara bağlamışlardır. Dünyada taklit edilmenin bazı örneklerinde itibar zedeleyici bir tarafının olduğunu görülmektedir. Nitekim nadir görülen bu örnekler, uygulanacak politikaları çok büyük ölçüde etkilememektedirler. 1980'den sonra Japon sanayisinin gelişmesi çok sayıda taklit şirketleri karşısına çıkarmıştır ve piyasa değerlerinin, gücünün düşmesine sebep olmuştur. Yine de bu durum orijinal firmaların kendi kalitelerini düşürmemiştir. Nye bu görüşü savunanları “şüpheciler” olarak tanımlamış ve şüphecilerin gücün yapısal yüzünü göz ardı ettiklerini belirtmiştir. Bunların yanında yumuşak güç kullanımında koşulların önemini vurgulamıştır. Genellikle benzer kültürler ve benzer koşullarda yaşayan halklar arasında yumuşak güç uygulamaları olumlu sonuçlar vermekte ve popüler kültürün insanları cezbetmesi mümkün olmaktadır.⁵⁷ Birçok uluslararası problemde askeri gücün pek bir faydası olmamaktadır. İklim değişikliği, salgın hastalıklarla mücadele, siber suçlar gibi problemler buna dâhildir. Aynı şekilde sınırların artık daha geçirgen olduğu günümüzde bulaşıcı salgın hastalıklar, terörizm gibi dünyada ortak tehdit olarak kabul edilen unsurlara karşı devletlerin yumuşak güç unsurlarını kullanmaları gerekmektedir. Bu şekilde uluslararası problemlere karşı devletlerarası ilişkiler geliştirerek mücadele edebilecek kurumlar inşa edilmelidir.⁵⁸

⁵⁵ McClory, *a.g.e.*,47.

⁵⁶ Abdülsamet Günek, “A New Type of Soft Power: County Branding”, *International Journal of Cultural And Social Studies*, Vol.:4, Issue: 1 (June, 2018), 254.

⁵⁷ Nye, Jr, *Yumuşak Güç Dünya Siyasetinde Başarının Araçları*, 37.

⁵⁸ Joseph S. Nye, Jr, *Amerikan Yüzyılı Bitti Mi?*, Çev: Burç Beşgül, (İstanbul: Röle Akademik Yayıncılık, Nisan, 2016), 110-111

1.2.2. Yumuşak Güç Kullanımı ve Kamu Diplomasisi

Devletlerin yeterli güçleri olmadığında uluslararası sistemde yönetici konumunda bulunamamışlardır. Devletlerin sahip oldukları gücü ölçmek de oldukça zordur. Bu açıdan Nye, gücü sevgiye benzetmiştir. Rakamlarla ifade edilemez ancak ilişkilerde karşılıklı davranışlarda anlaşılabilir. Daha güçlü olan taraf değiştirmekte ve değişime direnmekte daha başarılı bir konumdadır. Bir başka açıklamayla güçlü olan taraf başkalarının bakış açılarını benimsemek zorunda olmayan taraftır.⁵⁹ Uzun vadede yumuşak güç uygulamalarının da daha başarılı ve kalıcı sonuçlar verdiği tarihteki örneklerde de görülmektedir. Buna örnek olarak Osmanlı Devleti'nin bir yeri fethetmeden önce oraya tüccarlarını göndermesi verilebilmektedir. Bölgeye önceden giden tüccarların Osmanlı hakkında bölge halkını bilgilendirmesi sağlanmıştır. Bu sebeple günümüzde Balkanlar'da yaşayan insanların bir kısmı Osmanlı Devleti'ne duydukları sempati nedeniyle Türkiye'ye de bir merak ve ilgi duymaktadırlar.⁶⁰ Bakış açılarını değiştirmek ve tercihleri belirleyebilmek ise çoğunlukla çekici bir kişilik, ahlaki değerlere bağlılık, kültürlülük gibi maddi olmayan unsurlara bağlı olma eğilimindedir. Bu bağlamda güçlü olan taraf, güçsüz olan tarafı kendi çıkarları için yapmasını istediği bir şeyi yapması için etkileyebilirse, aslında güçsüz olan tarafın yapmak istemediği bir şey için onu zorlamamış olur. Başka bir deyişle yumuşak güç kullanmak başkalarını kendi istekleriyle sizin onların yapmalarını istediğiniz şeyleri yapmaları için ikna etme yeteneğine bağlıdır.⁶¹

ABD Dışişleri Bakanlığına göre kamu diplomasisi, diğer ülkelerdeki kamuoyunu bilgilendirmeyi veya etkilemeyi amaçlayan devlet destekli programları ifade etmektedir.⁶² Başka bir ifade ile de kamu diplomasisi, bir hükümetin, kendi ulusunun ideallerini ve fikirlerini, kurumlarını ve kültürünü bunlara ek olarak özellikle

⁵⁹ Joseph S. Nye, Jr, *The Powers to Lead*, (New York: Oxford University Press, 2008), 27.

⁶⁰ Yıldırım Turan ve Ahmet Karafil, "Türk Dış Politikasında Yumuşak Güç Unsuru ve T.C.Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü Örneği", *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*, Cilt:3 Sayı:1, (Nisan, 2017), 19-20.

⁶¹ Nye, Jr, *a.g.e.*, 30-32.

⁶² U.S. Department of State, *Dictionary of International Relations Terms*, (Washington: Department of State Library, 1987), 85.

ulusal hedeflerini ve mevcut politikalarını yabancı halklara kabul ettirmek ve bir anlayış geliştirmek amacıyla yürüttüğü bir iletişim sürecidir.⁶³

Genel olarak sert güç kaynaklarını kullanmakla kıyaslanırsa yumuşak güç kaynaklarını kullanmak daha yavaş karmaşık ve külfetli olabilmektedir. Örnek olarak ABD, Avrupa'daki rakiplerine göre bilgiyi ve kültürü diplomatik amaçlarla kullanmak için geç kalmıştır. Fransa 17. ve 18. yüzyıllarda kültürünü tüm Avrupa'ya tanıtmış, Fransızca bazı ülkelerde hukuk dili haline gelmiş ve Avrupa çapında diplomasi dili olarak kabul edilmiştir. 1917'de Başkan Woodrow Wilson, George Creel sorumluluğu altında Kamu Bilgilendirme Komitesini kurmuştur.⁶⁴

Kamu diplomasisi ve ulusal markalaşma da yumuşak gücün bir kaynağı olarak kabul edilmiştir. Kamu diplomasisi basit olarak, yabancı hükümetleri veya halkları etkilemek amacıyla insanlarla doğrudan iletişim içinde olmak olarak tanımlanabilmektedir. Ayrıca doğrudan ilişkinin ve iletişim sürecinin, etkilemek istenilen ülke halkının değerlerini ve çıkarlarını genişletmek amacıyla sürdürmektir. Kamu diplomasisi daha önceleri sadece devletlerin kullandığı bir araçken artık araştırmacılar STK'ların, özel şahıs ve grupların da kamu diplomasisini etkili bir şekilde kullandığını belirtmektedirler.⁶⁵ STK'lar ise sorunları ortaya koymak, çözüme kavuşturmak ve hükümetlere baskı oluşturmak için en iyi ortamları aramaktadırlar. Çok taraflı anlaşmalar için yeni fikirler, taslaklar ve kaynaklar sağlamaktadırlar. Hükümet temsilcileri tarafından anlaşmalarda ele alınan konuların örneğin çevre problemlerinin arkasında yatan bilimsel açıklamaların daha iyi anlaşılıp kabul edildiğinden emin olunmasını sağlamaktadırlar.⁶⁶

Kamu diplomasisinin üç boyutu vardır. Günlük iletişimler, stratejik iletişimler ve önemli kişiliklerle ilişkilerdir. Günlük iletişimlerde en önemli hedef yabancı basın olmaktadır. İç ve dış politika kararlarının açıklanması modern demokrasilerde önem arz etmektedir. Açıklamalarda kullanılan söylemlerle uluslararası kamuoyu üzerinde oluşturulmak istenilen imaja önemli katkılar sağlanmaktadır. Stratejik iletişimler ise

⁶³ Hans N. Tuch, *Communication With The World: U.S. Public Diplomacy Overseas*, (New York: St. Martin's Press, 1990), 3.

⁶⁴ Nye, Jr, *Yumuşak Güç Dünya Siyasetinde Başarının Araçları*, 144-145.

⁶⁵ Umut Yukarıç, "A Critical Approach To Soft Power", *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 6, Sayı 2, (Aralık, 2017), 494.

⁶⁶ Margaret P. Karns and Karen A. Mingst, *International Organizations: The Politics And The Process of Global Governance*, (Lynne Rienner Publishers, 2010), 235.

seçim kampanyaları, siyasi reklamlar gibi önceden ayrıntılı bir şekilde planlanması gereken sembolik olayları ve yayınları kapsamaktadır. Önemli kişilikler ise eğitim konusunda daha çok burslar, değişim programları, stajlar, seminerler gibi veya medya kanallarına ulaşabilmek amacıyla iletişimin geliştirilmesi gereken kişiliklerdir.⁶⁷

Antik çağlardan itibaren örnekleri görülen yabancı halkları etkileme çabalarına yakın geçmişte esas olarak I. Dünya Savaşı'ndan sonra rastlanmaktadır. Savaş sonrasında geliştirilen akademik çalışmalar ve uluslararası politikalar yumuşak güç ve kamu diplomasisi temeline dayanmaktadır. Sınır ötesinde imaj geliştirme çalışmalarına uluslararası kamuoyu uzun zamandır tanık olmaktadır. İmaj geliştirme, propaganda gibi şimdilerde kamu diplomasisi altında incelediğimiz birçok terim aslında diplomasisinin kendisi kadar eski tarihlere dayanmaktadır. Kamu diplomasisi bahsedildiği gibi yumuşak gücün en önemli unsurlarından biri olmuştur.⁶⁸ Kamu diplomasisinin bahsedilen üç boyutu da bir ülkenin yumuşak gücü için uluslararası kamuoyunda çekici bir imaj oluşturmada önemlidir. Fakat daha önemli olan husus uluslararası kamuoyunda popüler olmaktır. Bu konuda Nye, verdiği örnekte, en kaliteli reklam kampanyası bile popüler olmayan bir ürünün satışlarını artıramaz bu sebeple kibirli veya sadece kendisine hizmet ediyor gibi görünen politikalar istenilen yumuşak güç etkisinden çok uzakta kaldığı görüşünü savunmuştur.⁶⁹

Kamu diplomasisinin uluslararası politikada hayati derecede önemli olmasının nedenlerinden ilki II. Dünya Savaşı'ndan sonra hızla başlayan ve günümüzde daha da hızlı bir şekilde devam eden iletişim devrimidir. İkincisi ise buna bağlı olarak her yerde her zaman geniş kitlelere ulaşabilen bilginin kamuoyunun tepkisini, olaylara karşı tutumunu ve insanların görüşlerini etkileyip değiştirebilmesidir. Her türlü bilginin çeşitli araçlarla hiçbir sınır gözetmeksizin dünyanın her yerine çok kısa sürelerde ulaşması, tüm dünya halklarının düşüncelerini kontrol edebilmesini mümkün kılmaktadır. Böylece yalnız kendi ülkesinde değil dünyada gelişen olayları da takip edebilenler sadece yöneticiler olmaktan çıkmıştır. Radyo, televizyon, sinema, uydu yayınları, internet gibi araçlarla toplumlar da yöneticilerle aynı anda belki de daha hızlı bir şekilde gelişen olaylar hakkında bilgi edinebilmektedirler. Kamuoyu ifadesi

⁶⁷ Nye, Jr, a.g.e., 154-156.

⁶⁸ Jan Melissen, "The New Public Diplomacy: Between Theory and Practise", in *The New Public Diplomacy: Soft Power and International Relations*, ed. Jan Melissen, (Hampshire: Palgrave Macmillan, 2005), 3-4.

⁶⁹ Nye, Jr, a.g.e., 157.

doğrudan etkilenmekte ve insanlar tutumlarını belirleyip ona göre toplumsal ve siyasal davranışlarını şekillendirmektedirler.⁷⁰

Yumuşak güç kaynaklarının sadece devletlerin elinde olmamasıyla birlikte potansiyel kaynakların kullanılma stratejileri önemli ve dikkat edilmesi gereken bir husus olmuştur.⁷¹ Örnek olarak insanlar propaganda konusunda belli bir derecede tedbirli ve duyarlı hale gelmişlerdir. Bu konuda siyaset yapıcılarının, editörlerin güvenilirliği çok daha fazla önem arz etmektedir. Örneğin bir ülkenin halkı ve parlamentosu ABD'ye karşı olumsuz bir izlenime sahipse liderleri ne kadar iyi görünse de istedikleri politikaları uygulayamamaktadırlar. Benzer durumlarda çoğu zaman sonuçlar açısından kamuoyuna yönelik diplomasi, liderler arasında gerçekleşen gizli diplomasi kadar önemli bir hale gelmiştir. Bu sebeple devletler güvenilirlik konusunda diğer devletlerle olduğu kadar haber medyaları, şirketler, sivil toplum kuruluşları, hükümetler arası örgütler gibi pek çok unsuru kapsayan çok sayıda topluluk oluşumlarıyla rekabet etmektedirler.⁷²

Kamu diplomasisi uygulamalarının uluslararası ilişkilerde kullanılmasının çok önemli olmasının bir diğer sebebi II. Dünya Savaşı sonrası dönemde ortaya çıkan çok sayıda yeni devlet ve bu devletlerin uluslararası siyasette girdikleri fikir yarışlarıdır. Bu fikir yarışları ve çeşitli ideolojik mücadeleler içinde demokrasilerin hâkim gelebilmesi için kamu diplomasisi uygulamaları etkili olmuştur. Kamu diplomasisinin ideolojik mücadelelerde kullanılmasının en açık sebebi ise algıların çoğu zaman gerçeklik kadar önemli olmasıdır. Eğer insanlar bir durumda bir fikrin doğru olduğuna inanmışlarsa politik açıdan o fikir çoğu kez doğru olarak kabul edilmektedir.⁷³

21. yüzyılda teknolojinin ve iletişimin gelişmesiyle 20. yüzyılda hâkim olan propaganda temelli anlayış yerini kamuoyunun önemini vurgulayan, iletişimi, etkileşimi ve ikna etme gücünü kullanan bir anlayışa bırakmıştır. Bu dönemde demokrasi ve insan hakları gibi söylemler genele yayılmıştır. Özgürlükler savunulmuş, yaygınlaşan ve insanların günlük hayatlarının vazgeçilmez bir alışkanlığı ve zorunluluğu haline gelen internet kullanımıyla birlikte özellikle iletişim ve haberleşme

⁷⁰ Tuch, *a.g.e.*, 4.

⁷¹ Utku Yapıcı, "Yumuşak Güç Ölçülebilir Mi?", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt:12, Sayı: 47, (Aralık: 2015), 10.

⁷² Nye, Jr, *a.g.e.*, 151-152.

⁷³ Tuch, *a.g.e.*, 5.

özgürlüğü konusu önem kazanmıştır. Gelişen iletişimle birlikte toplumlar artık daha çok sorgulayan, haberleri yorumlayan, sürekli tartışan ve öğrendikleriyle süreçlere katılan bir hale gelmiştir.⁷⁴

Bu noktada kamu diplomasisinin karşılaştığı sorun ise dünyadaki kültür çeşitliliğiyle birlikte insanlara birçok yerden gelen bilgi bolluğunda kavramlar ve insanların doğru kararlar vermelerinin zorlaşmasıdır. Aynı zamanda uluslararası ilişkilerin mevcut haliyle yeterince karmaşık olmasının yanında kamuoyu görüşlerinin öneminin artması insanların iyi bilgilendirilmesini ve yabancı halkların ve devletlerin gerçeklerini anlamalarını zorunlu kılmaktadır.⁷⁵ Bilgi devrimiyle birlikte devletler için dikkat edilmesi gereken esas husus gücün nasıl yayılacağını kontrol edebilmektir. Bilgi çağında artık eski mantıkla en büyük orduya sahip olan devlet ya da sivil toplum kuruluşu değil bilgiyi kendi lehinde kullanabilen, topluma kendini en iyi şekilde anlatabilen daha güçlüdür. Günümüzde sadece bilgiye ulaşma hızı artmamış aynı zamanda bilginin yayılma maliyeti de düşmüştür. Bu sebeple devletlerarası ve devletlerin iç nüfusları bilgiye daha kolay ulaşabilmektedirler. Buna belki de en basit örnek internet hızıdır. İnternet hızı arttıkça gündem belirlemek de onu iyi kullananların eline geçmiştir. Liderler olaylarla ilgili yorum yaparken sivil toplumla iletişimde olmak zorundadır. Kamuoyunun bilgiden kaynaklanan güce erişimi kolaylaşmıştır. Bilginin hızlı yayılması küçük devletlere ve sivil topluma daha çok fayda sağlamış gibi görünmektedir ancak büyük devletler de ellerindeki imkânları bu yönde kullanıp kendi amaçlarına ulaşabilmektedirler.⁷⁶

1.3. Akıllı Güç

Akıllı güç Joseph Nye tarafından dış politikada yumuşak gücün tek başına yeterli olmayacağını açıklamak için 2003 yılında geliştirdiği bir kavramdır.⁷⁷ Akıllı güç, sert gücün temelini oluşturan güçlü bir orduyu destekleyen bunun yanında

⁷⁴ Abdullah Özkan, “21. Yüzyılın Stratejik Vizyonu Kamu Diplomasisi Ve Türkiye’nin Kamu Diplomasisi İmkânları”, *Stratejik Rapor*, no.70, (TASAM, 2015), 4-5.

⁷⁵ Tuch, *a.g.e.*,6.

⁷⁶ Nye, Jr, *Amerikan Yüzyılı Bitti Mi?*,105-109.

⁷⁷ Joseph S Nye, Jr, “Get Smart: Combining Hard and Soft Power”, *Foreign Policy*, (July – August 2009), Son güncelleme tarihi 20 Temmuz 2010, <https://www.foreignaffairs.com/articles/2009-07-01/get-smart>.

ekonomik yatırımlar ve ortak atılan adımlara önem veren bir kavramdır.⁷⁸ İnsanlar kullandıklarını hissetmek istememektedirler. Yumuşak güç uygulamaları bu sebeple belli bir stratejide yapılmalıdır. Yumuşak güç de etki oluşturabilmek için tek başına yeterli gelmeyebilir.⁷⁹ Bu durumda akıllı güç, yumuşak güç ve sert gücün beraber kullanılabilirdiği bağlamsal düşünme tarzıyla uygulanan bir güç unsurudur. Akıllı güç uygulayabilecek liderlerin gelişen çevreyi iyi analiz edebilesi, küresel çapta popüler olan kavramlardan yararlanabilmesi ve kendi takipçilerinin ne istediklerini iyi anlayabilmeleri gerekmektedir.⁸⁰

Akıllı güç sadece yumuşak güç ve sert güç unsurlarının beraber kullanılması değil, aynı zamanda güç uygulanacak zeminde karşıdaki aktörün vereceği tepkiler ve davranışlarının ölçülmesini ve ona göre güç uygulamalarının yapılmasını öngörmektedir. Akıllı güç tanımı yapılırken sert güç korku yaratma politikasıyla kullanılmamalıdır. Sert güç iyimser bir bakış açısıyla yumuşak gücün etkisini artırmak amacıyla kullanılması gerekli bir unsurdur.⁸¹

⁷⁸ Yasin Ömer Eryılmaz, “Yumuşak Güç ve Sinema”, (Karabük Üniversitesi SBE Uluslararası Politik Ekonomi Anabilim Dalı Y.L. Tezi, 2018), 44.

⁷⁹ Nye, Jr, *The Powers to Lead*, 43.

⁸⁰ Nye, Jr, a.g.e., 83.

⁸¹ Bekir Aydoğan ve Hakan Aydın, “Güç Kavramı Kamu Diplomasisi ve Güvenlik”, *UİM Rapor* (Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Derneği, 2011), 15.

İKİNCİ BÖLÜM

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NİN YUMUŞAK GÜÇ UNSURLARI VE HOLLYWOOD

2.1. ABD Yumuşak Güç Kaynakları

Amerika dünyada her zaman eşitler arasında birinci (primus inter pares) olmuştur. Uzun zaman boyunca Amerikan dış politikasını şekillendiren Wilsoncu prensiplerin temelini oluşturan Amerika'nın farklılığı ve üstün olması gerektiği düşüncesi son yüzyılda önemini yitirmeye başlayacaktır. Fakat aslında bu durum Amerika'nın gücünü kaybetmesi değildir. Tarih boyunca süregelen Amerikalılaştırma politikalarının bir parçası olarak ortaya çıkan diğer güç merkezlerinin yükselmesidir.⁸²

ABD II. Dünya Savaşı'ndan çıktığında nükleer silaha sahip dünyadaki tek devlet, dolayısıyla en güçlü devlet olarak uluslararası siyaseti şekillendirebilmiştir. 1945 – 1991 yılları arasında geçen Soğuk Savaş döneminde odaklandığı tek hedef Sovyetler Birliği olmuştur. ABD, iki kutuplu uluslararası düzende de egemen gücünü kaybetmemek için Sovyetler Birliği'ni hedef alan bir dış politika izlemiştir.⁸³ Henry Kissinger'a göre Amerikalılar tarihlerinde birçok kez “raison d'état” kavramına yani devlet çıkarlarını önceleyen ve dış politikada çıkarlar için kullanılan her türlü aracı meşru kabul eden görüşe uygun davranmışlardır. Fakat ABD liderleri bunu itiraf etmektен ve bencil çıkarlarını açıkça savunmaktan rahatsız olmuşlardır. Her zaman çıkar için değil ilkeler adına mücadele ettiklerini dünya savaşlarında da bölgesel problemlere karıştıklarında da belirtmişlerdir.⁸⁴

Uluslararası sistemde ABD 1945'te, 20. yüzyılın sonlarındaki haline göre çok daha güçlü olmuştur. ABD içinde bazı muhafazakâr tahminler bile küresel pazardaki payının II. Dünya Savaşı'ndan sonra toplamının üçte birinden fazlasına düştüğünü,

⁸² Henry Kissinger, *Diplomasi*, Çev: İbrahim H. Kurt, (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2012), 786.

⁸³ Muhittin Ataman ve Özkan Gökcan, “Bush Dönemi Amerikan Dış Politikası: Bir Aşırı-Yayılmacılık Dönemi”, *Akademik İncelemeler Dergisi*, Cilt:7, Sayı:2 (2012), 206.

⁸⁴ Kissinger, *a.g.e.*, 787.

1980'den sonra ise beşte birinden fazlasına düştüğünü göstermektedir.⁸⁵ 20. yüzyıl ortalarında ABD ekonomisi çok iyi belki de en iyi halindeyken sonlarında ise düşüşe geçmiştir. Fakat güç çok boyutlu bir yapıya sahiptir. Sert güç ve yumuşak güç türleri devletin toplam gücünü etkilerken her boyutuyla önem arz etmektedir. Bu sebeple ekonomik bir gerileme ABD'nin uluslararası siyasette etkisinin azalacağı anlamına gelmemektedir.⁸⁶ ABD hala uluslararası alanda sistemin kurallarını belirleyen, kendi çıkarlarına ve isteklerine göre bu kuralları şekillendirme gücüne sahip bir ülkedir. Küresel sistemin en güçlü aktörü konumunu korumaktadır. Gücünün düştüğü söylene de birçok düşünür ABD'nin hegemonyasının, uluslararası sistemde tek başına liderliğinin sürdürülebilmesi için gerekli güce sahip olduğunu iddia etmektedir.⁸⁷ Alman haber ajansı Der Spiegel raporuna göre bugün ABD hala temsil ettiği idealleri ve simgeleri Katmandu'dan Kinşasa'ya, Kahire'den Karakas'a dünyayı şekillendirmektedir. Küresel dayanışma ve karşılıklı işbirliği, karşılıklı bağımlılık anlayışları yükselirken aslında küreselleşmenin aslında Amerikan emperyalizminin şekil değiştirmiş bir hali olduğunu savunanlar da vardır.⁸⁸

Nye, 1990'da yazmış olduğu "Soft Power" makalesinde ABD'ye bugün neler olduğunu anlayabilmemiz için başka ülkeler üzerine uygulanan güç ile amaçlanan sonuçlar üzerindeki güç ayrımının açık bir şekilde yapılması gerektiğini belirtmiştir. ABD hala bazı belirli ülkeler üzerinde bir güce sahip olsa da tek başına bir bütün olarak uluslararası sistem üzerinde aynı derecede güce sahip değildir. Hedeflerine tek taraflı ulaşabilmek için olabileceğinden daha kötü bir konumdadır. ABD bu durumda yalnız değildir ve dünya siyasetinde gücün değişen yapısıyla yüzleşmek zorunda kalan bütün büyük devletlerle aynı kaderi paylaşmaktadır.⁸⁹

1945'ten 1991'e kadar iki kutuplu olarak tanımlanan küresel güç dengesi 1989'da Berlin Duvarı'nın yıkılması ve başlıca iç sebeplerle 1991'de Sovyetler Birliği'nin çökmesiyle ABD'nin tek başına süper güç olarak kaldığı dünya düzeni "tek kutuplu" olarak adlandırılmıştır. ABD tek rakibinin yıkılmasıyla bu dönemde özellikle askeri güç, teknolojik ilerleme bakımından dünyada ilk sırada yer almıştır. Ekonomik

⁸⁵ Joseph S. Nye, Jr, "Soft Power", *Foreign Policy*, No. 80, (Autumn, 1990), 153.

⁸⁶ Nye, Jr, *Amerikan Yüzyılı Bitti Mi?*, 3-4.

⁸⁷ Latif Pınar, "Amerika Birleşik Devletleri'nin Yumuşak Gücü ve Hollywood", *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, Cilt:6, Sayı:1, (2017), 260.

⁸⁸ Joseph S. Nye, Jr, "Limits of American Power", *Political Science Quarterly*, Vol:117, No:4, (Winter: 2002/2003), 545.

⁸⁹ Nye, Jr, "Soft Power", 156.

gücünü askeri gücünü desteklemek için kullanmış, askeri bütçesi dünyada ülkelerin toplam askeri bütçenin neredeyse yarısına ulaşmıştır.⁹⁰ ABD'nin 20. yüzyılda birden fazla kez kendi değerleri üzerine kurulu bir dünya düzeni oluşturmaya çabalamış olması Kissinger'a göre bunlar kahramanca girişimlerdir. Modern dünyada ABD'nin başlıca ideali olarak gösterilen demokrasi kavramının gelişmesini sağlamıştır. Amerika'dan başka hiçbir ülke dünyada kişisel özgürlüklerin gelişmesi için böyle bir çaba harcamamıştır. Soğuk Savaş sonrası dönemde Amerikan idealizminin jeopolitik unsurlarla birlikte analiz edilmesi gerekmektedir. 21. yüzyılda ABD, devlet adamlarının kararlarına bağlı konular, uluslararası siyasetteki zorunluluklar, diğer devletlere bağlı problemler gibi unsurlara göre bir dış politika izlemektedir. Değerler ile zorunluluklar arasında bir denge kurmaya çalışmış ve bu şekilde çıkarlarını belirlemektedir. ABD'nin diğer devletler üzerindeki dış politikaları o ülkelerin siyasi eğilimlerine ve potansiyellerine göre belirlenmektedir.⁹¹

Soğuk Savaş sonrası Doğu Bloğunun dağılması ile Amerika Birleşik Devletleri, temsil ettiği değerlerin kazandığına ve bu değerlerin bütün dünyaya yayılması gerektiğine inanmıştır. Bu sebeple küresel etkinliğini artırarak devam ettirme kararı almıştır. Bu dönemde en çok vurgulanan kavramlar, serbest piyasa ekonomisi, demokratikleşme, küreselleşme, insan hakları gibi kavramlardır. Bu kavramlarla birlikte uluslararası politikada yalnız ve tek kalarak çıkarlarını korumaya çalışmak pek mümkün olmamıştır. Küresel kamuoyunun bu kavramları çokça dile getirmesinin sebebi Amerika'nın planladığı gelecek dünya düzeninin temellerinin bu kavramlar üzerine kurulmasıdır. 11 Eylül 2001'e kadar uluslararası sistemde ABD ve çoğunlukla diğer aktörler tarafından küresel ekonomik ve siyasi istikrarın sorunsuz ilerlemesi ABD liderliğine dayandırılmaktadır. ABD'nin bu liderlik konumunun sürmesini sağlayacak etmen, sistemin sorunsuz işlemesidir ve bunu korumak da ABD'nin görevi olarak algılanmaktadır.⁹² Amerikan liderler genellikle rakiplerinin hesaplarından çok onların tutumlarını etkilemeye çalışmışlar, yapılar yerine isteklendirme üzerinde durmuşlardır. Buna örnek olarak birçok Amerikan filminde bir katilin yaşadığı etkileyici olaylardan sonra nasıl erdemli bir insana dönüştüğünün anlatıldığı hikâyelere yer verilmektedir. Bunun en büyük sebeplerinden biri ise Amerikalıların tarihten

⁹⁰ Nye, Jr, *Amerikan Yüzyılı Bitti Mi?*, 7-8.

⁹¹ Kissinger, *a.g.e.*,788-790.

⁹² Abdullah Ural, *11 Eylül Sonrası ABD'nin Ortadoğu Politikası Ve Türkiye'ye Yansımaları*, (İstanbul: Akademik Kitaplar, 2009), 3-4.

çıkardıkları derslerin karışık olmasıdır. Geçmişin geleceği belirleyeceği yaygın görüşün aksine geçmişin muhakkak geleceği belirlemeyeceği ve hep yeni başlangıçlar yapılabileceği görüşünü dünyaya yaymak istemektedirler. Fakat gerçek hayatta kişilerde de uluslararası kamuoyunda da böyle değişimler çok nadir görülmektedir.⁹³

Tablo 7. 2002 Yılı Yabancı Halkların ABD Görüşü Kamuoyu Yoklaması

Ülke	Olumlu(%)	Olumsuz(%)
Lübnan	41	40
Türkiye	40	33
Kuveyt	28	41
Endonezya	27	30
Ürdün	22	62
Fas	22	41
Suudi Arabistan	16	64
İran	14	63
Pakistan	9	68
Toplam	22	53

Kaynak: Charles Wolf, Jr., and Brian Rosen, *Public Diplomacy: How to Think About and Improve It*, Occasional Paper, (RAND Corporation, 2004), 1. https://www.rand.org/pubs/occasional_papers/OP134.html.

Tablo 7. Charles Wolf ve Brian Rosen tarafından *Public Diplomacy: How to Think About and Improve It* raporunda yer verilen “Gallup Poll of Foreign Publics’ Opinion of the United States, 2002” isimli tablosundan yararlanılarak oluşturulmuştur.⁹⁴

Irak Savaşı döneminde Amerika’nın Müslüman nüfus çoğunluğu olan ülkelerde özellikle Ortadoğu’daki imajında kuşkusuz bir zedelenme yaşanmıştır.⁹⁵ Tablo 7’de 2002 yılında dokuz Müslüman nüfuslu ülkede yaklaşık 10.000 katılımcıyı kapsayan ABD hakkındaki görüşlerinin belirtildiği anketin sonuçları verilmektedir. Bu ankete göre ortalama olarak katılımcıların yarısı ABD hakkında olumsuz görüş bildirmişlerdir. Olumsuz görüş bildiren katılımcılar arasında ABD’nin müttefik ilişkilerde olduğu ülke vatandaşları da vardır. Uzun yıllardır ABD ile düşmanca

⁹³ Kissinger, *a.g.e.*,809.

⁹⁴ Charles Wolf, Jr., and Brian Rosen, *Public Diplomacy: How to Think About and Improve It*, Occasional Paper, (RAND Corporation, 2004), 1. https://www.rand.org/pubs/occasional_papers/OP134.html.

⁹⁵ Wolf, Jr., and Rosen, *a.g.e.*, 1.

ilişkileri olan İran halkının olumsuz görüş bildirmeleri normal karşılanmaktadır. Fakat ABD ile birçok ortaklıkları bulunan ve müttefik ülkeler arasında yer alan Suudi Arabistan'dan katılımcıların %64 oranında olumsuz görüşte olması şaşırtıcı sayılmaktadır.⁹⁶ Bu görüşlere bağlı olarak ne kadar çok etkili olsa da sert güç uygulamaları çeşitli unsurlar tarafından engellenebilmektedir. Bu unsurların küçük ülkelere kaynaklandığı ve sert güç uygulayan büyük devletlere pahalıya mal olduğu tarihte görülmüştür. Buna en iyi örneklerden biri Irak Savaşı sırasında TBMM'nin ABD kara birliklerinin Türkiye topraklarından geçişine izin vermemesidir.⁹⁷

ABD yumuşak güç unsurları ve kamu diplomasisi alanında yıllar içinde bir takım değişiklikler yaşamış ve yeniden yapılandırılmıştır. Yumuşak güç araçlarının doğrudan mı dolaylı mı kullanılması gerektiğine dair tartışmalar süregelmiştir ve bu tartışmaların bir çözüme kavuşmayacağı öngörülmektedir.⁹⁸ Amerikan popüler kültürü özgürlükçü ve eşitlikçi düşünce akımlarıyla bugün dünya sinema, televizyon ve elektronik iletişim sektörlerine hâkimdir. Fakat yine de Amerikan yumuşak gücü sınırlıdır. Çünkü bu kültür hala herkese çekici gelmemektedir. Tablo 7'de gösterildiği gibi radikal muhafazakâr Müslüman toplumlar buna bir örnektir. Bununla birlikte bilginin kolay yayılması ve Amerikan popüler kültürü, fikir ve değerlerinin küresel olarak fark edilip kabul edilmesini artırmıştır. Bu hususta çoğunlukla bilinçli uygulanan politikalar dışında yumuşak güç kendiliğinden ortaya çıkabilen bir faktör olarak da değerlendirilebilir.⁹⁹

2.1.1. Soğuk Savaş Döneminde ABD Yumuşak Gücü

ABD'nin kamu diplomasisi II. Dünya Savaşı'ndan sonra iki temel kaynağa bağlanmıştır. Bunlardan ilki Soğuk Savaş ikincisi ise Almanya'nın, Avusturya'nın ve Japonya'nın işgali olmuştur.¹⁰⁰ II. Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle birlikte ABD Başkanı Truman devlet yönetiminde savaş ile ilgili olan birimleri kapatmış ve Dış İşleri Bakanlığı'nı kamu diplomasisi uygulamalarına yönelik çalışmalar yapmaları için görevlendirmiştir. "Günümüz dış ilişkilerin doğası, ABD'nin de dış ilişkilerinde yurt

⁹⁶ Wolf, Jr., and Rosen, *a.g.e.*, 1-2.

⁹⁷ Nye, Jr, *Yumuşak Güç Dünya Siyasetinde Başarının Araçları*, 51-52.

⁹⁸ Nye, Jr, *a.g.e.*, 148-149.

⁹⁹ Keohane and Joseph S. Nye Jr., *a.g.e.*, 217.

¹⁰⁰ Tuch, *a.g.e.*, 14.

dışında bilgilendirme faaliyetlerini sürdürmesini zorunlu kılmaktadır” açıklamasını yapmıştır. Kamu diplomasisi terimini kullanmamış olsa da yaptığı bir konuşmada bu konudaki planlarından bahsetmiştir. ABD’nin yabancılara Amerikan yaşam tarzını ve ABD hükümetinin amaçlarının ve politikalarının bütün bir resmini görmesini sağlamak için uğraşacaklarını belirtmiştir. Truman’ın 1950’de yapmış olduğu açıklamada vermiş olduğu mesajlarda ABD’yi dünya çapında büyük bir “hakikat kampanyası” ile tanıtmaları gerektiğinden bahsetmiştir. Amerikalıları oldukları gibi yansıtılmalarının bir zorunluluk olduğunu, özgürlük davası için diğer özgür halklarla da beraber çalışabileceklerini açıklamıştır. Bu propagandalar için gazete, radyo, haber filmleri ve insanların güvenilebilecekleri diğer kaynaklardan yararlanmaları gerektiğini belirtmiştir.¹⁰¹

Soğuk Savaş sırasında ABD ve Sovyetler Birliği savundukları iki zıt ideolojilerini dünyaya yaymak için yumuşak güç kaynaklarını kullanmışlardır. ABD bu konuda çok daha başarılı bir politika izlemiştir. Hollywood sineması, radyo yayınları, haber ağları, ABD’ye özgü Rock’n Roll müziği gibi araçlarla ve küresel çapta büyük bütçelerle oluşturdukları McDonald’s, Levi’s, CocaCola gibi markalarla popüler kültürünün çekiciliğini artırmıştır. Sovyetler Birliği daha yıkılmadan önce ABD’nin popüler kültür faaliyetleri Sovyet halkı tarafından ilgi, merak ve özenle takip edilmiştir.¹⁰²

ABD tarafından desteklenen Radio Free Europe ve Radio Liberty adında Sovyetlerde yerel radyoları gibi yayın yapan ve dinleyicilerine komünizme karşı bilgiler ve propaganda haberleri aktaran radyo ağları oluşturulmuştur. ABD tarafından gizlice finanse edilen ve daha sonra 1973’te tek bir çatı altında birleşen bu radyo ağları, RFE/RL ortak yayıncılık esasıyla Uluslararası Yayıncılık Kurulu tarafından işletilmekte ve aynı amaçlarını devam ettirmektedir.¹⁰³ 31 Ocak 1990 tarihinde Moskova’da ilk Amerika merkezli hızlı yemek yeme kültürünün başlıca temsilcilerinden olan McDonald’s hamburger restoranları zincirinin bir şubesi açılmıştır. ABD’nin halkları etkileme gücünün yanında bu şubenin bir diğer özelliği 900 koltuk kapasitesi ile o zamanda dünyadaki en büyük McDonald’s şubesi olmuştur.

¹⁰¹ Tuch, *a.g.e.*,14-15.

¹⁰² Yunus Karaağaç, “Diplomasi Olgusu Çerçevesinde Propaganda ve Kamu Diplomasisi Faaliyetlerinin Etkileşimi ve Farklılıkları”, *Bilecik Şeyh Edebalı Dergisi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:4, Sayı:2, (Aralık, 2019), 697.

¹⁰³ Tuch, *a.g.e.*, 15-16.

Ortalama bir işçinin yarım günlük maaşına mal olan fiyatlarıyla hamburger, lüks yemeğin sembolü haline gelmiştir. Sovyet halkı hamburger yiyebilmek için uzun kuyruklar oluşturmuş ve ABD'nin etki gücünü gözler önüne sermiştir.¹⁰⁴

1991 yılında ise “Monsters of Rock” adıyla Moskova’da bir konser düzenlenmiştir. Konserde çoğunlukla ABD merkezli dönemin en iyi rock müzik türünde eserler vermiş grupları olan AC/DC, Metallica, Pantera, The Black Crowes, E.S.T. grupları performans sergilemişlerdir. 1.6 milyon katılımcıyla tarihin en çok katılımcıya sahip, en kalabalık konserlerinden biri gerçekleşmiştir.¹⁰⁵ 1992 yılında Wayne Isham yönetmenliğinde “For Those About Rock: Monsters In Moscow” adıyla konserdeki canlı performanslardan oluşan bir film çekilmiştir. 84 dakika olan filmde canlı performanslar dışında müzisyenlerin Rus halkıyla yaptığı röportajlara da yer verilmiştir. Filmin bazı bölümlerinde fonda müzik çalarken ekranda sokaklarda gezen Sovyet tankları, savaştan etkilenen halk, karmaşa ve ölen siviller gösterilmektedir. Konser alanında ise mutlu, coşkulu topluluk ve büyük bir ABD Bayrağı dikkat çekmektedir.¹⁰⁶ Amerikan Haber Ajansı olan USIA, Vietnam Savaşı sırasında da ABD'nin bölgedeki etkinliğini artırmak amacıyla çalışmalar yürütmüştür. Genişletilmiş bir bilgi ve kültür programı ile bölge halkına ulaşmak, uluslararası basında ABD dış politika amaçlarının sözcülüğünü yapmak, düşman birliklerine karşı psikolojik savaş yürütmek ve Vietnam Bilgi Bakanlığını yerli halkı Vietnam'ın savaş hedefleri hakkında eğitmesi ve bilgilendirmesi için desteklemek gibi faaliyetler bunlardan bazılarıdır.¹⁰⁷

2.1.2. 21. Yüzyılda ABD Yumuşak Gücü

1997’de kurulan Yeni Amerikan Yüzyılı Projesi (PNAC) örgütünün ABD yönetiminde etkin hale gelmesiyle ve Soğuk Savaş sonrası uluslararası sistemde oluşan güç boşluklarıyla birlikte küreselleşme, terör, göç, etnik çatışmalar, bölgesel örgütlenmeler gibi birçok konu ABD dış politikalarını belirleyen etmenler olmuştur.

¹⁰⁴ “McDonald’s in Russia Turns 30”, The Moscow Times, Erişim tarihi 18 Kasım 2020, <https://www.themoscowtimes.com/2020/01/31/mcdonalds-in-russia-turns-30-a69111>.

¹⁰⁵ “List of The Most Crowded Music Concert in History”, The Economic Times, Erişim tarihi 18 Kasım 2020, <https://economictimes.indiatimes.com/magazines/panache/list-of-the-most-crowded-music-concerts-in-history/articleshow/49702777.cms>.

¹⁰⁶ Wayne Isham, *For Those About Rock, Monsters in Moscow*, (1992).

¹⁰⁷ Tuch, a.g.e., 30.

ABD'nin bu konularda dünya siyasetine fiili ve düşünsel açıdan müdahalelerde bulunabilmesi için meşru sebebi ise 11 Eylül 2001 saldırıları olmuştur. ABD bu saldırılardan sonra uluslararası siyasette birçok açıdan aktif politika izlemiştir.¹⁰⁸ Uluslararası ilişkilerde meşruiyet arayışları ve bu konudaki tartışmalar yumuşak güç kullanımının önemini göz önüne sermektedir. ABD'nin Irak işgali bu meşruiyet tartışmaları sonucunda özellikle İslam dünyasında ve neredeyse tüm dünyada olumsuz bir etki yaratmıştır. Bazı Müslüman nüfusun çoğunluk olduğu ülkelerde ABD karşıtlığı çoğalırken El Kaide ve diğer terörist gruplar üye sayılarını artırmış, Pakistan gibi ülkelerde İslamcı partiler güçlenmiştir. 11 Eylül 2001'den sonra ABD'ye karşı dünyada oluşan sempati duyguları Irak Savaşı ile oldukça azalmıştır. Bu şekilde ABD'nin sert gücünün ve yumuşak gücünün kullanım alanlarında nasıl kıyaslanabileceği görülmüştür.¹⁰⁹

PNAC raporları, Amerika'da Yeni Muhafazakâr görüşün öncüleri olan çoğunluğu Bush yönetiminde görev alan Dick Cheney, Donald Rumsfeld, Condoleezza Rice gibi isimler tarafından 1997'de hazırlanmıştır. Yayınladıkları raporlarda yer alan ABD dış politikası hakkındaki görüşler büyük ölçüde Bush yönetiminin siyaset stratejilerinde kullanılmıştır. Bu görüşlerde dünya siyasetinde ABD'ye rakip bir süper gücün oluşmasını engellemek ABD'nin başlıca dış politika hedefi olması gerektiğine ve bu sebeple daha müdahaleci ve aktif bir dış politika izlenmesi gerektiğine yer verilmiştir. Bu politikaların askeri ve ekonomik müdahalelerin yanında çok sayıda medya, düşünce kuruluşları, akademiler, enstitüler, vakıflar ile bağlantılı bir şekilde yürütülmesi gerektiği belirtilmiştir. ABD'nin dünya siyasetinde demokratik değerleri yücelten müttefiklerle işbirliği içinde olması, güvenliğine uygun olan uluslararası düzenin korunması ve geliştirilmesi için en büyük rolün ve sorumluluğun yine ABD'nin üzerinde olduğunun kabul edilmesi gerektiğini savunmuşlardır.¹¹⁰

ABD Yayın Kurulu 2004'te kongrenin finansal desteği ile Arapça yayın yapacak olan ve Arap seyircilere hitap edecek olan "al Hurra" televizyon kanalını yayına açmıştır. Arap televizyon kanallarıyla rekabet gücünü artırmak amacıyla seyircilerine başka bir kanalda erişemeyecekleri Amerikan yayınlarını ulaştırmak için

¹⁰⁸ Ural, a.g.e., 4-5.

¹⁰⁹ Nye, Jr, *Yumuşak Güç Dünya Siyasetinde Başarının Araçları*,54.

¹¹⁰ Ural, a.g.e., 13-16.

çalışmıştır. Fakat Arap seyirciler bu yayınların Amerikan propagandası olduğunu fark etmişlerdir. Gelişen iletişim teknolojileriyle Araplar ABD ile ilgili haberleri de Arap yayıncılardan almaya devam etmişlerdir. Bu sebeple ABD için al Hurra televizyon yayınları Soğuk Savaştaki radyo yayınları kadar istenilen başarıyı elde edememiştir.¹¹¹ Washington ayrıca özellikle Orta Doğu bölgesine İngilizce öğretmenleri göndermiştir. Bu öğretmenlerden bazıları gittikleri ülkelerin eğitim bakanlıklarında bazıları da direk okullarda İngilizce eğitimi vermek için görevlendirilmişlerdir.¹¹²

2.2. Medya ve Sinemanın Yumuşak Güç Etkisi

Propaganda araçlarının ilk kullanıldığı zamanlardan günümüze kadar insanların bu konular hakkındaki bilgilerinin artmasıyla propagandaya karşı duyarlılıkları da gelişmiştir. Bu sebeple yumuşak güç uygulamaları için farklı araçlar da kullanılmaya başlanmıştır. 21. yüzyılda Amerika yumuşak gücünün en hızlı ve etkili yöntemi olarak televizyon ve radyo yayınlarının yerini Hollywood sinema filmleri almıştır.

ABD kamu diplomasisini günümüzde ise kendi merkezinde olduğu sosyal medya ağlarından uygulamaya devam etmektedir. Devletten kamuya resmi araçlarla ve kamudan kamuya STK'lar, "facebook", "instagram", "twitter" gibi sosyal medya ağları, yanında geleneksel medya ile televizyon programları, filmler, hatta bilgisayar oyunları dahi etkili bir şekilde kullanılmaktadır.¹¹³

2.2.1. Medyanın Yumuşak Güç Etkisi

Medya bilgi, haber alışverişinin yanında insanları eğlendirmek, eğitmek ve reklam yapmak için çok önemli bir araçtır. Medyanın bu kullanım alanları basit sivil amaçlara da hizmet ettiği gibi çoğu zaman siyasi amaçlarla kamuoyunu etkileme gücünden yararlanarak kullanılmaktadır. Medya aracılığıyla siyaset yapımcılar halka düşüncelerini aktarırken halk da tepkilerini yöneticilere daha çabuk iletme imkânına

¹¹¹ William A. Rugh, *Amerikan Encounters With Arabs: The Soft Power of U.S. Public Diplomacy in The Middle East*, (Connecticut: Praeger Security International, 2006), 15.

¹¹² Rugh, a.g.e., 21.

¹¹³ Yunus Karaağaç, a.g.e, 698.

sahip olmuşlardır.¹¹⁴ Amerikan diplomasisindeki en eski kamu diplomasisi araçları medya organlarıdır. Radyo yayınları ve gazete haberleri 1935'ten beri “kablosuz dosya” olarak adlandırılmış ve yıllarca ABD'nin yabancı temsilcilikleri aracılığıyla ABD'de yayınlanan haberleri bir gecede temsilciliklerinin olduğu ülkelerde de yayınlamışlardır.¹¹⁵

1953'te Eisenhower'ın kurduğu ABD Haber Ajansı (United States Information Agency – USIA), Reagan yönetimine kadar tek başına kamu diplomasisinin merkez kuruluşu olarak kabul edilmekteydi. 1978'de Amerika'nın Sesi (Voice of America – VOA) USIA ile birleştirilmiş ve hükümetin çıkarları ve hedeflerine ulaşması için hizmet vermeye devam etmişlerdir. 1999'da USIA, ABD Dışişleri Bakanlığına bağlanmıştır ve böylece politika merkezine daha da yakınlaşmıştır. VOA ise diğer merkezleşmiş haber ajansları gibi çift taraflı bir kuruluş olan Yayıncılık Yönetim Kuruluna bağlanmıştır.¹¹⁶ VOA, kendi internet sitelerinde vermiş oldukları bilgilere göre yayın hayatına 1942 yılında Nazi propagandalarına karşı “doğru ve tarafsız” bilgi vermek amacıyla kurulmuştur. Güncel verilere göre 40'tan fazla dilde uluslararası olarak yayın yapmaktadır. Haftalık olarak tahminlere göre 280 milyondan fazla izleyici ve dinleyiciye hizmet vermektedir. Haber ve bilgi paylaşımlarının yanı sıra kültürel programları da internet, telefon uygulamaları, sosyal medya ağları radyo ve televizyon kaynakları aracılığıyla yayınlamaktadır. Amerikan Küresel Medya Ajansı üzerinden Amerikan hükümeti tarafından desteklenmektedir.¹¹⁷

1990 sonrası küreselleşmeyle medya dokuz büyük uluslararası holdingde merkezleşmiştir. Bu dev holding ve gruplar dünyanın tüm büyük film stüdyolarının, televizyon ağlarının, müzik şirketlerinin, önemli kablolu yayın sistemlerinin, dergi ve kitap basım şirketlerinin sahipleridir. Bu şirketler, Disney, AOL Time Warner, Viacom, News Corporation, Bertelsmann, General Electric, Sony, AT & T-Liberty

¹¹⁴ Erdem Eren, “Medya Diplomasisi Aktörü Olarak TRT ve Balkanlardaki Örnek Faaliyetleri”, *TRT Akademi*, Cilt:4, Sayı: 7, (Ocak, 2019), 28.

¹¹⁵ Rugh, a.g.e., 9-10.

¹¹⁶ Nye Jr., *Soft Power The Means to Success in World Politics*, 103-104.

¹¹⁷ “VOA History”, VOA Public Relation, Erişim tarihi 3 Kasım 2020, [https://www.insidevoa.com/p/5829.html#:~:text=The%20Voice%20of%20America%20\(VOA,media%2C%20radio%2C%20and%20television.](https://www.insidevoa.com/p/5829.html#:~:text=The%20Voice%20of%20America%20(VOA,media%2C%20radio%2C%20and%20television.)

Media ve Vivendi Universal. Bu şirketlerden Viacom CNBC'nin sahibidir. General Electric ise NBC'nin sahibidir.¹¹⁸

Televizyon programları ve haber ajansları seçim kampanyalarında da liderler tarafından kullanılmaktadır. Michael Moore'un yönettiği "Fahrenheit 9/11" belgesel filmi Bush yönetimindeki ABD savaş politikasını, Irak savaşını ve 2004 seçim dönemini konu alan Moore'un en müdahaleci filmlerinden biri olmuştur.¹¹⁹ 2000 seçimlerinde Bush'un Fox News başta olmak üzere CNN, ABC gibi haber kanallarına müdahalede bulunduğunu iddia etmektedir. Haber kanalları oy sayımı tamamlanmadan önce birçok eyalette Bush'un rakibi Al Gore'un (Albert Arnold Gore Jr.) kazanmış olduğunu ilan etmişlerdir. Sevinç gösterileri yapılmıştır. Fakat kesin sonuçlara ulaştıklarında üzgün bir şekilde yanlışlık olduğunu ve Bush'un kazandığını açıklamışlardır. Belgeselde Fox News televizyonunun o gece yayın sorumlusunun Bush'un kuzeni olduğu ve bu yanlışlığın Bush tarafından organize edildiği iddia edilmektedir.¹²⁰ Bu örneklerdeki gibi medya organları hükümetler tarafında birçok farklı şekillerde kullanılmaktadır.

2.2.2. Sinemanın Yumuşak Güç Etkisi

7.sanat dalı olarak adlandırılan sinema hem göze hem de kulağa hitap etmesiyle seyircilere çeşitli fikirleri ve görüşleri aktarmak için kullanılan çok etkili bir kitle iletişim aracıdır.¹²¹ Yumuşak güç kaynakları arasında sinemanın en etkili unsurlardan kabul edilmesinin sebebi çok kısa bir sürede geniş kitlelere yayılmasıdır. Sinemanın yanında elbette müzik, insanların yaşam tarzları, ülke mutfağı, dil, eğitim seviyesi gibi unsurlar etkili olmuştur. Fakat günümüzde politik çıkarılara hizmet etmek için algıları şekillendirmek amacıyla özellikle kullanılan yumuşak güç unsurlarının başında sinema gelmektedir. ABD için de birçok yumuşak güç kaynağının yanında en etkili olanı

¹¹⁸ Edward S. Herman and Noam Chomsky, *Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media*, (New York: Pantheon Books, 2002), xiii.

¹¹⁹ Douglas Kellner, *Cinema Wars: Hollywood Film and Politics in the Bush – Cheney Era*, (Wiley-Blackwell Publication, 2010), 147.

¹²⁰ Michael Moore, *Fahrenheit 9/11*, (California, Lionsgate Films, 2004).

¹²¹ Ali Murat Kırık, "Sinemada Renk Ögesinin Kullanımı: Renk ve Anlatım İlişkisi", *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, Cilt:2, Sayı:6, (Kış, 2013), 71-72.

Hollywood sinema sektörü olmuştur.¹²² Hollywood sinema sektörü başta olmak üzere çoğu büyük devletlerin sinema sektörleri, sinemanın kültür taşıyıcılığı özelliğinden yararlanmaktadırlar. Hollywood sineması ekonomik ve teknolojik gelişmişliği ile dünyada sinema sektörlerinin başında gelmektedir. Bunların yanında pazarlama, halkla ilişkiler ve etkin propaganda tekniklerinin kullanılması da Hollywood'un dünyadaki yerini korumasında önemlidir.¹²³

ABD yumuşak güç unsurlarının başında gelen USIA yapımcılığında birçok film çekilmiştir. Propaganda amaçlı çekilen bu filmler birçok Hollywood yapımının düşünsel temelini oluşturmaktadır. 1947 yılında çekilen *Journey Into Medicine* bir tıp öğrencisinin küçük yaşta bir hastasını kaybetmesini anlatan belgesel türünde bir yapımdır.¹²⁴ 1956 yılında Rajuan Alam bilinen diğer bir adı ise "A House A Wife A Singing Bird" ismiyle 1957 yılında yayınlanmış Endonezya ve ABD'de çekilmiş yarı belgesel niteliğinde bir yapımdır.¹²⁵ 1962'de ise komünist Doğu Almanya (Alman Demokratik Cumhuriyeti) yönetimine karşı propaganda amacı ile Berlin Duvarı'nı konu alan dokuz dakikalık "The Wall" belgesel filmi çekilmiştir. Anlatıcı Berlin'in batısında yaşayan Almanların gözünden duvarın doğu tarafında kalan akrabalarıyla haberleşmeye çalışmalarını bu çerçevede olan olayları ve düşüncelerini aktarmaktadır.¹²⁶

1964 yılında kısa belgesel film türünde çekilen "Nine From Little Rock", 1957'de Little Rock, Arkansas bölgesinde dokuz siyahi öğrencinin beyaz öğrencilerle aynı liseye gidebilmeleri için çıkan kanunu ve bunun ardından gelişen olayları anlatmaktadır. Güvenlik görevlilerinin korumalarıyla okula gitmeye başlayan siyahi öğrenciler okul içinde de hiçbir ayrımcılık ve kötü muamele görmemiştir. Belgeselde ayrıca siyahların okuluna giden beyaz öğrencilerin de olduğu ve siyahi öğrencilerin bundan rahatsız olduğu gösterilmiştir. ABD tarihinin en büyük problemlerinden biri olan ırkçılık konusu hükümet dışında, halk arasında yaşanan bir problem gibi aktarılmış ve "bazı beyazlar rahatsız olabiliyorlar", "bazı siyahiler istemiyorlar" gibi

¹²² Burak Medin, ve Serhan Koyuncu, "Bir Yumuşak Güç Aracı Olarak Sinema: Hollywood Örneği", *International Journal of Social Science and Educational Research*, Vol:3, No:3, (Haziran, 2017), 839.

¹²³ A. Nihan Alca, "Hollywood Filmlerinde Oryantalizmin Yeniden Üretimi", (Karabük Üniversitesi SBE Sosyoloji Anabilim Dalı Y. L. Tezi, 2016), 38.

¹²⁴ Willard Van Dyke, *Journey Into Medicine*, (Washington, USIS, 1947).

¹²⁵ "A Wife A House A Singing Bird", BFI, Erişim tarihi 18 Kasım 2020, <https://www2.bfi.org.uk/films-tv-people/4ce2b7293cb71>.

¹²⁶ Walter de Hoog, *The Wall*, (Washington, Hearst Metronote News Inc., USIS, 1962).

söylemlerle basitleştirilmiştir.¹²⁷ 1965 yılında ise John F. Kennedy: Years of Lightning Day of Drums belgesel filmi çekilmiştir. Bu belgesel 22 Kasım 1963'te düzenlenen bir suikast sonucu öldürülen dönemin ABD Başkanı John F. Kennedy'i anmak için çekilmiştir. Washington sokaklarında düzenlenen anma töreninde insanların ne kadar üzgün oldukları, ağlayan kadın ve çocuklara odaklanarak gösterilmiştir. Ayrıca belgesel içinde Kennedy döneminde yapılan hizmetler ve Doğu Berlin'deki komünist Moskova rejimine karşı yapmış olduğu bir konuşmaya yer verilmiştir. Belgeselde anlatıcı, "Batı Berlinliler Amerikalılardan şehirlerini korumalarını istediler" ifadesini kullanmıştır. ABD'nin komünizme karşı ideoloji savaşında galip gelme çabası her alanda bunu dile getirerek devam etmiştir¹²⁸

Çoğunlukla belgesel türünde olsa da birçok film, dizi-film ve programlar çekilmiştir. USIA, ABD Dış İşleri Bakanlığı ile işbirliği içinde ABD dış politikası ile paralel ve dış politikasını destekleyen çalışmalar yapmıştır.¹²⁹ 1953-74 yılları arasında Nasreddin Hoca hikâyelerini konu alan "Hoja" ismiyle kukla dizi-filmi yayınlanmıştır.¹³⁰ Bir bölümünde asabi tavırlarıyla dikkat çeken Hamid karakteri kahvede çalan yabancı tarzdaki müzik için sinirlenmiştir ve müzisyenler bunun Amerikan müziği olduğunu belirtmişlerdir. Yanındaki düzgün ve kravat takmış arkadaşı ise yabancı unsurlara açık olması gerektiğini söylemiş ve "peki diğer ülkeler ile olan ekonomik işbirliklerimiz hakkında ne düşünüyorsun?" ifadesini kullanmıştır. Hamid'in ise "onların kıyafetleri müzikleri farklı nasıl güvenilebiliriz ki?" diye sorduğu gösterilmiştir. Hamid yabancıları sevmeyen, oldukça sert bir ses tonuna sahip, anlayışsız ve kötü görünümlü çiftçi kıyafetli bir karakter, onunla sohbet eden arkadaşı ise yabancıları seven kravat takmış, yumuşak ses tonuna sahip Hamid'e karşı bile anlayışlı bir karakterdir.¹³¹

Sinema her yaştan, her sınıftan, her eğitim durumundan insana çok kolay bir şekilde ulaşabilir ve bu şekilde insanları etkileme becerisine sahiptir. Filmler, bir yumuşak güç aracı olarak, ideoloji ve propaganda oluşturmak, ekonomik ve sosyal

¹²⁷ Charles Guggenheim, *Nine From Little Rock*, (Washington, USIS, 1964).

¹²⁸ Bruce Herschensohn, *John F. Kennedy: Years of Lightning Day of Drums*, (Washington, USIA, 1964).

¹²⁹ "Records of The United States Information Agency", National Archives, Erişim tarihi 18 Kasım 2020, <https://www.archives.gov/research/foreign-policy/related-records/rg-306>.

¹³⁰ "Hoja's Strange Ways", National Archives Catalog, Erişim tarihi 18 Kasım 2020, <https://catalog.archives.gov/id/140135788>.

¹³¹ "Hoja's Strange Ways", <https://catalog.archives.gov/id/140135788>.

yapıyı şekillendirmek, halkın rızasını kazanmak, kimlik inşası yapmak, devlet politikalarının halka kabul ettirilmesi gibi amaçlarla kolayca kullanılmaktadır. Fakat filmler gerçeği olduğu gibi iletmemektedirler, görsel öğeler yardımıyla yeni bir gerçeklik algısı inşa etmektedirler. Ortak kabul görülecek bir gerçeklik algısı yaratma amacı taşımaktadırlar.¹³²

New York Times eski muhabirlerinden Stephen Kinzer ABD'nin uluslararası kamuoyu üzerinde etki kurmasının bir aşamasının merkezi ABD'de olan uluslararası şirketlerden gelen talepler olduğunu ifade etmiştir. Bu şirketlerin bir bölümü doğrudan bir bölümü de Wall Street üzerinden dolaylı olarak Hollywood'daki büyük yapım şirketleriyle bağlantılıdır.¹³³ Amerikan kültürü, çok ucuz ve işe yarar bir yumuşak güç kaynağıdır. Elbette her zaman her yerde kabul görmemek ve ön yargıyla karşılanmak gibi tehlikeleri de vardır. Fakat çeşitli ürünlerde ve iletişimde somutlaşan Amerikan popüler kültürü yaygın bir şekilde çekiciliğe sahiptir.¹³⁴ Warner Bros. Entertainment, Batman filminin bilet satışlarından 251 milyon dolar kazanırken filmin konu alındığı lisanslı tişört, biblo, kahve kupaları, film müzikleri gibi ürünlerin satışlarından 500 milyon dolar kazanmıştır. ABD'de halkın film müziklerine karşı talebi Hollywood için vazgeçilmez bir kar sağlama aracıdır. 1998'de toplam 711 milyon olan müzik satışının 61 milyonu film müziklerinden oluşuyordu. En çok satılan ilk on albümün ikisi de film müzikleri albümleriydi.¹³⁵

2.3. Hollywood Sinema Sektörü ve ABD Dış Politikası

Hollywood filmleri, Amerikan dış politikası çerçevesinde hazırladığı senaryolar ve film çekimleriyle küresel kamuoyunda ABD'nin aldığı kararlar için meşru kaynaklar sağlamaktadır. Filmlerde kullanılan müzikler, ifadeler, semboller, kılık kıyafetler gibi unsurlar aracılığı ile Amerikan kültürü ve politikaları hakkında

¹³² Fadime Yılmaz, "Hollywood Sinemasında Öteki Olarak Ortadoğu Algısı", (İstanbul Üniversitesi SBE Sosyoloji Anabilim Dalı Yayınlanmamış Dr. Tezi, 2016), 23-24.

¹³³ Ramazan Kurtoğlu, "Finansal Ekonomik Krizler ve Hollywood'un Korku Filmleriyle Toplumsal Dönüşüm Operasyonları", *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:15, Sayı:2, (Aralık, 2013), 133.

¹³⁴ Joseph S. Nye, Jr, *Power In A Global Information Age: From Realism To Globalization*, (London: Routhledge, 2004), 78.

¹³⁵ Gülüm Balsu, "The Effect of Integrated Marketing Communication Strategies On Entertainment Industries: Case of Hollywood", (Yeditepe Üniversitesi SBE Entegre Pazarlama İletişim Yönetimi Anabilim Dalı Y.L. Tezi, 2012), 84-85.

uluslararası kamuoyunda Amerikan hükümetinin oluşmasını istediği düşünceler oluşturulmaya çalışılmaktadır.¹³⁶

2.3.1. Amerikan Rüyası ve Semboller

Semboller insanların zihninde kendilerinden başka gerçekliği tasvir eden veya o gerçekliğin yerine geçebilen ve algılanmasını, bilinmesini sağlayan nesnelere ya da işaretlerdir.¹³⁷ Semboller insanların zihinlerinde ve düşüncelerinde çok geniş bir yer kaplamaktadırlar. Buna örnek olarak dini sembollerden verilebilir. İnsanlar haç şekli gördüklerinde Hristiyanlığı, yedi kollu şamdan gördüklerinde Yahudiliği düşünmektedirler. Bu unsurlar o dinlerde bir anlama sahip oldukları için sembol halini almışlardır.¹³⁸

Toplumda ortak bilinçaltını etkileyen öğeler, arketip (ilk örnek) olarak adlandırılmaktadır. Arketiplerin kendilerine özgü şekilleri yoktur ve bir şeyi belli olan veya belli olmayan bir yolla tecrübe etmeye yönelik kendiliğinden gelişen bir eğilimdir. Başka bir ifade ile arketipler, görülen unsurların algılanmasında düzenleyici bir görev üstlenmektedirler. Örneğin filmlerde çokça işlenen korku ve dehşet unsurları doğrudan ölüm arketipi ile ilgilidir.¹³⁹ Hollywood dünyanın sektördeki en güçlüsü olmasıyla filmlerinde Amerikan toplumunun siyasi ve kültürel değerlerini, inançlarını, düşüncelerini, diğer toplumlara yaymak için ABD'nin de ulusal çıkarlarını göz önünde bulundurarak işlemektedir.¹⁴⁰ Bunlara örnek olarak Hollywood filmlerinde tehlike ve terör unsurlarının İslami sembollerle birlikte işlenmesi, dünya problemlerine karşı Amerikan liderlerinin fikirlerinin öncelikte olması, Amerikan hayat tarzı ve düşünce yapısını idealleştiren imgelerin sıklıkla kullanılması gibi uygulamalar verilmektedir.

¹³⁶ Pınar, a.g.e.,254.

¹³⁷ Galip Atasagun, "Sembol ve Sembolizm", *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt:7, Sayı 7, (Ağustos, 1997), 369-370.

¹³⁸ Atasagun, a.g.e, 371.

¹³⁹ Kurtoğlu, a.g.e., 134.

¹⁴⁰ Pınar, a.g.e., 262-263.

2.3.2. Washington Pentagon ve Hollywood İlişkileri

Hollywood sinema sektöründe gösterime giren her film ABD için kendi ideolojisini kültürel ve ekonomik değerlerinin aktarıldığı potansiyel bir kültür üretim ve yayım aracı olmuştur. Hollywood filmleri hiçbir zaman sadece bir eğlence aracı olmamıştır. Amerika'nın ulusal değerlerinin Amerikan halkının hayat tarzının küresel bir şekilde aktarılması bunun sebeplerinden bir tanesidir.¹⁴¹ ABD'nin terörizme karşı küresel savaş ilan ettiği 11 Eylül 2001 sonrası dönemde ABD güvenliğini gerekirse uluslararası hukuku yok sayacak kadar her şeyin önünde tutulduğu bir dış politika benimsenmiştir. Bu anlayışla birçok adım atan ABD hükümeti uluslararası kamuoyundan zaman zaman olumsuz tepkiler de almıştır. Bu tepkilerin bir sebebi ABD'nin uluslararası hukuku yok sayarak tüm dünyayı sonu belli olmayan bir savaşa sürüklemek istemesidir. Bir diğer sebebi ise küreselleşmeyle yükselişe geçen demokrasi terimiyle toplumsal yapısını daha demokratik hale getirmeye çalışan ulus devletlerin genel bir savaş ortamıyla milliyetçilik akımının tekrar yükselme tehlikesiyle karşı karşıya gelmesidir.¹⁴²

Hollywood filmleri incelendiğinde ABD'nin dış politikasının tarihsel değişimi II. Dünya Savaşı'ndan sonra Soğuk Savaş döneminden günümüze kadar rahat bir şekilde anlaşılabilir. ¹⁴³ 11 Eylül 2001'de New York ve Washington'a yönelik yapılan terör saldırılarının ardından George W. Bush başkanlığında ABD yönetimi Irak'ta büyük ölçüde yıkımla sonuçlanan ağır bir savaş başlatmıştır. Bu sırada ABD'de de Vatanseverlik Kanunu kapsamında sivil özgürlüklere bir takım kısıtlamalar getirilmiştir. Hollywood'da Bush'un baş danışmanı Karl Rove ile yapılan bir toplantıda film yapımcılarından ülkeye hizmet etmeleri için vatansever filmler çekmeleri ve bu şekilde terörle savaşa katılmaları istenmiştir.¹⁴⁴ Hollywood'da çekilen savaş, casusluk, bilim kurgu, korku, felaket türlerindeki filmler, ABD hükümetinin hakkında endişe duyduğu konular ya da gelecekte uygulamayı planladığı politikaları içermektedir. Devlet güvenliği için tehdit olarak algılanan unsurlar sinemada seyirciyle

¹⁴¹ Fadime Yılmaz, a.g.e.,139.

¹⁴² Levent Köker "Yeni Savaşlar Çağında Hukukun Üstünlüğü ve Uluslararası Politika", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt:54, Sayı:4, (2005),53-54.

¹⁴³ Ramazan Kurtoğlu, "ABD Siyaset Stratejisinde Evanjelist – Kabalist Felaket Filmleriyle Psikolojik Savaş Operasyonları ve Türkiye" *Sosyoloji Konferansları*, Sayı 41(Ağustos, 2011), 22.

¹⁴⁴ Kellner, a.g.e.,1.

de paylaşılmaktadır.¹⁴⁵ Hükümet'in yüksek gişe geliri elde eden filmlere odaklandığı ve diğerlerini görmezden geldiği ABD güç siyasetinin temelinde ekonomik endişelerin başta olduğunu göstermektedir.¹⁴⁶

Hollywood film endüstrisi incelendiğinde her dönemde ABD hükümetinin politikalarıyla paralel ilerleyen konuların ele alındığı görülmektedir. Filmler siyasi aktör olarak ABD hükümetinin politikalarının koruyucusu gibi rol almaktadırlar. Özellikle ABD'nin katıldığı savaşlarla ilgili filmler bulunmaktadır. Yaşanan tarihi ve askeri olayları ele alan bu filmlerde verilmek istenilen mesajlar ABD dış politikalarıyla paralel ilerlemektedir.¹⁴⁷

Vietnam Savaşı ile ilgili olan filmler, ABD'nin Vietnam'dan geri çekilmesinden yıllar sonra çekilmiş, bu kadar zaman beklenmiş ve yine de bu savaşı çatışmaları ele alan filmler genellikle pazarlanmaktan kaçınılmıştır. Irak ve Afganistan'da savaşlar sürerken 2000'lerde çok sayıda ırk, sınıf, din, cinsellik ve cinsiyet konularını içeren bu savaşlar hakkında ve savaş, terör, militarizm gibi ana konulara bağlı kalan çok sayıda film çekilmiş, dünyaya pazarlanmıştır. Bu açıdan Hollywood sineması toplumsal çatışmaları ve mücadeleleri yeniden üreten, politikaları temsil eden ve politik söylemleri dönüştürebilen tartışmalı bir sektördür.¹⁴⁸

Amerikan ordusu da uzun yıllardır hem kendi halkı üzerinde hem de uluslararası toplumda imajını şekillendirmek ve güçlendirmek için Hollywood film sektöründe yapım şirketleriyle işbirliği içindedir. Ordu popüler kültürün en etkili araçlarından olan Hollywood aracılığıyla iyi bir imaj oluştururken, filmlerde kullanılması için kendi kaynaklarını da sağlamaktadır. Ordu kendi isteği doğrultusunda film yapımları için askeri kamera kayıt arşivlerini ve gerçek savaş gemilerini kullanıma sunmaktadır.¹⁴⁹ I'm Legend, Transformers II, The Lucky Ones, Iron Man, The Messenger, Major Movie Star, The Day The Earth Stood Still, War of The Worlds

¹⁴⁵ Kurtoğlu, a.g.e., 27.

¹⁴⁶ Matthew Alford, *Reel Power: Hollywood Cinema And American Supremacy*, (New York Pluto Press, 2010), 4.

¹⁴⁷ Emrah Aydemir, "Use of Hollywood as a Soft Power Tool in Foreign Policy Strategy of the United States of America", *International Journal of Humanities and Social Science Invention*, Vol:6, Is:11, (November: 2017), 80.

¹⁴⁸ Kellner, a.g.e., 1-2.

¹⁴⁹ David L. Robb, *Operation Hollywood: How The Pentagon Shapes And Censors The Movies*, (New York: Prometheus Book, 2004), 13.

Pentagon'un desteklediği bilinen bazı filmlerdir.¹⁵⁰ Hükümet destekli yapılan filmlere bakıldığından çağdaş Hollywood sineması siyasi ideolojilerin bir temsil edildiği dönemin politik söylemlerini dönüştürebilen toplumsal yapıları değiştirip yeniden üretebilen tartışmalı bir alandır.¹⁵¹

¹⁵⁰ Kurtoğlu, a.g.e., 21-22.

¹⁵¹ Kellner, a.g.e., 2.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HOLLYWOOD SİNEMASI ÖRNEK FİLM ANALİZLERİ

3.1. Sinemada Savaş ve Kahramanlık

Amerika'nın tarihsel süreçte geçirdiği savaşlarla sinemadaki söylemleri de değişikliklere uğramıştır. Vietnam Savaşı'ndan sonra ulusal özgüven odaklı bir söylem varken Soğuk Savaş sonrasında ve 11 Eylül saldırılarının ardından doğu ve terör kavramları aynı kefeye konmuş ve yeni rakipler olarak ilan edilmiştir.¹⁵² ABD rakiplerine karşı askeri gücünü sergilemekten çekinmemiştir. Hollywood sinemasında Pentagon destekli yapılan özellikle savaş konulu filmler çoğunlukla Amerikan ordusunu yüceltmek için ve orduya katılmaları hususunda vatandaşlarına yönelik özendirici bir faktör olarak kurgulanmaktadır.¹⁵³ Savaş filmlerinde yönetmenler seyirciyi filmin içine çekmek için gerçekçi görsel ve işitsel unsurları birbirlerini tamamlayacak şekilde sıklıkla kullanmaktadırlar. Hollywood filmlerinde Amerika'nın kendi coğrafi konumundan uzak bölgelerde katıldığı savaşlarda savunduğu değerler uğruna ve bölge halkını korumak için “kötülere karşı” savaştığı seyirciyi yansıtılmaktadır. Amerikan askerlerinin masum insanların hayatlarını kurtarmak uğruna fiziksel ve psikolojik olarak yıprandıkları gösterilmiş, kamuoyunda orduya karşı saygı ve sempati duyguları uyandırmak amaçlanmıştır.

3.1.1. Saving Private Ryan Filminde Normandiya Çıkartması

1998 yapımı *Saving Private Ryan* (Er Ryan'ı Kurtarmak) filmi II. Dünya Savaşı'nda Fransa'nın Omaha Sahili'nde, Normandiya çıkartması sırasında geçen bir savaş ve dram filmidir. Robert Rodart tarafından yazılmış ve yönetmenliğini Steven Spielberg üstlenmiştir. Başrollerini ise Tom Hanks (Yüzbaşı John Miller), Matt Damon (Er James Ryan), Tom Sizemore (Çavuş Hovarth) , Edward Burns (Er Reiben),

¹⁵² Aydemir, a.g.e., 80.

¹⁵³ Ahmet Sedat Aybar, “İyi Öldürmeler Good Kill Hollywood”, içinde *Hollywood Sineması ve Bilinçaltı Operasyonları*, ed. Ramazan Kurtoğlu, (İstanbul: Destek Yayınları, 2020), 13.

Adam Goldberg (Er Mellish) paylaşmaktadır. Bu isimler geniş bir oyuncu kadrosuna sahip olan filmde öne çıkan karakterlerden olmuştur.¹⁵⁴

Genel çerçevede film, II. Dünya Savaşı sırasında üç erkek kardeşinin de cephede öldüğü haberinin alınmasıyla ailesinin tek oğlu olarak kalan ve Normandiya çıkartması sırasında paraşütçü birlikte olduğu bilinen er James Ryan'ın Amerika Genel Kurmay Başkanlığının emriyle bulunup sağ olarak ailesine teslim edilmesi hikâyesini anlatmaktadır. Çıkartmanın yapıldığı sırada Yüzbaşı John Miller komutasında sekiz askerin hayatlarını tehlikeye atarak sorguladıkları bu görevi yerine getirmeye çalışmalarına ve aralarındaki çatışmalara yer verilmiştir.¹⁵⁵

Filmin ilk sahnesini ve aynı zamanda son sahnesini duygusal bir müzik eşliğinde dalgalanan Amerikan bayrağı oluşturmaktadır. Askeri bir mezarlık olduğu Hristiyanlık dini sembolü olan Haç şeklindeki ve Yahudilik dini sembolü olan Davut'un Yıldızı şeklindeki mezar taşlarına yapılan vurgudan anlaşılmaktadır. Filmin ilk dakikalarında Amerikan Bayrağı ile iç içe geçmiş dini semboller ve mezar taşı başında ağlayan yaşlı adam ve onu arkada bekleyen çocukları ve torunlarına dikkat çekilmiştir. Filmin geri kalanının yaşlı adamın hatıraları olacağı seyirci tarafından anlaşılmaktadır. Bu sembollerle seyirciye Amerika'nın milli ve dini değerlerinin ne olduğunu ve bu değerlerin yaşatılması için insanların açılar çektiklerini ve bunların ne kadar zaman geçse de unutulmaması ve nesilden nesile aktarılması gerektiği mesajlarını vermektedir.¹⁵⁶

6 Haziran 1944'te Omaha Sahili'nde gerçekleşen Normandiya çıkartması sahnelerinde Amerikan ordusunun denizden karaya çıkarken çok fazla kayıp verdiği ve askerlerin korku içinde olduğu, büyük bir çoğunluğunun dua edip haç çıkarttığı ve İncil'den parçalar okuduğu gösterilmektedir. Filmin ilk 20 dakikası oldukça gerçekçi çatışma sahnelerini içermektedir. Gerçekçiliği artırmak için kullanılan kamera açıları seyirciyi askerlerin arasındaymış gibi yakın bir şekilde konumlandırmaktadır. Çekim açılarının canlı ve hareketli olması seyircide kendisini savaşan askerlerin yerine koyma içgüdüsu uyandırmaktadır. Sahnelerin etkileyici olmasına özellikle dikkat edilmiştir. Seyirci Amerikan askerleriyle birlikte korkmakta ve Amerikan askerlerinin ölürken

¹⁵⁴ Steven Spielberg, *Saving Private Ryan*, (California: Dreamworks Pictures and Paramount Pictures, 1998).

¹⁵⁵ Spielberg, *Saving Private Ryan*.

¹⁵⁶ Spielberg, a.g.e.

çektığı acılarla üzölmektedir. Özellikle ölmek üzere olan askerlerin “anne” diye sayıklayarak ağlamalarına, etraftaki karmaşa, silah, patlama ve çınlama sesleri arasında sürekli dua edenlere seyircinin dikkati çekilmek istenmektedir. Bu şekilde Amerika'nın bu çıkartmada ne kadar zorluklar çektiğı ve ne kadar çok kayıp verdiğı fakat inandığı değerler uğruna ilerlediğı ve haklı olduğı mesajı verilmiştir.¹⁵⁷ Aynı zamanda Amerikan ordusunun II. Dünya Savaşı'nda çok sayıda askerle ve teçhizatla savaştığı gösterilmiştir. Çıkartma esnasında yaşanan çok sayıda can kaybı ve çaresizliklerinin yanında komutanların akıllıca planlar uyguladıkları ve askerlerin de komutanlarının emirlerine uydukları görölmüştür. Savaşan askerler ne kadar genç ve deneyimsiz olsalar bile Amerikan ordusunun disiplinli ve eğitimli yapısı gösterilmiştir.¹⁵⁸

Alman SS askerlerine karşı acımasız olunması gerektiğı ve onların güvenilmez oldukları, hatta insanlık dışı davranışları hak ettikleri, Amerikalıların Avrupa'yı onlardan temizlemeleri gerektiğı mesajı filmin birçok sahnesinde verilmiştir. Gaz bombası atıldıktan sonra alev püskürtölerek yakılan Alman askerlerine hemen ölmemeleri, yanarak ölmeleri için Amerikan komutanın askerlerin ateş etmemeleri gerektiğı emrini vermesi, teslim olan SS askerlerinin direk vurulması, Fransız bir ailenin yıkılan evlerinden doğru çocuklarını canlarını kurtaracaklarını düşündüğü için zorla Amerikan askerlerine vermek istemesi sahneleri buna örnek teşkil etmektedir. Özellikle esir düşen bir SS askerinin serbest bırakılmak için Amerika'yı sevdiğini söylediğı, Hitler'e karşı söylemler dile getirdiğinin gösterildiğı sahnelere dikkat çekilmiştir. Ayrıca daha sonra serbest kalan aynı askerın geri gelip onu serbest bırakan Amerikan askerlerini öldürmesi Amerikan askerlerinin insani değerleri gözettiğini fakat SS askerlerinin insani değerleri gözetmediklerini bu sebeple Amerikalıların Fransa'da Almanlarla savaşmakta ne kadar haklı oldukları imajı oluşturulmuştur.¹⁵⁹

Amerikan askerlerinin arasında Yahudi ve İtalyan askerlere dikkat çekilmiştir. Yahudi askerın esir düşen Alman askerlerine yıldızlı kolyesini gösterip “bakın ben Yahudi'yim” diye tekrar ettiğı sahnelerde bu savaşta ABD ile birlikte Yahudilerin de zafer kazandığını göstermektedir. Askerler James Ryan'ı Cherbourg şehrine doğru aramaya başladıkları sırada aralarında geçen diyaloglarda “Cherbourg'dan sonra Paris,

¹⁵⁷ Spielberg, a.g.e.

¹⁵⁸ Spielberg, a.g.e.

¹⁵⁹ Spielberg, a.g.e.

Paris'i alırsak da Berlin'i alırız ve sonra evimize döneriz" söylemleri Amerika'nın II. Dünya Savaşı planının sadece bölgeyi SS askerlerinden temizlemek olduğu, Amerikan askerlerinin de orda olmak istemediklerini seyirciye lanse etmişlerdir.¹⁶⁰

Er James Ryan'ı arama ve kurtarma görevi, arama ekibindeki askerler tarafından mantıksız bulunsa da emirlere karşı gelmedikleri gösterilmiştir. Arama esnasında kayıplar verseler de görevlerine sadık kalmışlardır. James Ryan ise arkadaşlarını bırakıp eve dönmek istememiştir. Askerlerin bu davranışları Amerikan ordusunun disiplinli yapısını ve askerlerin görevlerine nasıl sadık olduklarını seyirciye göstermektedir.¹⁶¹ Saving Private Ryan filmi 1999 yılında 71. Akademi Ödüllerinde on bir dalda aday gösterilmiştir. Beş dalda Oscar ödülünü kazanmıştır. Bunlar en iyi yönetmen, en iyi sinematografi, en iyi ses kurgusu, en iyi ses miksajı ve en iyi film kurgusu Oscarlarıdır.¹⁶²

3.1.2. Fury Filminde II. Dünya Savaşı Sonlarındaki Almanya

2014'te David Ayer tarafından yazılıp yönetilen *Fury*, II. Dünya Savaşı'nda Almanya'da geçen bir savaş filmidir. Başrollerini Brad Pitt (Don "Wardaddy" Collier), Shia LaBeouf (Boyd "Bible" Swan), Logan Lerman (Norman Ellison), Michael Pena (Trini "Gordo" Garcia), Jon Bernthal (Grady Travis) paylaşmaktadır.¹⁶³

Filmin başında olayların geçtiği ortamla ilgili birtakım bilgiler verilmektedir. II. Dünya Savaşı'nda Amerikan tankları daha üstün olan Alman tankları tarafından etkisiz hale getirilmiş ve Amerikan tankçılar büyük kayıplar vermiştir. İtilaf Devletleri 1945 Nisan ayında Nazi Almanya'sının içine kadar ilerlemiştir. Hitler'in çaresiz bir şekilde bütün erkek, kadın ve çocukları dâhil ederek topyekûn savaş ilan ettiği belirtilmektedir.¹⁶⁴

Büyük ölçüde *Fury* (Öfke) isimli tankta görev yapan beş Amerikan askerinin başından geçenler anlatılmaktadır. Filmin ilk sahnesinde gösterilen, gece çıkan çatışma

¹⁶⁰ Spielberg, a.g.e.

¹⁶¹ Spielberg, a.g.e.

¹⁶² "Experience Over Eight Decades of The Oscars From 1927 to 2020", Oscars, Erişim tarihi, 5 Aralık 2020, <https://www.oscars.org/oscars/ceremonies/1999/S?qt-honorees=1#block-quicktabs-honorees>.

¹⁶³ David Ayer, *Fury*, (California: Columbia Pictures, 2014).

¹⁶⁴ Ayer, *Fury*.

sonrasında sabaha karşı kontrol yapmak için at üzerinde geçen Alman komutanı tankta saklanmış Amerikan askeri öldürmektedir ve atı severek serbest bıraktığı gösterilmektedir. Öldürdüğü Alman askerinin rozetini tankın içinde koleksiyonunu yaptıkları diğer Alman askerlerinin rozetlerinin yanına koyduğu dikkat çekmektedir.¹⁶⁵ Fury tankının yetkili komutanı olan Don (Wardaddy) Collier karakteri operasyona giderken askerlerine dönüp “Almanları önce Kuzey Afrika’da öldürdük, sonra Fransa’da öldürdük şimdi de Almanya’da öldürüyoruz” demiştir. Bu replik Amerikan askerlerinin II. Dünya Savaşı’nda kendilerinden çok emin bir şekilde ilerlediklerini göstermektedir. Fury tankında görevli askerlerin hepsi farklı özelliklere sahiplerdir. Boyd (Bible) Swan dindar bir askerdir ve gruba Hristiyanlık dininin kutsal kitabı olan İncil’den bölümler okuduğu gösterilmektedir. Trini (Gordo) Garcia Latin Amerika kökenlidir ve çatışma esnasında İspanyolca konuştuğu zaman beyaz bir Amerikalı olan komutanı Don tarafından uyarıldığı dikkat çekmektedir. Bu sahnelerde dikkat çeken başka bir ayrıntı ise “İngilizce” değil “Amerika dili” teriminin kullanılmasıdır. Grady karakteri asi, emirlere karşı gelen kişiliğe sahiptir ve grupta ilk ölen askerlerden biri o olmuştur. Norman ise genç, tecrübesiz, sadece daktilo eğitimi almış bir erdir cesaretini toplayıp emirlere uyararak ilk defa Nazi askerlerini öldürmeye başladığı anlar dramatik bir şekilde gösterilmiştir. Filmin sonunda çıkan büyük çatışmada Fury tankında tek sağ kalan genç Norman olmuştur. Bu ayrıntılar Amerikan halkının etnik çeşitliliğine rağmen ortak değerleri, ortak inançları ve ortak ideolojileri için bir arada yaşayabildiğini göstermektedir.¹⁶⁶

Tecrübesiz bir askerin bile yeterince cesaretlendirilirse ülkesi ve ABD değerleri için nasıl bir kahramana dönüşebileceği filmin ana konularından birini oluşturmaktadır. II. Dünya Savaşı sırasında SS askerlerinin hem kendi askerlerine ve halkına hem düşman birliklerine karşı davranışlarının acımasız ve insanlık dışı ve ezberletilmiş robot gibi olduğu Amerikan askerlerinin aralarında geçen konuşmalarla, hal ve hareketlerle sembolize edilmiştir. Alman askerlerinin insan olarak görülmemesi gerektiği sadece öldürülmesi gereken hedefler olduklarını söylemlerde geçmektedir.¹⁶⁷

¹⁶⁵ Ayer, *a.g.e.*

¹⁶⁶ Ayer, *a.g.e.*

¹⁶⁷ Ayer, *a.g.e.*

3.1.3. Full Metal Jacket Filminde Vietnam Savaşı

1987 yılında gösterime giren Full Metal Jacket filminin senaristliği, yönetmenliği ve yapımcılığı Stanley Kubrick tarafından üstlenilmiştir. Film iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısmında deniz kuvvetlerindeki acemi bir grup askerin Vietnam Savaşı'na gitmek üzere aldıkları eğitim gösterilmektedir. Dönemin Amerikan askeri eğitimine eleştirel bir bakış açısı sunan filmin eğitim sahneleri bir savaş filminden çok komedi filmini andırmaktadır. Filmde Amerika'nın Vietnam mağlubiyetinin askeri eğitim sisteminde görülen problemlerden kaynaklandığı seyirciye lanse ettirilmiştir. Fakat Amerika'nın askeri, kültürel ve siyasi değerleri göz önünde tutulmuştur.¹⁶⁸

Acemi askerlerin eğitimini yöneten Uzman Çavuş Hartman'ın sürekli sert ve kaba bir üslup ile askerlere talimat vermesi, "bu eğitimden sonra gözü kara ölüm makinaları olacaksınız" gibi söylemleri Amerikan ordusunun fazla disiplinli, zor ve cesaret gerektiren ahlaki ve insani sınırları gözetmeyen bir eğitimden geçmiş askerlerden oluştuğunu göstermektedir. Stres yönetimi için askerlere fiziksel ve duygusal şiddet uygulanmaktadır. Askerlerin kişisel yeteneklerinden ziyade verilen eğitimle savaşa hazır olabileceği düşüncesinin hâkim olduğu belirtilmiştir.¹⁶⁹ Eğitimler sırasında silaha sevgi ve bağlılık askerlere öğretilmektedir. Amerika'nın ideolojik ve dini değerlerine karşı olanların düşman ilan edildiği görülmektedir. Komutan askerlere görevlerini Hristiyanlığa hizmet olarak görmeleri gerektiğini ve Hz. İsa ile birlikte savaşıacaklarını, özgür dünyanın komünizmi yok edeceğini, bunun için kahramanca savaşmaları gerektiğini söylemektedir. Bu söylemler Amerika'nın ideolojik yaklaşımlarını dini değerlerle beslediğini ve bunların beraber ilerlemesi gerektiğini ayrıca dünyada Hristiyanlığın koruyucusu konumunda ABD'nin olduğunu seyirciye lanse etmektedir.¹⁷⁰

Güney Vietnam'a giden askerler arasında savaş sırasında geçen konuşmalarda Amerika'nın Vietnam'a yardım ettiği fakat Vietnamlıların Amerikalılara kötü davrandıkları belirtilmektedir. Vietnamlılar hırsız, hastalıklı, ahlaksız ve düzenbaz insanlar, sokaklar ise pis, karışık ve tehlikeli olarak gösterilmektedir. Bir komutan

¹⁶⁸ Stanley Kubrick, *Full Metal Jacket*, (California: Warner Bros. Pictures, 1987).

¹⁶⁹ Kubrick, *Full Metal Jacket*.

¹⁷⁰ Kubrick, a.g.e.

askerlerine “Vietnamlılara yardım ediyoruz çünkü hepsinin içinde dışarı çıkmayı bekleyen Amerikalılar var” demiştir. Bu sahnelerle seyirciye Amerikan askerlerinin ne kadar zor şartlar altında eğitimler alıp oraya sadece Vietnamlılara yardım etmek için gittikleri ve tehlikeli komünizm ideolojisinden dünyayı korudukları lanse edilmiştir.¹⁷¹

Filmin bir bölümünde Amerikan askerleriyle yapılan röportajda iki farklı görüşe yer verilmiştir. Bazı askerler Amerikalıların orda olmasını anlamadıklarını söylerken bazı askerler ise Güney Vietnamlıların özgürlüğü için savaşıyoruz ama onlar ilgilenmiyorlar diyerek cevap vermektedirler. Filmin sonunda bir asker “bugün tarihe adımızı yeterince yazdık” demektedir.¹⁷² Bu söylemler Amerika’nın Vietnam’da savaşması hakkında dünyadaki görüşlerin bir temsilini oluşturmaktadır. Bu filmde ABD’nin Vietnam’daki başarısızlığının sebebi olarak askerlerin çok mücadele etseler de yeterli olmadıklarından ve Güney Vietnamlıların Amerikan askerlerine yardım etmediklerinden kaynaklandığı şeklinde gösterilmektedir.

3.1.4. American Sniper Filminde Kahraman Nişancı ve Irak Savaşı

American Sniper¹⁷³ (Keskin Nişancı) filmi 2014 senesinde yapılmış bir biyografi ve savaş filmidir. Yönetmenliğini Clint Eastwood’un üstlendiği filmin başrollerinde Bradley Cooper (Chris Kyle), Sienna Miller (Taya Kyle) oynamaktadır. 2015 yılında 6 dalda aday gösterilen film en iyi ses kurgusu dalında Oscar ödülü kazanmıştır. ABD tarihinde en çok ölüm gerçekleştiren keskin nişancının hayatından uyarlanmıştır. Filmin genel olay örgüsü ise kovboy olmak isteyen 30 yaşlarındaki Chris, gerçek yeteneğini ortaya çıkaracak bir şeyler yapmak istemektedir. Amerika’ya terörle savaşında yardımcı olabilecek bir şey. Keskin nişancı olmak için orduya katılmıştır. Taya ile evlendikten sonra Chris ve arkadaşları ilk görevleri için Irak’a çağırılmışlardır.¹⁷⁴ Chris küçüklüğünden beri babasıyla avlanmaya gitmektedir ve iyi bir nişancı olduğunun farkındadır. SEAL (Sea Air Land) Donanmasına katılır ve

¹⁷¹ Kubrick, a.g.e.

¹⁷² Kubrick, a.g.e.

¹⁷³ Clint Eastwood, *American Sniper*, (California: Warner Bros. Pictures, 2014).

¹⁷⁴ “American Sniper”, IMDb, Erişim tarihi 21 Kasım 2020, <https://www.imdb.com/title/tt2179136/>.

burada askerlere çok zor şartlara hazır olabilecekleri çok zor bir eğitim vermektedirler.¹⁷⁵

American Sniper filmi ilk sahnesinden itibaren bütün Iraklıları saldırgan, cani, barbar olarak göstermektedir. ABD hükümetinin desteklediği, 11 Eylül saldırılarını konu alan birçok filmde olduğu gibi neo-oryantalist bir dil kullanılmış ve Ortadoğu’da Amerika’nın teröristlerle ve kötülükle savaştığı vurgusu yapılmıştır.¹⁷⁶ American Sniper filmi de Hollywood yapımı Ortadoğu konulu birçok filmde¹⁷⁷ olduğu gibi ezan sesi ve tank sesleri birbirine karışmış halde başlamaktadır. Çarşafly bir kadının çarşafının içinden bir bomba çıkarıp oğluna verdiği gösterilmektedir. Ezan sesi ve çarşafly kadın ve sonrasında gösterilen bomba, seyircide bu olgulara karşı korku duygusunu vermektedir. Chris bomba taşıyan çocuğu vurmak üzereyken arkadaşı “eğer hata yaparsan kovulursun” demiştir. Amerikan askerlerinin konvoyunu vurmak için Iraklıların kadınları ve çocukları kullandığı bu sebeple Amerikan askerlerinin onları öldürmek zorunda kaldığı ilk sahnelerden itibaren vurgulanmıştır.¹⁷⁸

Dürbün gözünden yansıtılan sahnelerde seyirci kendisini keskin nişancı Chris’in yerine koymaktadır. Adeta avcı ve av figürleri gibi Iraklı kadın ve çocuğun av konumunda olması normalleştirilmiş, sahnenin başarıyla tamamlanabilmesi için hedefin vurulması gerektiği fikri seyirci tarafından hissedilmektedir.¹⁷⁹

Filmin ilk sahnelerinden sonra sık sık başkarakter Chris’in hayatında geri gitmeler vardır. İlk beş dakika içerisinde yıkık dökük, harabe, çöplük gibi koktuğu belirtilen binalar içinden çıkan Müslüman, çarşafly ve terörist bir Iraklı kadın, Müslüman terörist bir çocuk gösterilmektedir. Bunun yanında vicdanlı, tek isteği vatanına hizmet etmek olan bir asker (Chris), onun çocukluğundan hatırladığı huzurlu bir kilise sahnesi, İncil okuyan bilge bir rahip ve çocuklarını her pazar kiliseye götüren, onları disiplinli bir şekilde yetiştirip öğütler veren bir baba figürü vardır.¹⁸⁰

Chris’in gençlik yıllarına gösterildiğinde buzdolabının üzerindeki “don’t mess with Texas” (Texas’la uğraşmayın) yazısı netleştirilmiştir. Vatanını, ülkesini sevme

¹⁷⁵ Eastwood, *a.g.e.*

¹⁷⁶ Fadime Yılmaz, *a.g.e.*, 186.

¹⁷⁷ Fadime Yılmaz, *a.g.e.*, 187.

¹⁷⁸ Eastwood, *a.g.e.*

¹⁷⁹ Tarkan Demir, “Hollywood Sinemasında İslamofobi: Keskin Nişancı Film Örneği İncelemesi”, (Batman Üniversitesi SBE Sinema Televizyon Anabilim Dalı Y.L. Tezi, 2020), 15.

¹⁸⁰ Eastwood, *a.g.e.*

duygusunu merkeze alan sahnelerde askerlerin savaşa gitme isteklerinin bu şekilde geliştiği anlatılmıştır. Televizyonda ABD’de yapılan bombalı saldırıları görüp “Bunu bize kim yaptı?” sorusu sorulmuştur. Saldırıların sadece hükümet tarafından engellenmesi gereken olaylar değil Amerikan halkı tarafından da sahiplenilip bunun için hükümetle işbirliği içinde olmaları gerektiği mesajı verilmiştir. Başka bir sahnede Chris bencil bir insan olmadığını çünkü ülkesi için canını verebileceğini söylemektedir. Çünkü Amerika’nın dünyanın en büyük en güzel ülkesi olduğunu belirtmiştir.¹⁸¹

11 Eylül 2001 saldırılarından sonra Chris ekibiyle 6 hafta için Irak’a gitmiş ve bu şekilde dört görevi tamamlamıştır. Irak’ta bomba yerleştiren, askerlere saldıranlar hep sivillerdir. Chris ise her atış sonrası psikolojik bir deformasyon yaşamış insan öldürdüğünün farkındalığı ve bu şekilde arkadaşlarını ve vatanını kurtardığı düşünceleri aktarılmıştır. Operasyonların sonunda “onlar askerlerdi” bilgisi seyirciye sadece sözlü olarak aktarılmıştır.¹⁸²

Chris’in evine geldiği dönemlerde çocuğu ile dışardayken bir savaş gazisinin yanlarına gelip “senin baban bir kahraman” demesi bu söylemin ne kadar gurur verici olduğunu savaşa gitmenin zor ama onurlu bir insan olmakta önemli katkılar sağladığını seyirciye göstermektedir.¹⁸³

Usame Bin Ladin destekli teröristlerin Irak’ta saklandıkları açık bir şekilde belirtilmiştir. İşbirlikçi, pis ve çirkin görünümlü Iraklı siviller ve temiz görünümlü yakışıklı, mert, cesur Amerikan askerleri karşı karşıya kalmıştır. Amerikan askerleriyle işbirliği yapan Iraklıları da Müslüman olduğu özellikle belirtilen teröristler işkence edip öldürmektedir. Görevleri arasında Amerika’ya dönen askerler orda vahşileri öldürdüklerini söylemektedirler. Chris ailesiyle birlikte normalleşmeye çalıştığı sırada yardımcı olmak için bulunduğu eski bir savaş gazisi tarafından öldürülmüştür. Chris’in cenaze töreninde bütün şehir bayraklarla döşenmiş ve herkesin yas içinde olduğu gösterilmektedir. Amerika’da onlar için savaşan askerlerin kahraman oldukları ve her zaman ödüllendirildikleri ve saygı gördükleri seyirciye aktarılmıştır.¹⁸⁴ American Sniper filmi Chris Kyle’ın hatıralarını yazdığı “American Sniper: The Autobiography

¹⁸¹ Eastwood, *a.g.e.*

¹⁸² Eastwood, *a.g.e.*

¹⁸³ Eastwood, *a.g.e.*

¹⁸⁴ Eastwood, *a.g.e.*

of The Most Lethal Sniper in U.S. Military History”¹⁸⁵ otobiyografi kitabından uyarlanmıştır.

Filmle ilgili 2015’te First Lady sıfatıyla Michelle Obama, gaziler odaklı düzenlenmiş bir etkinlikte övgülerde bulunmuştur. Uzun bir yolculukta izlediğini ve çok beğendiğini dile getirmiştir. Bir gazinin ve ailesinin hayatını çok iyi bir şekilde anlattığını “duygusal”, “karmaşık” ve “gerçekçi” kelimelerini kullanarak belirtmiştir. Obama övgülerine başrol oyuncusu Bradley Cooper’ı da dâhil etmiştir. Filmle ilgili farklı eleştiriler olduğunu fakat kendisinin filmi izlerken daha önce de gazi ailelerinden duyduğu birçok olayla ilişkilendirdiğini belirtmiştir. Filmle ilgili kafa karışıklıkları Obama’nın bu söylemiyle giderilmiş ve Amerikan halkı tarafından da kabul görmüştür.¹⁸⁶

3.2. İslamofobi ve Oryantalizm İçeren Film Örnekleri

Sovyetler Birliği’nin dağılmasıyla Hollywood’da komünizm karşıtı filmlerin yanında “düşman” olarak Müslümanlar ve Orta Doğulular yer almıştır.¹⁸⁷ Özellikle 11 Eylül sonrası dönemi ele alan filmler incelendiğinde Doğu kültürünün ötekileştirildiği görülmektedir.¹⁸⁸ Hollywood filmlerinde Orta Doğu halkı saldırgan, terörist, cahil ve anlayışsız insanlar olarak işlenmiştir. Şehirler ise pis ve insani şartlarda yaşanmayan karışık ve tehlikeli yerler olarak gösterilmiştir. Ezan, cami, Kur’an gibi İslami unsurlar terör tehlikesi içeren unsurlarla birlikte yansıtılarak bütün Müslümanların dünya için tehlikeli terörist oldukları imajı oluşturulmaya çalışılmıştır. İslamofobi unsurları Hollywood filmlerine uzun yıllardır ABD ve İran arasındaki çatışmada ve 11 Eylül saldırıları sonrası Irak Savaşı için ABD’ye meşru sebepler sağlayacak şekilde yerleştirilmiştir.

¹⁸⁵ Chris Kyle, Scott McEwen ve Jim DeFelice, *American Sniper: The Autobiography of The Most Lethal Sniper In U.S. Military History*, (New York: HarperCollins Publishers, 2012), 1.

¹⁸⁶ “Michelle Obama Joins Bradley Cooper to Praise American Sniper”, Washington Post, Erişim tarihi 21 Kasım 2020, https://www.washingtonpost.com/lifestyle/style/michelle-obama-joins-bradley-cooper-to-praise-american-sniper/2015/01/30/1d957f42-a8a2-11e4-a2b2-776095f393b2_story.html.

¹⁸⁷ Fadime Yılmaz, a.g.e., 148.

¹⁸⁸ Fadime Yılmaz, a.g.e., 139.

3.2.1. Zero Dark Thirty Filminde 11 Eylül Sonrası Çalışmalar

Usame Bin Ladin'in Pakistan'da Amerikan SEAL takımı tarafından 6 Mayıs 2011'de yakalanıp öldürülmesini konu alan *Zero Dark Thirty* (00:30)¹⁸⁹ filminde de olayların ilk ağızdan aktarıldığı belirtilmektedir. Kathryn Bigelow'un yönetmenliğini üstlendiği filmin senaryosu Mark Boal tarafından yazılmış, başrollerini ise Jessica Chastain, Jason Clarke paylaşmaktadır. Film 2001'den 2011'e kadar uzanan kronolojik bir sıra ile ilerlemektedir. Karanlık ekranda 11 Eylül 2001 günü ABD'de kaçırılan uçaklardaki insanların telefon konuşmaları ve güvenlik görevlilerinin telsiz konuşmalarıyla başlamaktadır. Karanlık ekran görüntüsü ve karmaşık sesler seyircide endişe, korku ve güvensizlik duygularının oluşturulmak istendiğini yansıtmaktadır. Devamında "2 yıl sonra" yazısı ve işkence sahnesi takip etmektedir. İşkence görenin Müslüman bir terörist olduğu kılığında ve ona işkence edenin "Ammar" diye hitap etmesinden, işkence edenin ise CIA ajanı olduğu ekranda yazan "Gizli Bölge Kara Yerleşkesi" yazısından ve etrafındaki kar maskesi takmış takım elbiseli görevlilerden anlaşılmaktadır.¹⁹⁰

Önemli sahne aralarında İslami unsurların rahatsız edici olarak gösterilmesi sabah ezan sesiyle uyanan ajan Maya'nın hal ve tavırları ile örneklendirilmiştir. Teröriste yapılan işkence sahneleri seyircide etki bırakacak şekilde ayrıntılı olarak çekilmiştir. Pakistan sokakları pis, gürültülü, karışık ve güvensiz, Pakistan halkı da örtülü ve gürültülü kadınlar, pis görümlü ve gürültülü erkekler olarak gösterilmiştir. Pakistan sokaklarının bu karmaşasından geçen kahramanlar ABD Elçiliğine girdiklerinde kendilerini sessiz, sakin, huzurlu ve güvenli bir yerde bulmaktadırlar.¹⁹¹

Ezan sesi gibi İslami unsurlar ve onların arkasından gelecek bir tehlike olduğu duygusu film esnasında seyirciye tecrübe ile öğretilmektedir. Pakistan'da canlı bomba hazırlanırken arkada net bir şekilde ezan sesi duyulmaktadır. Burka giymiş kadın görüntüsü altından silahlı adamlar çıkmaktadır. Sokakların karmaşası arkasında ABD elçiliğinde Noel ağacı süslenmiş ve huzurlu bir ortam bulunmaktadır. Başka bir sahnede teröristler araçtan inip sakince "Allahu Ekber" demişler ve Amerikan askerleri bu çağrının ardından bir saldırı olacağını anlayıp alarm vermişlerdir.¹⁹² Art arda

¹⁸⁹ Kathryn Bigelow, *Zero Dark Thirty*, (California: Columbia Pictures, 2012).

¹⁹⁰ Bigelow, *Zero Dark Thirty*.

¹⁹¹ Bigelow, *a.g.e.*

¹⁹² Bigelow, *a.g.e.*

gösterilen bu sahnelerde İslami öğeler tehlike sembolleri olarak aktarılmıştır. ABD'nin dünya tarafından tepkilerle karşılanan Orta Doğu ve Doğu Asya'daki sert güç temelli politikaları¹⁹³ haklı bir sebep için uygulandığı kamuoyunda kabul görülmesi için sunulmuştur.

3.2.2. The Hurt Locker Filminde Irak Savaşı'nda İslamofobi

Kathryn Bigelow'un yönetmenliğini yaptığı ve Mark Boal'ın senaryosunu yazdığı *The Hurt Locker* (Ölümcül Tuzak) filmi 2008 yılında gösterime girmiştir. Başrollerinde Jeremy Renner (Kıdemli Çavuş William James), Antonie Mackie (Çavuş JT Sanborn), Brian Geraghty (Uzman Owen Eldridge) oynamaktadır.¹⁹⁴

The Hurt Locker filminde de *Zero Dark Thirty* filmindekine benzer sembollerin seyircide benzer duygular oluşturacak şekilde işlendiği görülmektedir. Karanlık ekran ile beraber başlayan karışık Arapça konuşmalar, ezan sesi ve bu seslerle iç içe geçmiş mühimmat taşıyan asker sesleri daha sonra karıncalı, karmaşık görüntülerle seyirciye sunulmuştur. Seyircide oluşturulmak istenen gerginlik ve tehlikede olma duygusu ilk sahnelerden başlamaktadır.¹⁹⁵ Irak Savaşı sırasında bir bomba imha ekibinin başından geçen olaylar aktarılmaktadır. Filmde işlenen bomba kurma, imha etme ve tehlikeli görünümlü Iraklıların Amerikan askerlerine yaklaştıkları sahnelerde arkada ezan sesi, Kur'an okuma sesleri, ya da tehditkâr bir ses tonuyla Arapça konuşmalar duyulmaktadır.¹⁹⁶ Seyircide İslami sembollerin bu seslerle birlikte terörist unsurlara ait olduğu ve bu seslerden sonra gelen bir bomba patlamasıyla dünya için tehdit arz ettikleri algısı oluşturulmak istenmiştir.

Iraklı çocuklar iyi davranan ve Irak polisiyle işbirliği yapan Amerikan askerlerine dikkat çekilmiştir. Irak halkı gürültülü, saldırgan, pis ve terör destekçisi olarak gösterilmiştir. Irak'ta Amerikan askerlerinin zor şartlar altında yaşadığı yansıtılmış, teröristler ve terör faaliyetleri İslami öğelerle birlikte ele alınmış

¹⁹³ Nye, Jr, *Yumuşak Güç Dünya Siyasetinde Başarının Araçları*, 54-55.

¹⁹⁴ Kathryn Bigelow, *The Hurt Locker*, (California: Summit Entertainment, 2008).

¹⁹⁵ Bigelow, *The Hurt Locker*.

¹⁹⁶ Bigelow, a.g.e.

Müslümanların hepsi terörist olarak gösterilmiş ve Amerika'nın demokrasi adına Müslümanlarla savaştığı seyirciye lanse edilmiştir.¹⁹⁷

The Hurt Locker 2010 yılında düzenlenen 82. Akademi Ödüllerinde en iyi yönetmen, en iyi özgün senaryo, en iyi film, en iyi film kurgusu, en iyi ses kurgusu ve en iyi ses miksajı dallarında Oscar ödülü kazanmıştır.¹⁹⁸ Kathryn Bigelow ise Oscar ödülü kazanan ilk kadın yönetmen unvanını elde etmiştir.¹⁹⁹

3.2.3. Argo Filmi ve ABD – İran Düşmanlığı

2012 yılında yapılan *Argo* (Operasyon: Argo) filminde de ABD'nin Orta Doğu politikalarının ve İslamiyet algısının Hollywood filmlerinde yansıtılmasının en açık göstergelerindendir. 1979 yılında İran İslam Devrimi olmuştur. Devrimden sonra Ayetullah Humeyni İran'ı yönetmek için gelmiş ve halk ABD'ye kaçan Şah Rıza Pehlevi'yi asmak için isyan başlatmıştır. Argo, ABD büyükelçiliği önündeki gösteriler arasında mahzur kalan altı diplomatı kurtarmak için düzenlenen bir operasyonu anlatmaktadır.²⁰⁰ İran halkı saldırgan, işkenceci, psikolojik ve fiziki şiddet yanlısı olarak gösterilmiştir. Filmde Müslümanlıkla özdeşleşen, İslami unsurlar olan insanların kıyafetleri ortamların dekorundaki semboller, resimler, tablolar, konuşmalar, içinde şiddeti ve terörü barındırmaktadır. Soğuk Savaş sonrası ABD'nin kendisine aradığı yeni düşman olarak nitelendirilen İslam dünyasını sadece şiddet, terör ve eğitilmez, anlayışsız insanlarla özdeşleştirilmiş bir şekilde seyirciye aktarmışlardır.²⁰¹

Belgesel tarzında kamera açılarıyla yapılan çekimler kurgudaki inandırıcılığı arttırarak seyirciyi kahramanlar için endişe etmeye yönlendirmektedir. Amerikan Bayrağını yakan İranlıları netleştirerek İran ve ABD hükümetleri arasındaki anlaşmazlıkların halkların arasında da oluşturulması amaçlanmıştır.²⁰² ABD elçiliğinde vize almak veya başka işlemler yapmak için bekleyen İranlıların hal hareketleri, kılık

¹⁹⁷ Bigelow, a.g.e.

¹⁹⁸ "Experience Over Eight Decades of The Oscars From 1927 to 2020", Oscars, Erişim tarihi 25 Kasım 2020, <https://www.oscars.org/oscars/ceremonies/2010/H?qt-honorees=1#block-quicktabs-honorees>.

¹⁹⁹ "The Hurt Locker'ın Oscar Zaferi" BBC News Türkçe, Son güncelleme tarihi 8 Mart 2010, https://www.bbc.com/turkce/haberler/2010/03/100308_oscar2010.

²⁰⁰ Ben Affleck, *Argo*, (California: Warner Bros. Pictures, 2012).

²⁰¹ Pınar, "a.g.e.", 265.

²⁰² Affleck, a.g.e.

kiyafetleri ise oldukça batılı tarzdadır ve göstericilerle farklı bir şekilde tasarlanmıştır.²⁰³

Argo filminin 2012 ABD Başkanlık seçimlerinden bir ay önce ve Bingazi’de Amerikan diplomatların öldürülmesinden bir ay sonra gösterime girmesini konu alan habere göre bu bir tesadüf değildir.²⁰⁴ Yaşanmış gerçek bir olaydan esinlenerek çekilmiş olan filmde kurgu yapılırken genel olarak abartılı, korku ve endişe duygularına odaklı bu duyguların sebebinin Müslümanlar olduğu anlatılmaya çalışılan bir politika izlenmiştir.²⁰⁵ Olayları yaşayan büyükelçi ve eşiyle yapılan bir röportajda asla dışarı çıkmadıklarının sadece evin içinde kapalı alanda durduklarının doğru olmadığını söylemiş, büyük bahçeli evlerde oturduklarını ve bahçelerinde rahatlıkla dolaştıklarını belirtmişlerdir.²⁰⁶

2013 yılında gerçekleşen 85. Akademi Ödülleri’nde Argo filmi en iyi film, en iyi uyarlama senaryo, en iyi film kurgusu Oscarlarını kazanmıştır. Aynı törende bir sonraki bölümde bahsedilecek olan Lincoln filmi en iyi yapım tasarımı ve filmdeki performansı ile Daniel Day Lewis en iyi erkek oyuncu Oscarlarını, Zero Dark Thirty filmi ise en iyi ses kurgusu Oscar ödülünü kazanmıştır.²⁰⁷

Argo filminin ödül sunumunu Beyaz Saray’dan bağlanan First Lady Michelle Obama yapmıştır. Ben Affleck konuşmasında “Şu anda korkunç şartlar altında yaşayan İran’daki dostlarımıza teşekkür etmek istiyorum.” açıklamasını yapmıştır. İran Kültür Bakanı Muhammed Hüseyini ise Argo filmi hakkında yaptığı bir yorumda ABD’nin tarihi çarpıtıldığını Hollywood aracılığıyla İran’a karşı yumuşak güç uyguladığını belirtmiştir.²⁰⁸ 2012 yılında gösterime giren ve ödüllendirilen bu politik filmlerin verdiği mesajlar dönemin ABD hükümetinin ve Obama başkanlığının dış politikalarıyla aynı doğrultudadır. Uluslararası basında Argo filminin bölgede büyük resme bakmadığını ve klasik “beyaz Amerikalılar tehlikede” düşüncesiyle olayları

²⁰³ Affleck, *a.g.e.*

²⁰⁴ Jeff Jarvis, “The Argo Election”, Business Insider, Son güncelleme tarihi 14 Ekim 2012, <https://www.businessinsider.com/the-argo-election-2012-11>.

²⁰⁵ Affleck, *a.g.e.*

²⁰⁶ Vincent Dowd, “The True Story Behind Ben Affleck’s Globe Winning Film”, BBC, Son güncelleme tarihi 14 Ocak 2013. <https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-21003432>.

²⁰⁷ “Experience Over Eight Decades of The Oscars From 1927 to 2020”, Oscars, Erişim tarihi 25 Kasım 2020, <https://www.oscars.org/oscars/ceremonies/2013>.

²⁰⁸ “Argo’ya Oscar İran’ı Kızdırdı”, Hürriyet, Erişim tarihi 25 Kasım 2020, <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/argo-ya-oscar-iran-i-kizdirdi-22685980>.

aktardığını belirten eleştiriler olmuştur. CIA'nin İran hükümetine otuz yıldan fazla bir süredir karışık yozlaştırdığı için baskıcı bir rejime yönlendirdiği halde filmde İranlılar sebepsizce sınırlı ve şeytani gösterilmiştir. Çok sayıda başka filmde aynı yöntemlerle İranlılar insan dışı başka varlıklarmış gibi ve karanlık yüzlü tehlikeli bir şekilde gösterilmektedir. Bu çoğu zaman Amerikan seyircisine korku aşılama için işe yarayan bir yöntemdir.²⁰⁹

3.3. ABD Yönetim Sistemi ve Başkanlık Öven Filmler

ABD yönetimleri Hollywood filmleri ile Amerika'nın milli güvenlik politikalarının sınırları içinde kendi halkı üzerinde de milli kimlik oluşturmaya ve bu kimliği güçlü tutmaya çalışmaktadırlar. Filmlerde başkanın, güvenlik kuvvetlerine ya da istihbarat merkezlerine bağlı çalışanların bireysel kahramanlıkları ön plana çıkarılmaktadır. Kurumların aldığı yanlış kararlar olsa bile bunlar telafisi olan hatalar olarak gösterilmektedir. ABD Başkanının kararları ise herkes tarafından mantıklı bulunup uygulanmaktadır. Filmlerde Başkanın ve bireysel cesareti öne çıkan kahramanların her zaman Amerika'nın temel değerleri olarak özgürlük, insan hakları ve adalet gibi unsurları gözettiklerine vurgu yapılmaktadır.²¹⁰

3.3.1. Lincoln Filminde Demokrasi ve Başkanlık

ABD'nin 16. Başkanı Abraham Lincoln köleliği anayasadan kaldırmak istediği için Amerika'nın güneyindeki 11 eyalet ülkeden ayrılmak istemiş ve bir konfederasyon kurmuşlar ve Amerika'da bir iç savaş çıkmıştır. 2012'de çekilmiş olan *Lincoln* isimli filmde Abraham Lincoln'ün 1865'te devam etmekte olan Amerikan İç Savaş'ı sırasında verdiği mücadeleler aktarılmaktadır. Köleliği kaldırmak ve insan hakları konusunda anayasada iyileştirmeler yapmak isteyen Lincoln'ün, kendi delegeleriyle de bir çatışma halinde olduğu konu edilmektedir. İç Savaş sonunda Birleşik Devletler'in

²⁰⁹ Kevin B. Lee, "Argo, F-k Yourself", Slate, Son güncelleme tarihi 25 Şubat 2013, <https://slate.com/culture/2013/02/argo-fuck-yourself-ben-afflecks-iran-hostage-movie-is-the-worst.html>.

²¹⁰ Kurtoğlu, a.g.e., 24.

ve Lincoln'ın zaferiyle sonuçlanmış, kölelik kaldırılmış, konfederasyon yıkılmış ve ülke bütünlüğü korunmuştur.²¹¹

Savaşın dördüncü yılında Lincoln tekrar başkan olarak seçilmiştir ve demokrasinin temellerinin güçlendirildiği bu dönemde meclisten kendine destek arayan Lincoln savaş bitmeden önce köleliği kaldırmak istemiştir. İnsanların yaratılışlarından itibaren birbirlerine eşit olduğunu ve kanun önünde de eşit olmaları gerektiğini, hiç kimsenin özgürlüğünün başka birinin himayesinde olmayacağı savunulmuştur.²¹² Filmde işlenen eşitlik, özgürlük, insan hakları gibi birçok temel insani konu en başta Amerika'da kabul gördüğü ve yaygınlaşmasında ABD'nin çok büyük bir önemi olduğu seyirciye aktarılmaya çalışılmıştır.²¹³ ABD'nin Orta Doğu politikasındaki söylemleriyle paralel olarak demokrasi başta olmak üzere ABD'nin Orta Doğu'ya getirmeyi vadettiği kavramların geldiği kaynakları, bunun için verilen mücadeleleri seyirciye açıklamış ve bu amaçla uyguladığı eylemleri, operasyonları uluslararası kamuoyu gözünde meşru ve haklı bir temele dayandırmayı amaçlamıştır.²¹⁴

3.3.2. Olympus Has Fallen Filminde ABD Ulusal Güvenliği

Beyaz Saray'a karşı gerçekleşen bir terörist saldırıyı konu alan ABD başkanı ve ailesinin kaçırılması sonucu kahraman bir gizli servis ajanının mücadelesini anlatan *Olympus Has Fallen* (Kod Adı: Olympus) isimli filmde Amerikan vatanseverlik duygusu, düşmanlara karşı hazırlıklı olma refleksi seyirciyi her an tehlikede hissetmeleri gerektiğine ikna ederek işlenmiştir.²¹⁵ Gerrard Butler, Aaron Eckhart, Morgan Freeman'ın başrollerini paylaştığı filmde Başkan Benjamin Asher (Aaron Eckhart) ve Gizli Servis ajanı Mike Banning (Gerrard Butler) arasında geçen diyaloglara odaklanmıştır. Başkan, düzenli olarak spor yapan, çalışkan, eşini ve çocuğunu seven, ailesine bağlı, kibar, çalışanlarına iyi davranan "örnek bir insan" olarak resmedilmiştir. Film, coşkulu bir müzik ve güneş ışıkları eşliğinde dalgalanan Amerikan bayrağı görüntüsü ve ardından seyircinin ilk olarak ortamın dekorundan,

²¹¹ Steven Spielberg, *Lincoln*, (California: 20th Century Fox, 2012).

²¹² Spielberg, *a.g.e.*

²¹³ Pınar, *a.g.e.*,264.

²¹⁴ Medin, *a.g.e.*,840.

²¹⁵ Antonie Fuqua, *Olympus Has Fallen*, (California: Film District, 2013).

hafif yağan kar sahnelerinden, arkada çalan melodilerden bütün karakterlerin ve mutluluğundan anladığı üzere Hristiyanlık dininin kutsal bir bayramı olan Noel döneminde başlamaktadır.²¹⁶

Kuzey Kore'nin Güney Kore'yi nükleer silahlar ve füze testleriyle tehdit etmesi üzerine ABD'den yardım talep eden Güney Kore Başkanı ve ABD Başkanı'nın toplantısı sırasında Kuzey Kore'nin Beyaz Saray'a ve çevresine saldırdığı gösterilmektedir. Saldırı olduğu anlaşıldığı andan itibaren alarm durumuna geçen güvenlik sorumluları Başkanı gizli sığınak alanına götürmüşler, Beyaz Saray boşaltılmış ve tam korumaya geçilmiştir. Beyaz Saray'ın çok kısa bir sürede her türlü saldırıya karşı hazırlıklı olduğu yansıtılmıştır.²¹⁷ Üst düzeyde korunan ve ayrıntılı düşünülmüş bir acil durum planı olan Beyaz Saray'a zarar verilmesinin ancak içerideki bir hainden kaynaklanabileceği gösterilmiştir. Saldırıları sonucunda zarar gören bayrak figürlerine, yıkılan ve zarar gören yapılara odaklanılmış seyircide bunun için üzgünlük, endişe ve öfke duyguları oluşturulmak istenmiştir. Ayrıca ABD'ye yönelik olan saldırının diğer ülkelerde de yansımalarına yer verilmiş, Orta Doğu'da bu saldırının sevinçle karşılandığı ve Orta Doğuların da Kuzey Korelilerden farklı olmadığı onların da Amerika'ya karşı düşman toplumlar olduğu seyirciye aktarılmıştır.²¹⁸

ABD'nin ideolojik olarak en büyük düşmanlarından biri olan Kuzey Kore'nin Güney Kore'yi tehdit etmesinin yanı sıra aslında tüm dünya için tehlikeli olduğu lanse edilmiştir. Yaşanan saldırı sonucunda yönetimin ve düzenin korunduğu, hükümetin çalışmaya devam ettiğine, bunun başarılması zor bir protokoller bütünü olduğuna yer verilmiş. ABD halkının ne kadar güçlü olduğu ve hep güçlü kalacağı, yaşam tarzları, inançları ideolojileri hedef alınsa bile özgürlük ve güçlü kalmak için savaşaacağına söylemlerde yer verilmiştir.²¹⁹ Olympus Has Fallen filminde Kuzey Kore dünyayı tehdit eden ve savaşa sürükleyen bir ülke olarak gösterilmiştir. Günümüzde de Kuzey Kore lideri faşist bir diktatör olarak ekranlarda yer almaktadır. ABD'nin 45. Başkanı olan Donald Trump da birçok söyleminde Kuzey Kore'nin dünyayı karmaşaya ve

²¹⁶ Fuqua, *a.g.e.*

²¹⁷ Fuqua, *a.g.e.*

²¹⁸ Fuqua, *a.g.e.*

²¹⁹ Pınar, *a.g.e.*, 266.

savaşa sürüklediğini dile getirmiş. Bölgeye özgürlük getirmek istediğine dair ifadeler kullanmıştır.²²⁰

3.3.3. London Has Fallen Filminde Başkanın Güvenliği

Olympus Has Fallen film serisinin devam filmi olan *London Has Fallen* (Kod Adı: Londra) 2016'da gösterime girmiştir. Başrol oyuncu kadrosunun aynı olduğu filmin yönetmenliğini Babak Najafi üstlenmiştir. İngiltere başbakanının vefat etmesiyle Londra'da birçok ülkenin başkanlarının ve cumhurbaşkanlarının katılmış olduğu cenaze töreninde gerçekleşen bir terör saldırısı sırasında yaşananlar aktarılmıştır.²²¹ Filmin başında silah ticareti yapan Pakistanlı bir ailenin Pentagon'un emriyle düzenlenen füze saldırısıyla etkisiz hale getirildiği gösterilmektedir. İngiltere başbakanının cenaze töreni planlanırken "Rusya başbakanı dışında tüm dünya liderlerinin cenazeye katılacakları teyit ettirilmelidir, birbirlerini hiç sevmezlerdi" ifadesi kullanılmıştır. Tören sırasında İngiliz polis teşkilatına sızan teröristler saldırıyı başlatmışlardır. Seyirci teröristlerin Orta Doğulu ya da Müslüman olduğunu esmer ve sakallı olmalarından veya genel fiziksel özellikleri sonucu anlamaktadır.²²²

Olympus Has Fallen filminde Başkan sözcüsü görevinde olan Allan Trumbull (Morgan Freeman) gösterdiği başarılı operasyon yönetimi sonucunda *London Has Fallen* Filminde seyirci karşısına terfi almış ve Başkan Yardımcısı olarak çıkmaktadır. Bütün devlet başkanlarının güvenliğinden kendi güvenlik ekipleri sorumludur. Saldırı sonucunda ise sadece ABD başkanı sağ olarak kurtarılır.²²³ Filmde işlenen güvenlik konusunun ABD merkezli olması ve diğer devlet başkanlarının güvenlik ekiplerinde aksaklıklar olması sonucu öldürülmeleri ve sadece ABD başkanının sağ kurtulması ABD'nin yüksek miktarlardaki güvenlik harcamalarının ve protokollerinin bir abartı değil gereklilik olduğu haklı temellere dayandırılıp seyirciye sunulmuştur. ABD'nin sadece yurt içinde değil yurt dışında da en üst düzeyde korunduğunu, Başkan'a verilecek bir zararın ülkeye verilmiş bir zarar olarak algılanması gerektiğini ve bunu hiçbir terör örgütünün başaramayacağı mesajları verilmiştir.

²²⁰ Medin, a.g.e., 841.

²²¹ Babak Najafi, *London Has Fallen*, (California: Millennium Films, 2016).

²²² Najafi, a.g.e.

²²³ Najafi, a.g.e.

Bu mesajlar verilirken kullanılmış olan bazı semboller vardır. Bunlardan bazıları, güvenlik görevlilerinin her şeyden çok devletini düşündüğü, hamile eşini geride bırakıp başkanı korumak için canını feda edebilecek olan gizli servis ajanı figürü, ne olursa olsun tehlikenin sadece içeriye sızan polisler olması, saldıranların aslında Amerika'nın etkisiz hale getirdiğini zannettiği bir terör örgütü olmasıdır.²²⁴

Olympus Has Fallen bütçesinin iki katından fazla bir gelir elde etmiştir. İlk devam filmi olan London Has Fallen üç yıl sonra gösterime girmiş ve 60 milyon dolarlık bütçesine rağmen 205 milyon dolarlık bir gelir elde etmiştir. Serinin üçüncü filmi olan Angel Has Fallen filmi ise 2019 yılında gösterime girmiş ve 40 milyon dolarlık bütçesi ile 146 milyon dolarlık bir gelir elde etmiştir.²²⁵

3.3.4. The Sum of All Fears Filminde ABD Yönetimi

Tom Clancy'nin aynı isimli romanından uyarlanmış olan *The. Sum of All Fears* (En Büyük Korku) filmi 2002'de gösterime girmiştir. Yönetmenliğini Phill Alden Robinson'ın yaptığı filmin başrollerini Ben Affleck (Jack Ryan) ve Morgan Freeman (William Cabot) paylaşmaktadır. Filmde nükleer silahlara sahip teröristlere karşı ABD yönetiminin aldığı kararlar ve önlemler anlatılmaktadır.²²⁶

Filmin başında 1973'te Mısır ve Suriye'nin İsrail'e saldırdığı ve nükleer bomba taşıyan bir İsrail uçağının Suriye'de düşürüldüğü bilgisi verilmektedir. Nükleer bombayı ele geçiren Avusturyalı bir iş adamının ABD ve Rusya arasında savaş çıkarmak istediği gösterilmektedir. Nazi görüşü destekçisi olduğu belli olan Dressler isimli iş adamının saatinin arkasındaki gamalı haç figürüne dikkat çekilmiştir. Dressler, bir konuşmasında ABD ve Rusya'nın Avrupa'ya yıllarca müdahale ettiğini Avrupa'nın gün geçtikçe kendi geleceğini tayin etme şansını yitirdiğinden bahsetmektedir. Ancak Nazi düşüncesine sahip olan Avrupalıların ABD'nin müdahalelerinden rahatsız olacağı seyirciye lanse edilmiştir.²²⁷

²²⁴ Najafi, *a.g.e.*

²²⁵ Cooper Hood, "Why Olympus Has Fallen Became a Franchise (& Not White House Down)", Screen Rant, Son güncelleme tarihi 8 Kasım 2020, <https://screenrant.com/olympus-fallen-franchise-not-white-house-down/>.

²²⁶ Phill Alden Robinson, *The Sum of All Fears*, (California: Paramount Pictures, 2002).

²²⁷ Robinson, *The Sum of All Fears*.

Rusya ve Çeçenistan arasında geçen savaşta ABD, Rusya'ya karşı Çeçenistan halkının masum olduğunu savunmaktadır ve Rusya'nın Çeçenistan'da nükleer silah kullanmasının bütün bölgede etkisi olacağını belirtmektedir Rus hükümetinin ise bütün Çeçenlerin terörist olduğuna dair söylemleri bulunmaktadır.²²⁸ Bu söylemler Rusya hükümetinin insan haklarına önem vermeyen bir yönetim olduğunu ABD hükümetinin ise insan hayatına değer veren, hoşgörülü bir yönetim olduğunu yansıtmaktadır.²²⁹ ABD Başkanı yardımcılarının fikirlerini soran mantıklı kararlar almaya çalışan saygın bir lider olarak gösterilmiştir. Rusya eski Başkanı ise "kararlarımı sorgulamayın", "daha güçlü ve başarılı olarak anılmalıyım" söylemleriyle kibirli ve totaliter bir kişilik olarak, yerine gelen Rusya yeni Başkanı ise korkak ve cesaretsiz bir lider olarak yansıtılmıştır.²³⁰

Filmde ideolojiler ile ilgili olarak birçok konuşma geçmektedir. ABD'ye ve Rusya'ya zarar vermek isteyen kötü karakter olan Dressler'in kapitalizme karşı söylemleri ve faşizmin çökmekte olduğuna üzülmeleri ve faşizmin kitlesel haberleşme, televizyon, internet gibi faktörler sebebiyle zayıfladığını söylemektedir. Bu söylemler, Amerikan hükümetinin savunduğu değerlere karşı olanların ancak dünyaya zarar vermek isteyenler olabileceği görüşü seyirciye lanse edilmiştir. Amerikan hükümetinin son ana kadar Rusya ile savaşmak istemediği fakat Rus yetkililerin askeri saldırı yapmak için çok istekli olduklarına dikkat çekilmiştir. Böylece Amerika'nın savaş karşıtı bir dış politika izlediği fakat uluslararası ilişkilerde diğer aktörlerin ABD'yi savaşıma zorladığı aktarılmıştır.²³¹

ABD Başkanının konuşma yapacağı bir Amerikan futbolu maçı sırasında stat yakınlarına nükleer bombanın kurulduğu gösterilmektedir. Bomba ihbarını alan yetkililerin sadece acil bir şekilde Başkanı kurtarmakla ilgilenmeleri bunun yanında Başkanın ise geride kalan insanları birkaç defa sorması Başkanın her zaman kendinden önce halkını önemseydiğini seyirciye göstermektedir. Patlamadan hafif yarayla kurtulan Başkanın olaya müdahale etmesi fakat silahlı saldırıdan önce Rus Başkanıyla irtibata

²²⁸ Robinson, *a.g.e.*

²²⁹ Pınar, *a.g.e.*, 267.

²³⁰ Robinson, *a.g.e.*

²³¹ Robinson, *a.g.e.*

geçmesi Amerikan hükümetinin her zaman önce diplomatik yolları gözettiğini en son askeri müdahaleyi düşündüklerini seyirciye aktarmaktadır.²³²

Nükleer bomba saldırısının Rusya tarafından yapılmadığı ve savaşın eşiğine gelmiş Rusya'nın geri çekilmesiyle Amerikan askeri güçleri de geri çekilmekte ve filmin sonunda Rusya Başkanı ve ABD Başkanının tokalaştığı görüntüler gösterilmektedir.²³³ Bu sahnelerde ideolojik farklılıklar sebebiyle yıllarca Rusya ile savaşan ABD'nin esas düşmanlarının faşistler olduğu gösterilmektedir. Amerikan hükümetinin Rusya'yı artık aktif düşman olarak görmediği lanse edilmiştir.

3.4. Filmlerde Amerikan Popüler Kültür Empozesi ve Felaket Senaryoları

Hollywood filmlerinde Amerika'nın ulusal değerleri ve kutsal saydığı değerler, dünyanın kabul ettiği ya da kabul etmesi gereken küresel değerler olarak aktarılmaktadır. Kapitalist ekonomik sistem bir fırsatlar sistemi olarak gösterilmekte, Amerikan hayat tarzı ulaşılması gereken ideal hayat olarak işlenmektedir. Amerikalıların yemek, müzik, moda zevkleri ABD merkezli uluslararası markalarla birlikte ele alınıp özendirici unsurlarla seyirciye sunulmaktadır. Hollywood filmlerinde küresel çapta gerçekleşen felaketlerde çözümün hep Amerika'dan çıktığına dikkat çekilmektedir. Farklı filmlerde de sistematik olarak belli olaylarda belli sembollerin işlenmesi, Amerikan popüler kültürünün dünyada merak edilip izlenmesi için Hollywood filmlerinin bir araç olarak kullanıldığını göstermektedir.

3.4.1. The Wolf of Wall Street Filminde Amerikan Popüler Kültürü

2013'te gösterime giren başrollerini Leonardo Di Caprio ve Matthew McConaughey'in paylaştığı *The Wolf of Wall Street* (Para Avcısı) filmi dünyada finans ve borsanın merkezi sayılan New York şehrinin Wall Street bölgesinde geçmektedir. Tek amaçları para kazanmak ve zengin olmak olan ve bu amaç uğruna insani ve ahlaki değerleri yok sayacak olsa dahi her şeyi yapmayı göze alan finans dünyası mensupları

²³² Robinson, *a.g.e.*

²³³ Robinson, *a.g.e.*

genç bir yatırımcının yaşadıkları üzerinden anlatmaktadır.²³⁴ Paraya sahip olmak onu harcarken derin bir mantık gözetmeksizin “eğer kişinin parası varsa sadece kendi istediği şekilde harcayabilir” düşüncesiyle hareket eden insanları yansıtan filmde kullanılan zenginlik belirtileri olan semboller gösterilmiştir. Bu semboller Amerikan halkının bir bölümünün neye sahip olmak istediklerini göstermektedir. Seyirciye insanların yeterince paraları olduğunda onu nasıl harcaması gerektiği Amerikan kültürünün parçalarıyla iç içe geçmiş şekilde gösterilmektedir.²³⁵ Pahalı, klasik arabalar, helikopterler ve çeşitli ulaşım araçları, büyük evler, hizmetçiler gibi unsurlar bunlardan bazılarıdır.

Filmde zengin insanların düzenledikleri eğlenceler, bunun için harcanan emek, zaman ve paralar hatta konuklar bile her şeyin para ile satın alınabileceğini göstermektedir. Eğlenmek ve kutlamak eylemleri her olması istenen şey gerçekleştiğinde yapılması gereken bir zorunluluk olarak gösterilmiştir. Amerikalıların çok bağlı oldukları kutlama kültürünü en abartılı şekliyle uluslararası seyirciye göstermek ve öğretmek amacı taşımaktadır.²³⁶

Paranın insanların her şeyin en iyisine sahip olmasını sağladığını hatta onları daha iyi bir insan yaptığı söylemleriyle istek ve yeterince cesaretle herkesin zengin olabileceği ifadeleri insanları bu hayata özendirmek ve kendi hayatlarını sorgulatmak amacı taşımaktadır. Zengin sayılacak kadar paraya sahip olan Amerikan toplumunun hayata bakış açıları yaşam şartları bu hayatı yaşamak için nasıl çabaladıklarını ve elde ettikleri bu hayatın tarzının tüm çekiciliğiyle seyirciye yansıtılmaktadır.²³⁷

3.4.2. The Pursuit of Happiness Filminde Fırsatlar Ülkesi Amerika

The Pursuit of Happiness (Umudunu Kaybetme) isimli filmde fakirlik yüzünden eşi tarafından terkedilen ve küçük yaştaki oğluyla yalnız kalan bir babanın hayata tutunma mücadelesi anlatılmaktadır.²³⁸ Will Smith’in oğlu Jaden Smith ile baba ve oğlunu oynadıkları film Chris Gardner’ın biyografisinden uyarlanmıştır. Chris orta

²³⁴ Martin Scorsese, *The Wolf of Wall Street*, (California: Paramount Pictures, 2013).

²³⁵ Scorsese, *a.g.e.*

²³⁶ Scorsese, *a.g.e.*

²³⁷ Pınar, *a.g.e.*, 263.

²³⁸ Gabrielle Muccino, *The Pursuit of Happiness*, (California: Columbia Pictures, 2006).

gelirli biriyken yanlış iş seçiminden dolayı iflas etmiş ve evsiz kalmıştır. Hiç parası yokken bir finans şirketinde stajyer olarak işe girer hem fiziksel hem de zihinsel olarak çok çalıştığı ve tutarlı olduğu için başarıyı yakalamıştır.²³⁹

Chris'in oğluna verdiği en büyük tavsiye "Eğer bir şeyi yapmak istiyorsan kimsenin sana engel olmasına izin verme eğer sen yapabileceğini düşünüyorsan yapabilirsin." olmuştur. Bu mesajın her fırsatta dile getirildiği filmde çalışkan olmak ve her türlü işi yapabilmek, girişimci ve yeniliklere açık olmak, para kazanabilmek ve başarılı olabilmek için gerekli olan temel kanıtlar olarak seyirciye sunulmuştur.²⁴⁰

Filmde gösterilen zengin insanların sahip oldukları zevkler Amerikan popüler kültürünün özendirici bir özeti şeklinde toplanmıştır. Hafta sonu çocuğunu beysbol maçına lüks arabasıyla götüren zengin bir baba ve ona hayranlıkla eşlik eden ve onun gibi zengin olmak isteyen bir başka babanın karşılaştırılması seyircide bir taraf seçmesi gerektiği ve aitlik hissettiği tarafın hangisi olduğunu sorguladığı duyguları uyandırmaktadır. Amerika'da para kazanma fırsatlarının hiç bitmeyeceği gösterilmiştir. Serbest piyasa sisteminde herkese yer olduğunu bunun için sadece girişken ve çalışkan olunması gerektiği mesajı verilmiştir.²⁴¹

3.4.3. I'm Legend Filminde Salgın Hastalık Felaketi

I'm Legend (Ben Efsaneyim) filminde kanser tedavisi için virüsler üzerinden geliştirilen bazı yöntemlerinin yanlış sonuçlar vermesiyle insanlar gün ışığına çıkamayan saldırgan canavarlara dönüşmüşlerdir. New York şehrinin tahliye edilmesiyle tek kalan bilim adamı Robert Neville (Will Smith) hastalığın tedavisi için bir aşı bulmaya çalışmaktadır.²⁴²

Film, salgının yayılmasından üç sene sonrasında başlamaktadır. İnsanların şehri boşatmasıyla bu üç senede geri dönen vahşi yaşam ve üretim kaynağı olmadığı için avcılık yapan Robert yanında en yakın arkadaşı ve kızının hatırası olan Alman kurt köpeği ile tüm New York şehrinde gündüzleri dolaşıp konserve gıdaları son kullanma

²³⁹ Muccino, *a.g.e.*

²⁴⁰ Muccino, *a.g.e.*

²⁴¹ Muccino, *a.g.e.*

²⁴² Francis Lawrence, *I'm Legend*, (California: Warner Bros. Pictures, 2007).

tarihlerine göre saklamaktadır. Virüse karşı bağışıklık geliştirdiğini fark eden Robert kendi kan örnekleriyle tedavi bulmaya çalışmış, zorlu ve uzun çalışmalar sonucunda başarılı olmuştur.²⁴³

Filmde yer alan semboller, kıyafetler, afişler, sloganlar başkarakterin hayatta kalmak için kullandığı araç ve gereçler, genel şehir görüntüleri, seyirciye Amerikan siyasi, askeri ve popüler kültürü hakkında birtakım fikirler ve mesajlar vermektedir. Bütün dünyayı etkileyen salgın gibi bir acil durumda Amerikan silahlı kuvvetlerinin olaya müdahale etme yöntemleri, önemli olanın sadece Amerikan halkının can sağlığı olduğu ve eğer onlar hayatta kalırlarsa bütün dünyaya yardım edebilecekleri seyirciye aktarılmaktadır. Dünya'nın geri kalanının kendilerini tek başlarına kurtaramayacağı düşünülmektedir. Başkahraman Robert'ın boş New York şehrinde savaş uçağının kanadında golf oynadığı, Hollywood yapımı animasyon filmleri seyrettiği, spor yaptığı sahnelere dikkat çekilmiştir.²⁴⁴ Ayrıca evcil hayvan sahibi olması ailesine bağlılığı ve çok iyi silah kullanması, acil durum stres yönetimi gibi yetenekleri ve karakter özellikleri, hastalık tedavisini canı pahasına kendi geliştirmesi Amerikan halkının sahip olduğu özellikler olarak gösterilmektedir ve Hollywood tarafından dünyaya karşı çizilen standart Amerikalı imajını güçlendirmektedir.

Virüslerin yapılarıyla oynanabileceğinden bahsedilen söylemler ve filmdeki virüsün yayılma şekli 2020 yılında tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 virüsünü hatırlatmaktadır. Filmde verilen abartılı örneklerin benzerleri gerçek hayatta da karşımıza çıkmaktadır. Hollywood, tüm insanlığın başına gelecek bir felakette tedavinin, çözümün yine Amerika'dan çıkacağı inancını seyirciye lanse etmiştir.

3.4.4. The Martian Filminde Amerikan Uzay Çalışmaları

2015 yılında gösterime giren Andy Weir'in aynı isimli romanından uyarlanmış *The Martian* (Marslı) filminin yönetmenliğini Ridley Scott üstlenmiştir. Bilim kurgu ve dram türünde çekilen filmin başrollerinde Matt Damon (Mark Watney), Jessica

²⁴³ Lawrence, a.g.e.

²⁴⁴ Lawrence, a.g.e.

Chastain (Melissa Lewis), Kristen Wiig (Annie Montrose), Michael Pena (Rick Martinez) oynamaktadır.²⁴⁵

Film Mars'ta NASA adına araştırma yapan bir grup astronotun örnek toplarken kum fırtınasına yakalanmalarıyla başlamaktadır. Fırtınada göğsüne çarpan anten parçasının etkisiyle sürüklenip kaybolan, yaralanıp bayılan ve grup arkadaşları tarafından bulunamadığı için öldüğü düşünülen Mark Watney'in Mars gezegeninde tek başına hayatta kalma mücadelesi ve sonunda arkadaşları tarafından zorlu bir operasyon ile kurtarılması anlatılmaktadır.²⁴⁶ Mark'ın yaralı olarak uyanmasıyla NASA'nın Mars'ta kurduğu her türlü tıbbi teçhizata sahip barınakta kendisini tedavi ettiği gösterilmiştir. Ayrıca hayatta kalmak için sahip olması gereken hava, su ve gıda kaynaklarını hesapladığı ve tüm bunları yaparken kendisini kamera ile kayıt altına aldığı görülmektedir. Amerika'nın uzay çalışmalarını sivil bir şekilde yöneten NASA astronotlarının çok iyi yetişmiş zeki insanlar olduğu sahne aralarında dile getirilmiş ve bu sahnelerde de seyirciye yansıtılmıştır. Mark, Washington'daki NASA merkezi ile iletişim bağlantısının mümkün olmadığını dile getirdiği halde onu kurtaracaklarını düşünmektedir.²⁴⁷

Gıdasının eksik kalacağını hesaplayan Mark'ın barınak içinde patates yetiştirmesi, hidrojeni yakarak su elde etmesi ve yaptığı uzun matematiksel hesaplamalar filmde vurgulanan sahneleri oluşturmaktadır. Mark, astronot arkadaşlarından bahsederken “dünyanın en zeki insanları” tanımını sık sık kullanmaktadır. Ayrıca Mark'ın çektiği videolarda NASA'nın Amerikan ve askeri olmayan bir organizasyon olduğuna dikkat çektiği gösterilmektedir. Ayrıca “Mars'ı kolonileştirdim” söylemi ve Mars'ın hiçbir devletin sınırları içinde olmadığı için orada uluslararası deniz hukukunun geçerli olduğunu dile getirmesi, Amerika'nın ilerleyen teknolojiyle gelecekteki uzay planları hakkında seyirciye bilgi vermektedir.²⁴⁸ Filmin bilim kurgu türünde çekilmiş olmasının yanında gösterilen kılık kıyafetlerin, mekânların ve iletişim teknolojilerinin gerçeğe yakın olması ve kamera çekimlerinin gerçekçi açılarla yapılması seyircide NASA astronotlarına, Amerika'nın uzay çalışmalarına ve başarılarına karşı hayranlık duygularının oluşmasını sağlamaktadır.

²⁴⁵ “The Martian”, IMDb, Erişim tarihi 10 Aralık 2020, <https://www.imdb.com/title/tt3659388/>.

²⁴⁶ Ridley Scott, *The Martian*, (California: 20th Century Fox, 2015).

²⁴⁷ Scott, *The Martian*.

²⁴⁸ Scott, a.g.e.

NASA merkezinde en azından Mark'ın cesedini dünyaya getirmek için çalışmalar yapmak isteyen görevlilerin olması, çalışmaları neticesinde uydu fotoğraflarından Mark'ın hayatta olduğunu fark ettikten sonra çok fazla çalışıp onu getirmek için ekiplerin görevlendirilmesine dikkat çekilmiştir. Özellikle çalışanların problem çözme yetenekleri ve zekâları öne çıkarılmış, başarılı olan çalışanların ödüllendirildiği, grup dışında ve gizli iş yapanların cezalandırıldığı gösterilmiştir. Amerikan çalışma prensiplerinin ve disiplininin adil ve demokratik olduğuna vurgu yapılmıştır.²⁴⁹ The Martian filmi Matt Damon'un performansı ile Saving Private Ryan filminde olduğu gibi Amerikalıların geride kimseyi bırakmama kararlılığının bir sembolü olmuştur.²⁵⁰ Filmde NASA'nın şeffaf bir kurum olduğuna yapılan araştırmaların, çekilen uydu fotoğraflarının dünyayla paylaşıldığına, her çalışmadan sonra bir basın açıklaması yapıldığına dikkat çekilmiştir. NASA'nın açık çalışma disiplininin yanında Çin'in uzay araştırmalarını gizli bir şekilde yaptığı gösterilmektedir. Çin Ulusal Uzay Dairesinin NASA'ya yardım etmesiyle bir sonraki çalışmalarını ortak olarak gerçekleştirmeleri dünya çapında büyük bir gelişme olarak belgelendiği ve dergilere kapak olduğu, ABD'nin dış politikasında Çin için planlarının olduğunu seyirciye lanse etmektedir.²⁵¹

²⁴⁹ Scott, a.g.e.

²⁵⁰ Peter Travers, "The Martian", *The Rolling Stones*, Erişim tarihi 10 Aralık 2020, <https://www.rollingstone.com/movies/movie-reviews/the-martian-122671/>.

²⁵¹ Scott, a.g.e.

SONUÇ

Bu çalışma sonucunda yumuşak güç hakkında, ortaya çıkış zamanı, uygulama biçimleri, avantajları, dezavantajları, etki süresi, etki alanları ve kullanım araçları gibi pek çok bilgi edinilmiştir. Yumuşak güç uygulamalarının sadece birinci elden resmi kurumlar ve devletlerin aracılığıyla yapılmak zorunda olmadığı, devletlere bağlı alt kurumlar, STK'lar, devletlere bağlı olmayan kurumlar hatta bireyler aracılığı ile yapılabildiği görülmüştür.

Yumuşak güç kavramı öncesinde güç kavramının araştırılıp açıklığa kavuşturulması gerekmiştir. Yapılan çok sayıda bilimsel araştırmanın sonucunda elde edilen farklı bulgular ışığında güç tanımı, başkası üzerinde istenilen etkiyi oluşturabilmek ve karşındakinin senin istediğin şeyi yapmasını sağlama becerisi şeklinde yapılabilmektedir. Bu tanımı analiz ettiğimizde başkası üzerinde etki oluşturmanın ve başkalarına istediğiniz şeyi yaptırmanın çeşitli yolları vardır. Yani güç tek bir şekilde uygulanabilen ve tek bir başlık altında incelenebilecek bir kavram değildir. Güç, onu oluşturan kaynaklara ve uygulama alanlarına ve araçlarına göre şekil almıştır. Tehdit ve rüşvet temellerine dayalı ekonomik ve askeri yaptırımlar sert güç uygulamalarını oluşturmaktadır. İkna, cezbetmek ve gündem belirlemek ise yumuşak güç uygulamalarının temelini oluşturmaktadır.

Yumuşak güç, bu çalışmada üzerinde durulan temel konu olmuş ve hem askeri hem ekonomik hem de cazibe bakımından dünyanın en iyisi kabul edilen ABD'nin yumuşak güç unsurları ve uygulamaları incelenmiştir. Bu çalışmada ABD'nin yumuşak gücünü popüler kültürü ile güçlendirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın başında sorulan Washington yönetiminin ABD yumuşak gücünü artırmak amacıyla Hollywood sinemasından planlı bir şekilde yararlanıp yararlanmadığı sorusuna incelenen filmler ve kaynaklar neticesinde planlı bir şekilde yararlandığı şeklinde cevap verilmiştir.

Bu araştırma sonucunda Amerikan hükümetlerinin Hollywood filmleri aracılığı ile tüm dünyaya kendi ideolojilerini yayabildiği ve ABD'nin yararına olacak her türlü bilgiyi kolaylıkla ve hızlı bir şekilde aktarabildiği görülmüştür. ABD'nin yumuşak güç kaynaklarından en eskisi medyadır. II. Dünya Savaşı'nda kamuoyunu etkilemek ve savaşın gidişatını kendi lehine değiştirmek için propaganda amacıyla radyo yayını

yapmakla ve gazete basımlarıyla başlayan bu sistem bilgi çağında teknolojinin gelişmesi ve sektörün ilerlemesiyle bazı şekil değişiklikleri yaşamış ve eklentiler almıştır. Dünyanın en büyük yayıncı şirketlerinin merkezi konumunda olan Amerika bu şirketlerin Amerikan hükümetlerinin çıkarlarına uygun yayınlar yapmasını çeşitli yollarla sağlamaktadır. Çıkarlarını korumanın başka bir yolu da yabancı halklar üzerinde hayranlık uyandırmaktır. Amerikan hükümeti, televizyon yayınları ve sinema filmlerinde ülkesini bir cazibe merkezi olarak göstermekte, yumuşak gücünü popüler kültürüyle güçlendirip insanlarda merak duygusu uyandırarak ABD'yi takip edilmesi ve ilgi odağı olması gereken bir ülke olarak lanse etmektedir.

Bir yumuşak güç aracı olarak sinema, filmlerde kullanılan ve kullanılabilir olan görüntüler, müzikler, kılık kıyafetler, çeşitli semboller, gösterilen insan ilişkileri, yaşam tarzları, düşünce yapıları gelişmiş teknoloji ve görüntü teknikleriyle seyircide istenilen duyguların oluşmasını ve bunun kalıcı olmasını sağlayabilmektedir. Hollywood sinema sektörü dünyada en iyi olarak adlandırılmasını dev bütçeleri ve aldığı devlet desteğine ve dünya çapında büyük şirketlerle ortaklıklarına borçludur.

Hollywood yapımı birçok filmde yer alan ortak figürler, söylemler, semboller olması tesadüf değildir. Bu araştırmada Hollywood sinema sektöründe üretilen filmlerin ABD dış politikalarına uygun olacak şekilde düzenlendiği ve bu doğrultuda içeriklerine çeşitli sembollerin, söylemlerin, seslerin yerleştirildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Her sembol, arkasında Amerikan hükümetinin dünyaya vermeye çalıştığı bir mesajı veya çıkarlarına uygun bir politikasını saklamaktadır. 11 Eylül saldırıları sonrası anlatan birçok film çekilmiştir. Bu filmlerde ezan sesi ve Müslümanlığa özgü söylemler ve semboller tehlike gelmeden önce gösterilmiş bütün Müslümanların potansiyel terörist olduğu algısı oluşturulmuştur. Bunun yanında Amerika ordusunun büyüklüğü her fırsatta sahip olduğu imkânlar gösterilerek övülmüş, Amerikan askerleri, cesur, iyi niyetli ve vatansever insanlar olarak gösterilmiştir.

Filmlerde verilmek istenilen mesajların ilk yarım saat içerisinde seyirciye yoğun bir şekilde aktarıldığı yapımlar bulunmaktadır. Film müzikleri, sahneler arası geçişler, karakterlerin seçimleri Amerikan kültürü ve hayat tarzı hakkında birçok fikir vermektedir. Amerikan popüler kültürü ve değerleri, herkes tarafından takip edilmesi gereken unsurlar olarak işlenmiş, filmlerde ABD'ye karşı hayranlık uyandıracak sembollerle seyirciye aktarılmıştır. Bu değerleri kabul etmeyenler ise kötü ve

sevilmeyen karakterler olarak yansıtılmıştır. Birçok filmde herkesin yaşamak istediği ve hayran olduğu bir ülke olarak gösterilen Amerika'nın fırsatlar ülkesi olmasının yanında sadece çok çalışanların başarılı olabileceği, çalışmayanların başarılı olamayacağı bir yer olduğu mesajı da verilmiştir.

İncelenen filmlerde kapitalist ekonomik sistem, göçmenlere yönelik politikalar desteklenmiş, övülmüş ve ideal sistemler olarak, seyircilerde bu politikalar merak uyandıracak ve takip etme isteği oluşturacak şekillerde işlenmiştir. Uluslararası ilişkilerde istikrarlı bir devlet imajı oluşturmak ve çok kültürlü yapısını düzende tutmak amacıyla Amerikan halkının, güçlü ortak kimlik oluşturmak ve birlik olmak için yönlendirildiği örnekler mevcuttur. ABD başkanlık ve yönetim sistemleri övülmüş, ulaşılmak istenen en iyi sistem olarak gösterilmiş, Başkan ise ideal, örnek insan olarak lanse edilmiştir. ABD dış politikalarıyla paralel olarak Hollywood sinemasında yer alan dost ve düşman karakterlerin özellikleri, kökenleri ve savundukları fikirler de değişmektedir. Düşman olan karakterler, Müslüman, faşist ya da komünist özellikleri olan karakterler olmaktadır. Bu karakterler ABD değerlerine yaklaştıkları derecede dost olarak kabul görmektedirler.

İnsan hakları, demokrasi, özgürlük gibi söylemlerin sıkça yer bulduğu Hollywood filmleri Amerika'nın bu kavramların merkezi ve öncüsü olduğunu seyirciye aktarmaktadır. Kullanılan görsel ve işitsel kaynaklarla etki gücünü çok ileri bir dereceye taşıyan filmleri seyredenlerde film sonrası ortak bir düşünce oluşturmak amaçlanmış ve bunun için verilmek istenen mesajlar etkileyici bir dille başkarakterler ya da anlatıcı ses aracılığı ile aktarılmıştır. Amerika'nın bir cazibe merkezi olduğu görsellerin arkasından kullanılan müzikler, kıyafetler, mekânlar ve karakterlerin hayat tarzları, düşünce yapılarıyla aktarılmaktadır.

KAYNAKÇA

KİTAP:

Alfred, Matthew. *Reel Power: Hollywood Cinema and American Supremacy*. New York: Pluto Press, 2010.

Arı, Tayyar. *Uluslararası İlişkiler ve Dış politika*. İstanbul: Alfa Basım, 2006.

Aybar, Ahmet Sedat. “İyi Öldürmeler Good Kill Hollywood.” İçinde *Hollywood Sineması ve Bilinçaltı Operasyonları*, editör Ramazan Kurtoğlu, 13-15. İstanbul: Destek Yayınları, 2020.

Brown, Chris, ve Ainley, Kristen. *Uluslararası İlişkileri Anlamak*. Çeviren: Mehtap Gün Ayrıl, İstanbul: Sümer Kitapevi, 2013.

Dahl, Robert A. *On Political Equality*. London: Yale University Press, 2006.

Herman Edward S., and Noam Chomsky. *Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media*. New York: Pantheon Books, 2002.

Heywood, Andrew. *Siyaset*. Çeviren: B.B Özipek, B.Şahin vd, Ankara: Adres Yayınları, 2007.

Kadercan, Burak. “Güç.” İçinde *Uluslararası İlişkilere Giriş: Tarih, Teori, Kavram ve Konular*, editörler Şaban Kardaş ve Ali Balcı, 300-323. İstanbul: Küre Yayınları, 2014.

Karns, Margaret P., ve Karen A. Mingst. *International Organizations: The Politics And The Process of Global Governance*. USA: Lynne Rienner Publishers, 2010.

Kellner, Douglas. *Cinema Wars: Hollywood Film and Politics in the Bush – Cheney Era*. Wiley-Blackwell Publication, 2010.

Keohane, Robert O., and Joseph S Nye Jr. *Power And Interdependence*. Stoughton: Longman, Forth Edition, 2011.

Kissinger, Henry. *Diplomasi*. Çeviren: İbrahim H. Kurt, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2012.

- Kyle, Chris, Scott McEwen ve Jim DeFelice. *American Sniper: The Autobiography of The Most Lethal Sniper in U.S. Military History*. New York: HarperCollins Publishers, 2012.
- Melissen, Jan. "The New Public Diplomacy: Between Theory And Practise." In *The New Public Diplomacy: Soft Power and International Relations*, edited by Jan Melissen, 3-28. Hampshire: Palgrave Macmillan, 2005.
- Morgenthau, Hans J. *Politics Among Nations: The Struggle For Power And Peace*. New York: Alfred A. Knopf, 1948.
- Nye, Jr, Joseph S. *Amerikan Yüzyılı Bitti Mi?*. Çeviren: Burç Beşgül. İstanbul: Röle Akademik Yayıncılık, Nisan, 2016.
- Nye, Jr, Joseph S. *Bound To Lead: The Changing Nature of American Power*. New York: Basic Books, 1990.
- Nye, Jr, Joseph S. *Power in a Global Information Age: From Realism to Globalization*. London: Routhledge, 2004.
- Nye, Jr, Joseph S. *Soft Power The Means to Success in World Politics*. New York: Public Affairs, 2004.
- Nye, Jr, Joseph S. *The Paradox of American Power: Why The World's Superpower Can't Go It Alone*. New York: Oxford University Press, 2002.
- Nye, Jr, Joseph S. *The Powers to Lead*. New York: Oxford University Press, 2008.
- Nye, Jr, Joseph S. *Yumuşak Güç: Dünya Siyasetinde Başarının Araçları*. Çeviren: Rayhan İnan Aydın. Ankara: BB101 Yayınları, 2017.
- Nye, Jr, Joseph S., ve David A. Welch. *Küresel Çatışmayı ve İşbirliğini Anlamak Kurama ve Tarihe Giriş*. Çeviren: Renan Akman. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2018.
- Robb, David L. *Operation Hollywood: How The Pentagon Shapes And Censors The Movies*. New York: Prometheus Book, 2004.
- Rugh, William A. *Amerikan Encounters With Arabs: The Soft Power of U.S. Public Diplomacy In The Middle East*. Connecticut: Praeger Security International, 2006.

- Tuch, Hans N. *Communication With The World: U.S. Public Diplomacy Overseas*. New York: St. Martin's Press, 1990.
- Ural, Abdullah. *11 Eylül Sonrası ABD'nin Ortadoğu Politikası ve Türkiye'ye Yansımaları*. İstanbul: Akademik Kitaplar, 2009.
- Wendt, Alexander. *Uluslararası Siyasetin Sosyal Teorisi*. Çeviren: Helin Sarı Ertem, Suna Gülfer İhlamur Öner. İstanbul: Küre Yayınları, 2012.
- Yılmaz, Aytekin. *Küresel Dünyada Uluslararası İlişkiler*. Ankara: Kadim Yayınları, 2012.

MAKALE:

- Ataman, Muhittin, ve Özkan Gökcan. "Bush Dönemi Amerikan Dış Politikası: Bir Aşırı-Yayılmacılık Dönemi." *Akademik İncelemeler Dergisi*, Cilt:7, Sayı:2, 199-229, 2012.
- Ataöv, Türkkaya. "Milli Gücü Meydana Getiren Unsurlar." *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt:16, Sayı: 1, 181-207, Ocak, 1961.
- Atasağun, Galip. "Sembol ve Sembolizm." *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt:7, Sayı 7, 369-387, Ağustos, 1997.
- Aydemir, Emrah. "Use of Hollywood as a Soft Power Tool in Foreign Policy Strategy of the United States of America." *International Journal of Humanities and Social Science Invention*, Volume:6, Issue:11, 79-83, November, 2017.
- Barnett, Michael, and Raymond Duvall. "Power in International Politics." *International Organization*, Vol.59, No. 1, 39-75, Winter, 2005.
- Çavuş, Tuba. "Dış Politikada Yumuşak Güç Kavramı ve Türkiye'nin Yumuşak Güç Kullanımı." *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, 23-36, 2012.
- Eren, Erdem. "Medya Diplomasisi Aktörü Olarak TRT ve Balkanlardaki Örnek Faaliyetleri." *TRT Akademi*, Cilt:4, Sayı: 7, 26-41, Ocak, 2019.
- Günek, Abdülşamet. "A New Type of Soft Power: County Branding." *International Journal of Cultural And Social Studies*, Volume 4, Issue 1, 252-259, June, 2018.

- Kalın, İbrahim. "Soft Power and Public Diplomacy in Turkey." *Perceptions Journal of International Affairs*, Vol. 6, No.3, 5-23, 2011.
- Karaağaç, Yunus. "Diplomasi Olgusu Çerçevesinde Propaganda ve Kamu Diplomasisi Faaliyetlerinin Etkileşimi ve Farklılıkları." *Bilecik Şeyh Edebali Dergisi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:4, Sayı:2, 690-705, Aralık, 2019.
- Kırık, Ali Murat. "Sinemada Renk Ögesinin Kullanımı: Renk ve Anlatım İlişkisi." *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, Cilt: 2, Sayı: 6, 71-83, Kış, 2013.
- Köker, Levent. "Yeni Savaşlar Çağında Hukukun Üstünlüğü ve Uluslararası Politika." *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt:54, Sayı:4, 53-63, 2005.
- Kurtoğlu, Ramazan. "ABD Siyaset Stratejisinde Evanjelist – Kabalist Felaket Filmleriyle Psikolojik Savaş Operasyonları ve Türkiye." *Sosyoloji Konferansları*, Sayı 41, 15-40, Ağustos, 2011.
- Kurtoğlu, Ramazan. "Finansal Ekonomik Krizler ve Hollywood'un Korku Filmleriyle Toplumsal Dönüşüm Operasyonları." *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:15, Sayı:2, 131-146, Aralık, 2013.
- Medin, Burak, ve Serhan Koyuncu. "Bir Yumuşak Güç Aracı Olarak Sinema: Hollywood Örneği." *International Journal of Social Science And Educational Research*, Vol:3, No:3, 836-844, Haziran, 2017.
- Nye, Jr, Joseph S. "Limits of American Power." *Political Science Quarterly*, Volume:117, Number:4, 545-559, Winter: 2002/2003.
- Nye, Jr, Joseph S. "Soft Power." *Foreign Policy*, No. 80, 153-171, Autumn, 1990.
- Özdemir, Haluk. "Uluslararası İlişkilerde Güç: Çok Boyutlu Bir Değerlendirme." *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt:63, Sayı:3,113-144, Mart, 2008.
- Pınar, Latif. "Amerika Birleşik Devletleri'nin Yumuşak Gücü ve Hollywood." *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, Cilt:6, Sayı:1, 253-274, 2017.
- Sandıklı, Atilla ve Bilgehan Emeklier. "21. Yüzyılda Yeni Güvenlik Anlayışları ve Yaklaşımları." *Uluslararası Balkan Kongresi: 21'inci Yüzyılda Uluslararası Örgütlerin Güvelik Yaklaşımları ve Balkanların Güvenliği*, editörler Hasret Çomak ve Caner Sancaktar, 21-41, Kocaeli: Nisan 2011.
- Turan, Yıldırım ve Ahmet Karafil. "Türk Dış Politikasında Yumuşak Güç Unsuru ve T.C. Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü Örneği." *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*, Cilt:3 Sayı:1, 18-32, Nisan, 2017.
- Yapıcı, Utku. "Yumuşak Güç Ölçülebilir Mi?." *Uluslararası İlişkiler*, Cilt:12, Sayı: 47, 5-25, Aralık, 2015.

Yılmaz, Sait. ‘Yumuşak Güç ve Evrimi.’ *Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi*, Cilt:3, Sayı:12, 31-36, Sonbahar, 2011.

Yılmaz, Sait. ‘‘Uluslararası İlişkilerde Güç ve Güç Dengesinin Evrimi.’’ *Stratejik Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 1, 27-65, 2008

Yukarıoç, Umut. ‘‘A Critical Approach to Soft Power.’’ *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 2, 491-502, Aralık, 2017.

TEZ:

Alca, A. Nihan, ‘‘Hollywood Filmlerinde Oryantalizmin Yeniden Üretimi’’, (Karabük Üniversitesi SBE Sosyoloji Anabilim Dalı Y. L. Tezi), 2016.

Balsu, Gülüm, ‘‘The Effect of Integrated Marketing Communication Strategies On Entertainment Industries: Case of Hollywood’’, (Yeditepe Üniversitesi SBE Entegre Pazarlama İletişim Yönetimi Anabilim Dalı Y.L. Tezi), 2012.

Demir, Tarkan, ‘‘Hollywood Sinemasında İslamofobi: Keskin Nişancı Film Örneği İncelemesi’’, (Batman Üniversitesi SBE Sinema Televizyon Anabilim Dalı Y.L. Tezi), 2020.

Eryılmaz, Yasin Ömer, ‘‘Yumuşak Güç ve Sinema’’, (Karabük Üniversitesi SBE Uluslararası Politik Ekonomi Anabilim Dalı Y.L. Tezi), 2018.

Yılmaz, Fadime, ‘‘Hollywood Sinemasında Öteki Olarak Ortadoğu Algısı’’, (İstanbul Üniversitesi SBE Sosyoloji Anabilim Dalı Yayınlanmamış Dr. Tezi), 2016.

RAPOR:

Aydoğan Bekir ve Hakan Aydın, ‘‘Güç Kavramı Kamu Diplomasisi ve Güvenlik’’, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Derneği *UİM Rapor*, 2011.

McClory, Jonathan, *The New Persuaders II: A 2011 Global Ranking of Soft Power*, London: Institute For Government, December, 2011.

McClory, Jonathan, *The New Persuaders III: A 2012 Global Ranking of Soft Power*, London: Institute For Government, December, 2012.

McClory, Jonathan, *The New Persuaders: International Ranking of Soft Power*, London: Institute For Government, December, 2010.

McClory, Jonathan, *The Soft Power 30: A Global Ranking of Soft Power* California: USC Center of Public Diplomacy, 2019.

Özkan, Abdullah, “21. Yüzyılın Stratejik Vizyonu Kamu Diplomasisi ve Türkiye’nin Kamu Diplomasisi İmkânları”, *Stratejik Rapor*, no.70, ss.1-29, TASAM, 2015.

Wolf, Charles Jr., and Brian Rosen, *Public Diplomacy: How to Think About and Improve It*, Occasional Paper, RAND Corporation, 2004.
https://www.rand.org/pubs/occasional_papers/OP134.html

Yeğin, Abdullah, ‘İran’ın Yumuşak Gücü’, *SETA Analiz*, Sayı 118, 2015.

SÖZLÜK:

U.S. Department of State, *Dictionary of International Relations Terms*, Washington: Department of State Library, 1987.

.

İNTERNET:

BBC News Türkçe. “The Hurt Locker’ın Oscar Zaferi.” Son güncelleme tarihi 8 Mart 2010. https://www.bbc.com/turkce/haberler/2010/03/100308_oscar2010.

BFI. “A Wife A House A Singing Bird.” Erişim tarihi 18 Kasım 2020. <https://www2.bfi.org.uk/films-tv-people/4ce2b7293cb71>.

Dowd, Vincent. BBC, “The True Story Behind Ben Affleck’s Globe Winning Film.” Son güncelleme tarihi 14 Ocak 2013. <https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-21003432>.

Hood, Cooper. Screen Rant, “Why Olympus Has Fallen Became a Franchise (& Not White House Down).” Son güncelleme tarihi 8 Kasım 2020. <https://screenrant.com/olympus-fallen-franchise-not-white-house-down/>.

Hürriyet. “Argo’ya Oscar İran’ı Kızdırdı.” Erişim tarihi 25 Kasım2020. <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/argo-ya-oscar-iran-i-kizdirdi-22685980>.

IMDb. “American Sniper.” Erişim tarihi 21 Kasım 2020. <https://www.imdb.com/title/tt2179136/>.

IMDb. “The Martian.” Erişim tarihi 10 Aralık 2020. <https://www.imdb.com/title/tt3659388/>.

Jarvis, Jeff. Business Insider, “The Argo Election.” Son güncelleme tarihi 14 Ekim 2012. <https://www.businessinsider.com/the-argo-election-2012-11>.

- Joseph S, Nye, Jr. Foreign Policy, “Get Smart: Combining Hard and Soft Power.” (July – August 2009), Son güncelleme tarihi 20 Temmuz 2010. <https://www.foreignaffairs.com/articles/2009-07-01/get-smart>.
- Lee, Kevin B. Slate, “Argo, F-k Yourself.” Son güncelleme tarihi 25 Şubat 2013. <https://slate.com/culture/2013/02/argo-fuck-yourself-ben-afflecks-iran-hostage-movie-is-the-worst.html>.
- National Archives Catalog. “Hoja’s Strange Ways.” Erişim tarihi 18 Kasım 2020. <https://catalog.archives.gov/id/140135788>.
- National Archives. “Records of The United States Information Agency.” Erişim tarihi 18 Kasım 2020. <https://www.archives.gov/research/foreign-policy/related-records/rg-306>.
- Oscars. “Experience Over Eight Decades of The Oscars From 1927 to 2020.” Erişim tarihi 25 Kasım 2020. <https://www.oscars.org/oscars/ceremonies/2010/H?qt-honorees=1#block-quicktabs-honorees>.
- Oscars. “Experience Over Eight Decades of The Oscars From 1927 to 2020.” Erişim tarihi 25 Kasım 2020. <https://www.oscars.org/oscars/ceremonies/2013>.
- Oscars. “Experience Over Eight Decades of The Oscars From 1927 to 2020.” Erişim tarihi, 5 Aralık 2020. <https://www.oscars.org/oscars/ceremonies/1999/S?qt-honorees=1#block-quicktabs-honorees>.
- The Economic Times. “List of The Most Crowded Music Concert In History.” Erişim tarihi 18 Kasım 2020. <https://economictimes.indiatimes.com/magazines/panache/list-of-the-most-crowded-music-concerts-in-history/articleshow/49702777.cms>.
- The Moscow Times. “McDonald’s in Russia Turns 30.” Erişim tarihi 18 Kasım 2020. <https://www.themoscowtimes.com/2020/01/31/mcdonalds-in-russia-turns-30-a69111>.
- Travers, Peter. The Rolling Stones, “The Martian.” Erişim tarihi 10 Aralık 2020. <https://www.rollingstone.com/movies/movie-reviews/the-martian-122671/>.
- VOA Public Relation. “VOA History.” Erişim tarihi 3 Kasım 2020. [https://www.insidevoa.com/p/5829.html#:~:text=The%20Voice%20of%20America%20\(VOA,media%2C%20radio%2C%20and%20television](https://www.insidevoa.com/p/5829.html#:~:text=The%20Voice%20of%20America%20(VOA,media%2C%20radio%2C%20and%20television).
- Washington Post. “Michelle Obama Joins Bradley Cooper to Praise American Sniper.” Erişim tarihi 21 Kasım 2020. https://www.washingtonpost.com/lifestyle/style/michelle-obama-joins-bradley-cooper-to-praise-american-sniper/2015/01/30/1d957f42-a8a2-11e4-a2b2-776095f393b2_story.html.

FILM:

Affleck, Ben. *Argo*. California: Warner Bros. Pictures, 2012.

Ayer, David. *Fury*. California: Columbia Pictures, 2014.

Bigelow, Kathryn. *The Hurt Locker*. California: Summit Entertainment, 2008.

Bigelow, Kathryn. *Zero Dark Thirty*. California: Columbia Pictures, 2012.

De Hoog, Walter. *The Wall*. Washington: Hearst Metronote News Inc., USIS, 1962.

Eastwood, Clint. *American Sniper*. California: Warner Bros. Pictures, 2014

Francis Lawrence, *I'm Legend*, California: Warner Bros. Pictures, 2007.

Fuqua, Antonie. *Olympus Has Fallen*. California: Film District, 2013.

Guggenheim, Charles. *Nine From Little Rock*. Washington: USIS, 1964.

Herschensohn, Bruce. *John F. Kennedy: Years of Lightning Day of Drums*.
Washington: United States Information Agency, 1965.

Isham, Wayne. *For Those About Rock, Monsters In Moscow*. 1992.

Kubrick, Stanley. *Full Metal Jacket*. California: Warner Bros. Pictures, 1987.

Marionettes, Mary Chase. *Hoja's Strange Ways*. Washington: USIS, 1953.

Moore, Michael. *Fahrenheit 9/11*. California: Lionsgate Films, 2004.

Muccino, Gabrielle. *The Pursuit of Happyness*. California: Columbia Pictures, 2006.

Najafi, Babak. *London Has Fallen*. California: Millennium Films, 2016.

Robinson, Phill Alden. *The Sum of All Fears*. California: Paramount Pictures, 2002.

Scorsese, Martin. *The Wolf of Wall Street*. California: Paramount Pictures, 2013.

Scott, Ridley. *The Martian*. California: 20th Century Fox, 2015.

Spielberg, Steven. *Lincoln*. California: 20th Century Fox, 2012.

Spielberg, Steven. *Saving Private Ryan*. California: Dreamworks Pictures and
Paramount Pictures, 1998.

Van Dyke, Willard. *Journey Into Medicine*. Washington: USIS, 1947.

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Lider Ülkeler ve Asıl Güç Kaynakları, 1500ler – 1900ler	19
Tablo 2: Güç	26
Tablo 3: Gücün Üç Biçimi	28
Tablo 4: Yumuşak Güç Kültür Alt Ölçütleri	31
Tablo 5: Yumuşak Güç Ölçüm Sonuçları (2010)	33
Tablo 6: Yumuşak Güç Ölçüm Sonuçları (2019)	34
Tablo 7: 2002 Yılı Yabancı Halkların ABD Görüşü Kamuoyu Yoklaması	45

EKLER

Ek 1: Saving Private Ryan Film Afışı



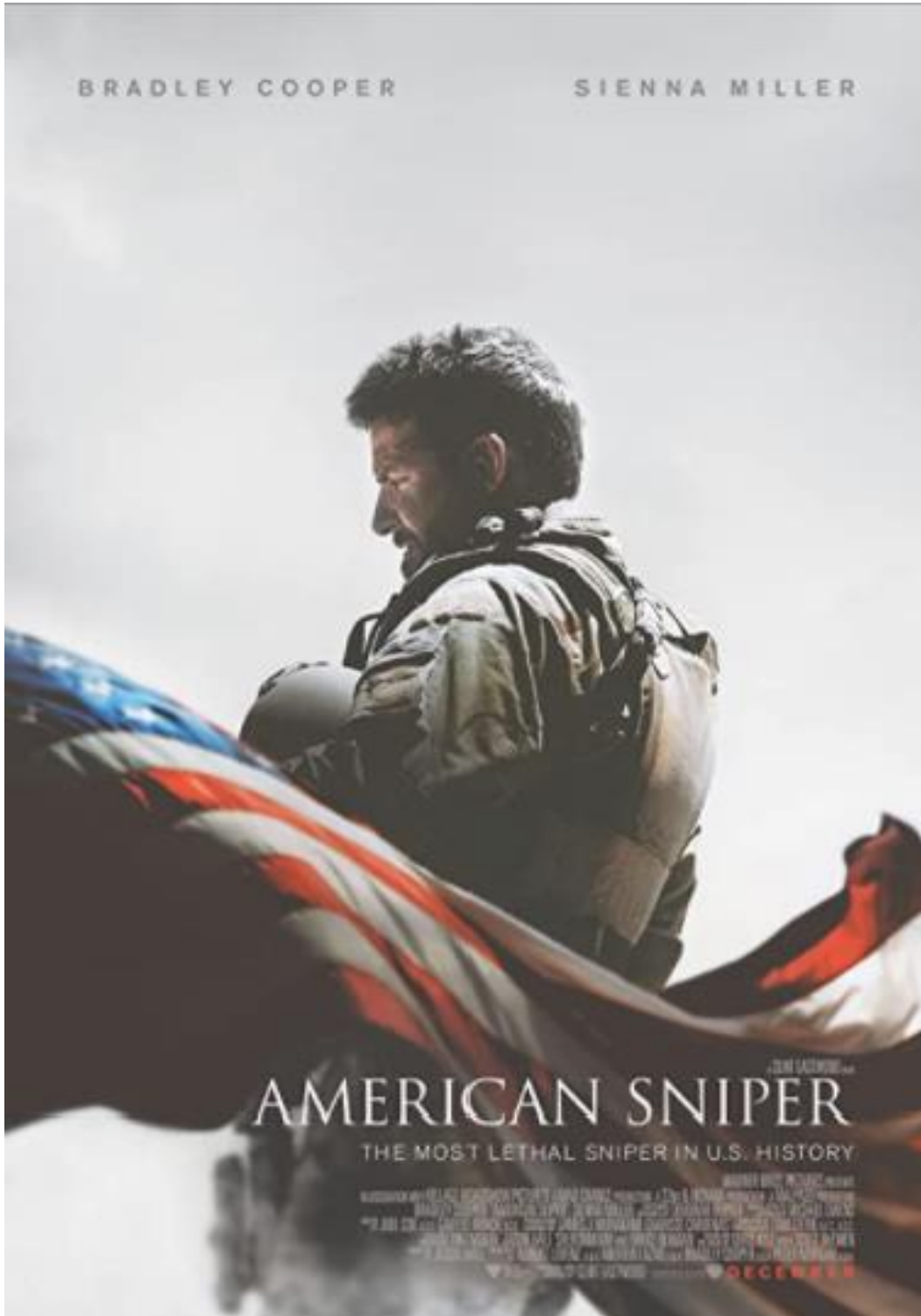
Ek 2: Fury Film Afifi



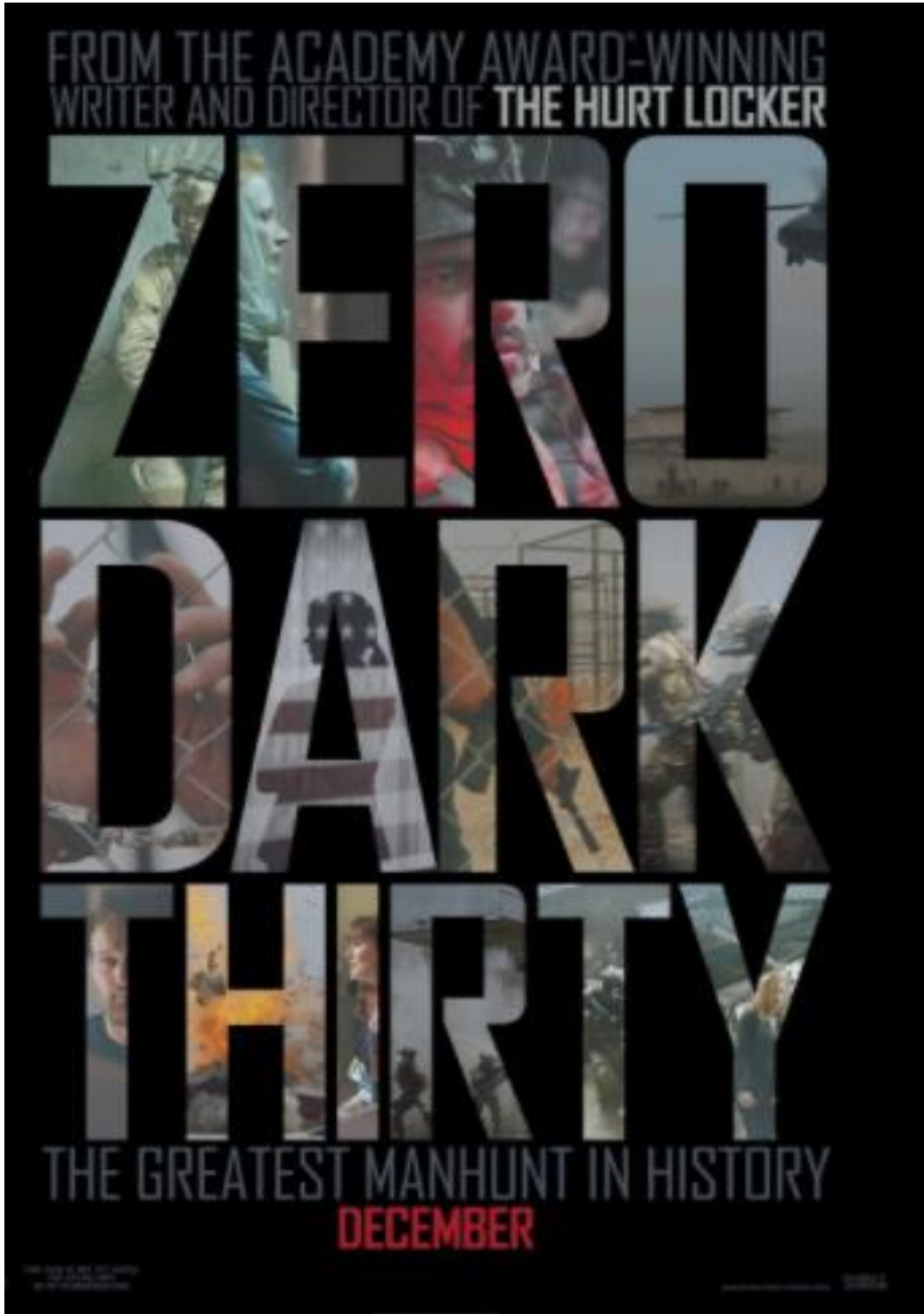
Ek 3: Full Metal Jacket Film Afışı



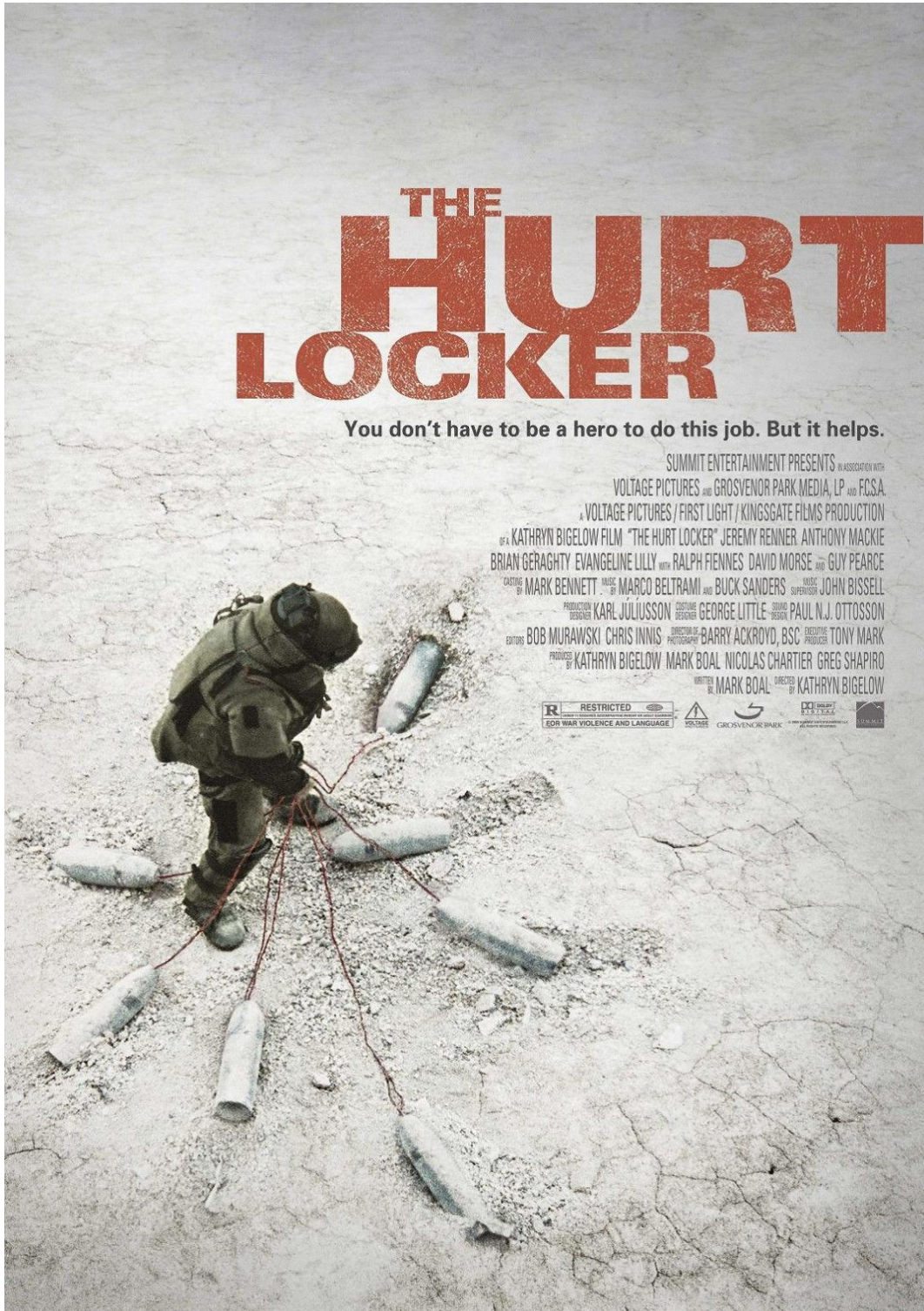
Ek 4: American Sniper Film Afişi



Ek 5: Zero Dark Thirty Film Afışı



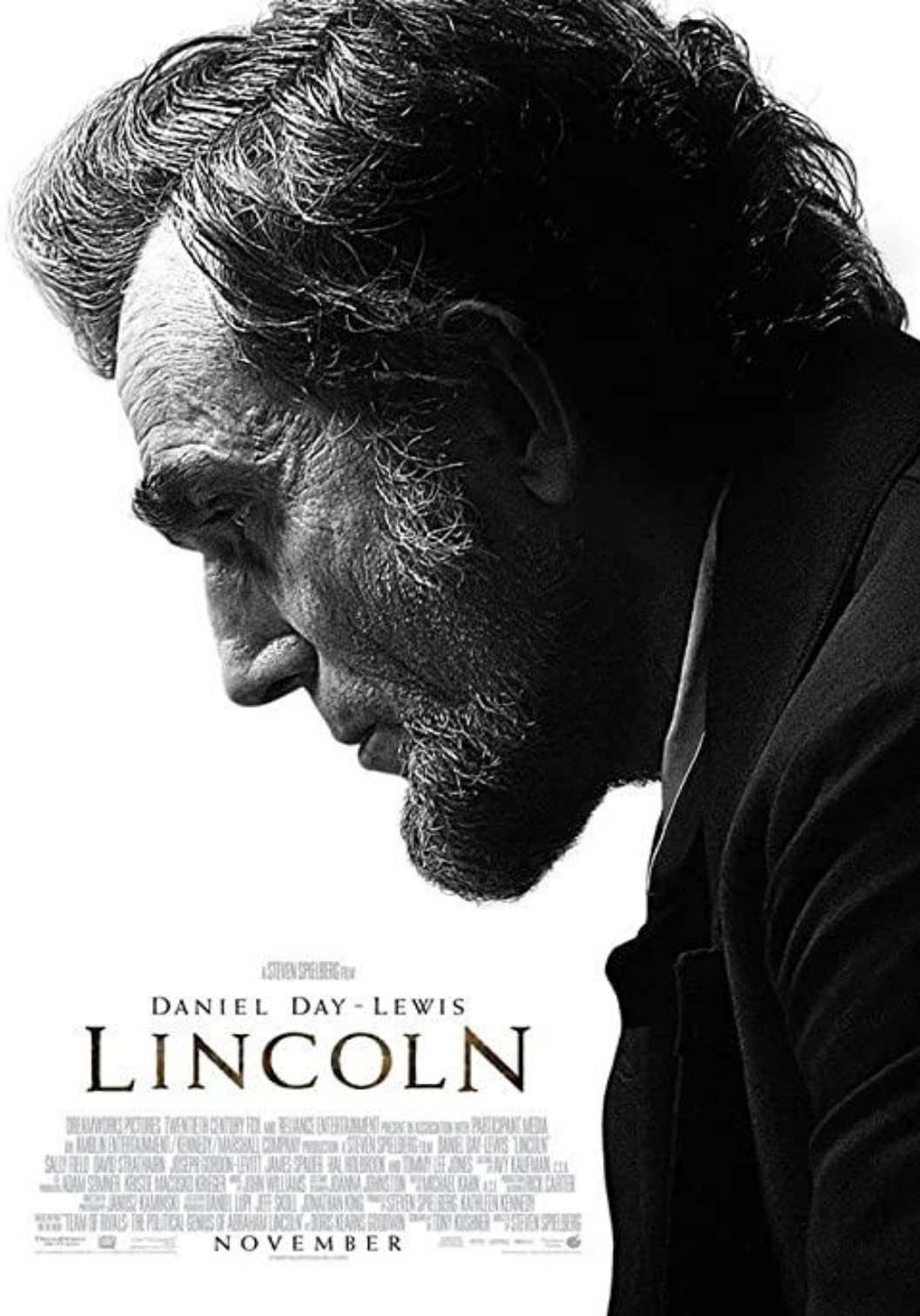
Ek 6: The Hurt Locker Film Afışı



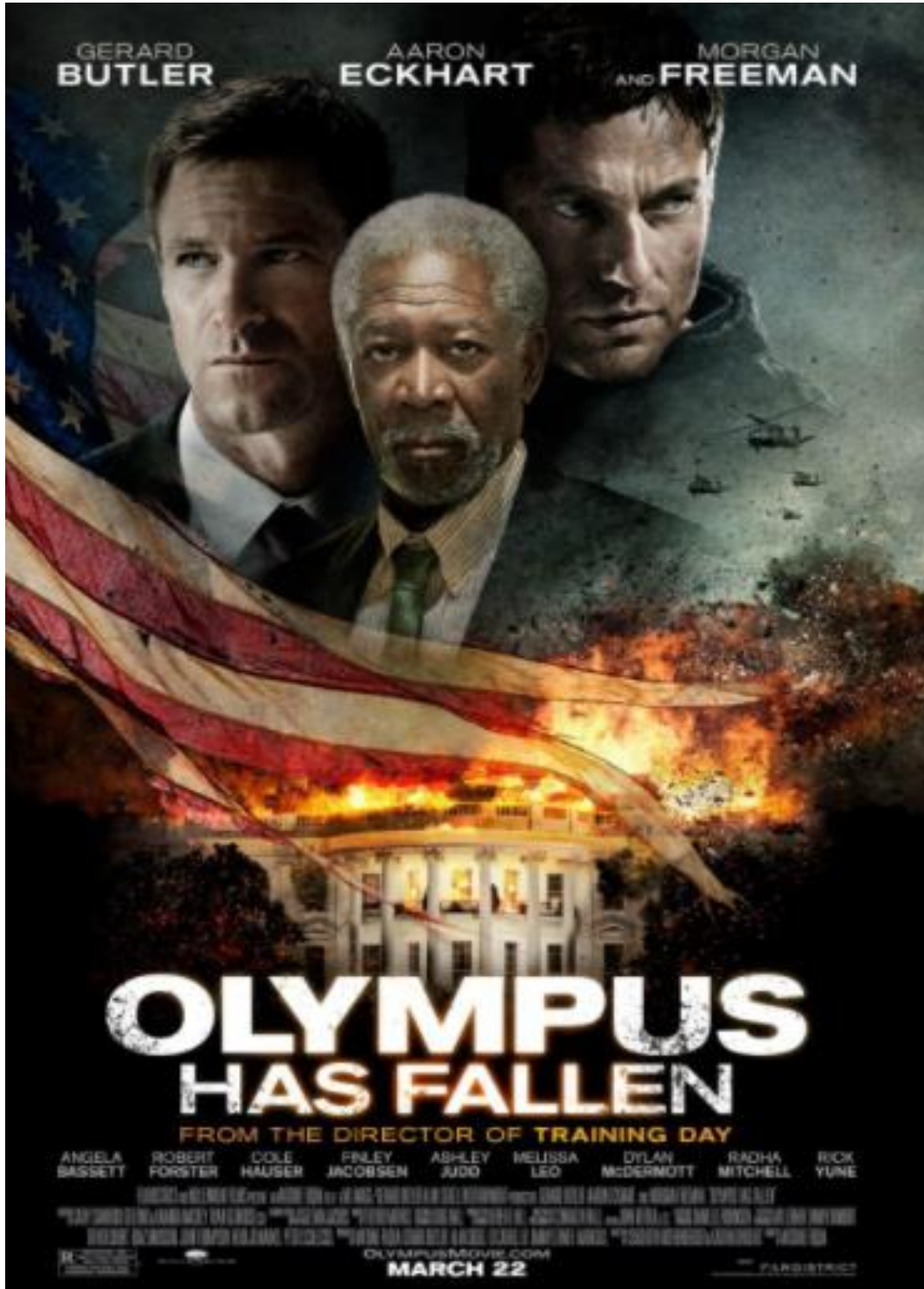
Ek 7: Argo Film Afışı



Ek 8: Lincoln Film Afışı



Ek 9: Olympus Has Fallen Film Afışı



Ek 10: London Has Fallen Film Afişi



Ek 11: The Sum of All Fears Film Afışı



Ek 12: The Wolf of Wall Street Film Afifi



Ek 13: The Pursuit of Happiness Film Afışı



Ek 14: I'm Legend Film Afışı



Ek 15: The Martian Film Afışı



ÖZGEÇMİŞ

25 Kasım 1993 tarihinde Karabük'te doğdu. 2011 senesinde Safranbolu Fatih Anadolu Lisesinden mezun oldu. Haziran 2016'da Sakarya Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümünden mezun oldu. 2017 senesinde Karabük Üniversitesi Uluslararası Politik Ekonomi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programına başladı.

2018 yılında Doç. Dr. Ali Asker ile ortak çalışması olan "Hocalı Bir Savaş Suçuna Tanıklık (Ermenistan Sanık Sandalyesinde)" isimli kitap tahlili *Ermeni Araştırmaları* dergisinde yayımlandı. 2019 yılında Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi İktisat Bölümünden mezun oldu.